

PARAZOL

1. číslo, 2013/2014

tvoje miesto
pod daždnikom.

KATARÍNA

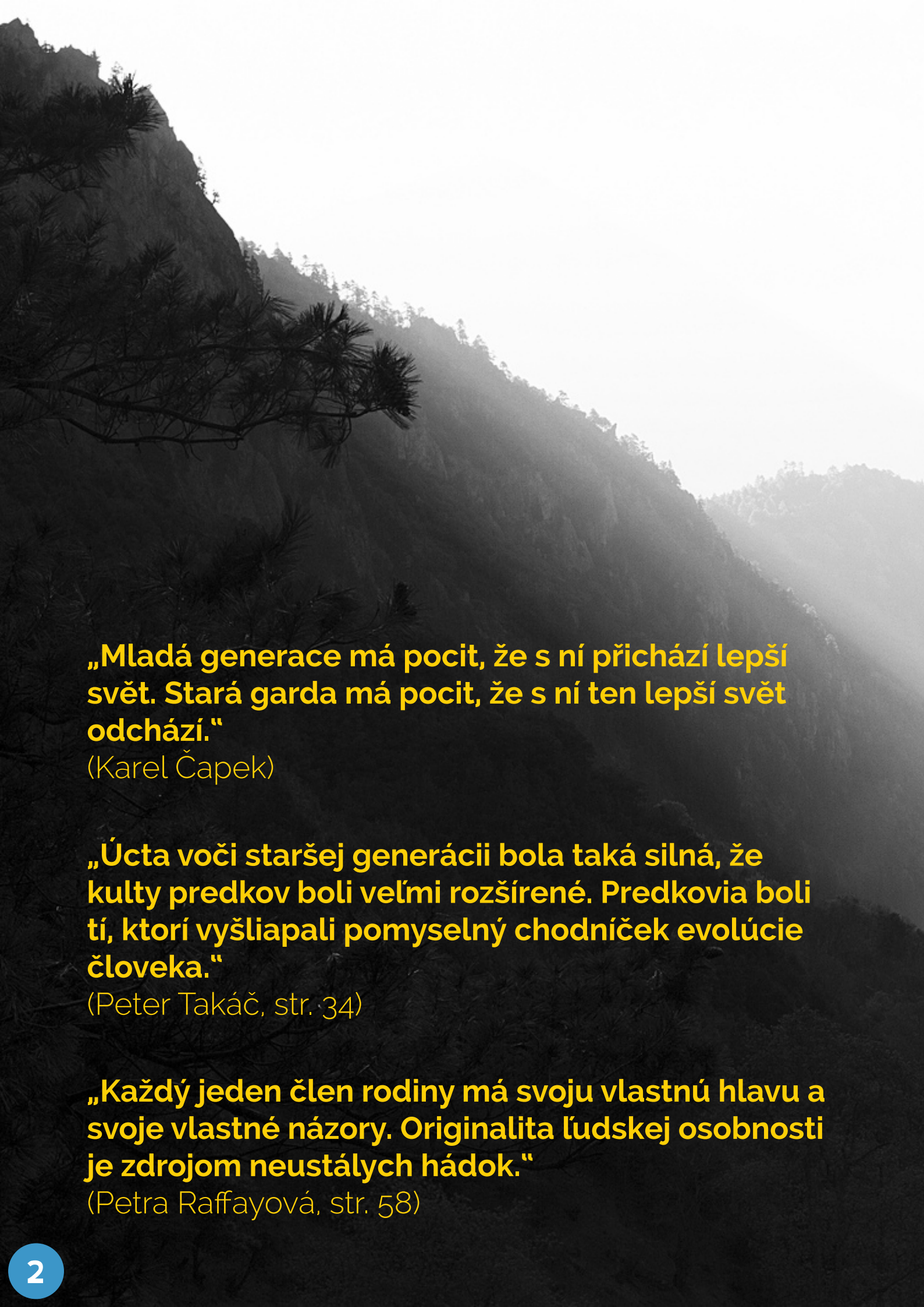
NOVÁKOVÁ

**JANA SKLADANÁ
ČO SA UDIALO NA FAKULTE?
BRATISLAVA HOT SERENADERS**

ISSN 1338-9785

STUDENŤSKÝ ČASOPIS FĽOZOFICKÁ FAKULTA UCM

„Mladá generace má pocit, že s ní přichází lepší svět. Stará garda má pocit, že s ní ten lepší svět odchází.“

(Karel Čapek)

„Úcta voči staršej generácii bola taká silná, že kulty predkov boli veľmi rozšírené. Predkovia boli tí, ktorí vyšliapali pomyselný chodníček evolúcie človeka.“

(Peter Takáč, str. 34)

„Každý jeden člen rodiny má svoju vlastnú hlavu a svoje vlastné názory. Originalita ľudskej osobnosti je zdrojom neustálych hádok.“

(Petra Raffayová, str. 58)

EDITORIAL

Šéfredaktorka:

Veronika Planková

Zástupkyňa šéfredaktorky:

Silvia Bohunická

Jazyková redaktorky:

PhDr. Božena Petrášová, PhD.,
Mgr. Veronika Ingotová, PhD.,
Mgr. Dana Mačudová, PhD.

Redakcia:

Andrea Zeliénková,
Beáta Magátová,
Ján Rímeš,
Karol Horníček,
Katarína Kováčová,
Kate S.,
Lubomíra Černeková,
Lucia Matúšková,
Lucia Paulínyová
Marián Radošovský,
Mário Kadlec,
Matúš Horváth,
Natália Alexandrová,
Patrik Petko,
Peter Takáč,
Petra Raffayová,
Sindy Straková,
Veronika Marunová,
Veronika Žáková.

Grafika:

Martin Roščák

Fotografi:

Katarína Kováčová,
Tatiana Danišovičová.

Titulná fotka:

archív Kataríny Novákovej

Kontakt:

Mail: parazol.ucm@gmail.com
FB: <https://www.facebook.com/ParazolUcm>
FF UCM: <http://ff.ucm.sk/sk/studentske-casopisy/>

PARAZOL

Študentský časopis

Filozofická fakulta UCM v Trnave
ročník II, 1. číslo
akademický rok 2013/2014
trojmesačník

ISSN 1338-9785

Stret generácii

Mladší, mladí či trochu menej mladší a menej mladí. V obchodnom centre, autobusoch, školách či pri rodinnom stole. Generácie do seba narážajú a časové úseky súkromných životov, ale aj zmien z rôznych období, sa prelínajú... A i to je inšpiráciou pre nové číslo Parazolu, ktorý, ako taký malý svet vo veľkom dospelom, je výsledkom spolupráce medzi generáciami. Ako napríklad študenti spolupracujúci s profesormi či ukazujúci svoje články doma v teple rodičom a starým rodičom, ktorí ich povzbudia a dodajú im inšpiráciu. Takže týmto vstupom do novej éry časopisu (alias nového akademického roka) vás vítam, milí čitatelia, a želám príjemné čítanie. Oh! Skoro by som zabudla na Vianoce. Aj vy už cítite vo vzduchu tú známú vôňu rodinného stola? Pre istotu skontrolujte chladničku či neskrýva riadnu porciu zemiakového šalátu a potom si otvorte náš darček, ktorý vás čaká na strane 33, a to v podobe novej súťaže. Hou, hou, hou, veselé Vianoce!

Veronika Planková

OBSAH

ŠTUDENT & UNIVERZITA

- 6** **Buďte si vedomí nielen svojich práv, ale i povinností...**
Rozhovor s pani doc. Mgr. Katarínou Novákovou, PhD., z katedry etnológie a prodekanou pre výchovno-vzdelávaciu činnosť.
(Lucia Matúšková, Veronika Planková)
- 12** **Katedra Etnológie a mimo-európskych štúdií**
Novinky, publikácie, študijne programy katedry, pedagógovia.
- 14** **Terénna exkurzia „Západná Sahara 2013“**
Exkurzia, na ktorej sa zúčastnili študenti z Katedry etnológie a mimo-európskych štúdií.
(Veronika Kocianová)
- 16** **Na Slovensku ovládal latinčinu každý pastier a kočiš...**
Rozhovor s pani doc. PhDr. Janou Skladanou, CSc., z katedry slovenského jazyka a literatúry.
(Veronika Planková)
- 21** **Katedra Slovenského jazyka a literatúry**
Novinky, publikácie, študijné programy katedry, pedagógovia.
- 23** **Reč tela – detektor lží**
Stručná recenzia doplnená osobnými pocitmi študentky z prednášky pani PhDr. Olgy Škvareninovej, PhD., ktorá vystúpila na našej univerzite.
(Lubomíra Černeková)
- 24** **Slovenský Oxford**
Exkurzia do Apponyiovskej knižnice v Oponiciach, ktorá sa konala dňa 29.11.2013.
(Veronika Planková)
- 28** **I speak English, do you?**
The article offers the comparison of difficulties of learning English by the older and the younger generation.
(Silvia Bohunická)
- 30** **Čo sa udialo na fakulte?**
Stručný zoznam aktivít, ktoré sa udiali na fakulte v ak. r. 2012/2013.
- 32** **ZÁJAZD: Rím – Vatikán – Neapol – Pompeje**
Zájazd pre študentov, organizovaný katedrou histórie FF UCM.
- 33** **SÚŤAŽ: Esej ešte živá 2013!**
Nová súťaž o peňažné výhry, ktorú organizuje časopis Parazol a dekanát FF UCM.

UMENIE & KULTÚRA

- 34** **Stret generácii – generačný stret**
Autor článku ponúka svoje myšlienky na tému generačný stret, definuje a venuje sa pojmu generácia vo všeobecnosti a vracia sa k jeho koreňom.
(Peter Takáč)
- 38** **J. Bartoš: A prečo táto hudba? Asi sme si nevybrali my ju, ale ona nás!**
Prežitie 20-tych a 30-tych rokov minulého storočia s orchestrom Bratislava Hot Serenaders.
(Veronika Planková)
- 44** **Primetime**
The article talks about building a career of a song-writer and its obstacles.
(Matúš Horváth)

- 47** P. Tavel - Zmysel života podľa V. E. Frankla
Rubrika „Knihy, ktoré zmenili svet“ ponúka recenziu na knižku, ktorá sa venuje odpovediam na základné životné otázky v odbornejšej forme.
 (Katarína Kováčová)
- 49** Kultúra jazyka v domácom prostredí
Autor ponúka svoj názor a skúsenosti s používaním Trnavčiny, z domova, zo školy ale i z oficiálneho prostredia.
 (Patrik Petko)
- 51** Welcome to the Bishop!
The author has decided to form a new section in the magazine called: A guide to the most interesting smaller cities in the USA. This time – Bishop.
 (Lucia Matušková)
- 52** Hotel Slovan – stratený v čase
Autorka ponúka historický náhľad do vývoja pamiatky piešťanského hotela Slovan.
 (Sindy Straková)
- 70** HPV alebo ľudský papiloma vírus
Príznaky, príčiny, liečba HPV vírusu z vlastnej skúsenosti autorky.
 (Anonym)
- 72** Eye opener: Madeleine McCann
With the new formed section in the magazine, called “Eye opener”, the author offers an authentic view of the crime of the “not so mysterious disappearance of Madeleine McCann”.
 (Natália Alexandrová)
- 74** Stret generácii – stret názorov
V krátkej úvahe o strete názorov medzi generáciami si autorka berie príklady ako sociálne siete, vzťah matky a dieťaťa a vysoké ego dnešnej doby.
 (Kate S.)
- 75** Zemiakolandia
Výroky medzi generáciami, vedeli ste že.., o čom sa spieva v pesničkách, ktoré poznáme ako klasiku...
 (Karol Horníček)

LITERÁRNA PRÍLOHA

ŽIVOT & ZÁBAVA

- 54** Vitajte v Trnave 3
Tretia časť článku o krásach Trnavy a okolia. Tentoraz vás autor zavedie do Smoleníc.
 (Patrik Petko)
- 58** „Pohoda“ či „Kocúrkovo“?
Problémy viacgeneračného bývania na Slovensku autorka rozobrala z jej pohľadu a doplnila ho i o anketu.
 (Petra Raffayová)
- 66** Voľný čas o 20. rokov
V úvahe autor ponúka svoj názor na vývoj voľného času ovplyvneného rýchlym vývojom technológií.
 (Karol Horníček)
- 68** MÚZika - Hell's gang
Ďalšie pokračovanie rubriky o hudbe a garážových kapelách.
 (Marián Radošovský)
- 80** Výber z haiku; Zelený hodinový had; Noc valí svoje; Lesný epitaf
 Michal Stríž (poézia)
- 81** Z pokolenia; Stretnutie generácií
 Beáta Magátová (poézia)
- 82** Puto; Raz; Keby bolo keby
 Martina Meriančová (poézia)
- 83** Neprebudený
 Lapajko (poézia)
- 84** Chodec nebeží
 Veronika Planková (poézia)
- 85** Kňaz
 Veronika Žáková (próza)
- 86** Eva (4. časť)
 Kate S. (próza)

Rozhovor s Katarínou Novákovou

„Bud'te si vedom práv, ale aj p

foto: Tatiana Danišovičová

ní nielen svojich povinností.“

text:

Lucia Matúšková, Veronika Planková

Docentka Katarína Nováková sa narodila v Smoleniciach, kde v súčasnosti žije so svojim čerstvým manželom a dcérou. Študentské časy strávila v Nitre na Katedre etnológie a folkloristiky a na Katedre histórie na Univerzite Konštantína Filozofa. Doktorandské štúdium absolvovala v Ústave etnológie Akadémie vied a pre docentúru sa vrátila na svoju Alma mater v Nitre. Na našej univerzite vyučuje na Katedre etnológie a mimoeurópskych štúdií a zároveň vykonáva funkciu prodekanke pre výchovno-vzdelávaciu činnosť. Sme jej veľmi vďační, že si vo svojom voľnom čase našla chvíľku pre náš rozhovor, a tým nám priblížila kúsok z jej súkromia i životných skúseností.

Ako ste sa vlastne dostali k tomuto Vášmu odboru?

Bola to cesta, ktorá so mnou išla už od malička, pretože môj otec viedol folklórnu skupinu. Tak som od detstva dobrovoľno-povinne priňuchávala k folklóru a všetkému, čo s tým súvisí. Zúčastňovala som sa folklórnych festivalov a podujatí, kde som všetko sledovala zo zákulisia, takže som spoznávala javy, kultúru a ľudí, získavala aký-taký prehľad o tom, čo to asi zahŕňa a čo tam patrí. A potom, keď sme sa na gymnáziách rozhodovali, čo by sme chceli študovať, som si povedala, že tá história je fajn, len by tam k tomu ešte niečo bolo treba. A vtedy mi tá etnológia prišla ako veľmi zaujímavý odbor.

pracovne taký vyťažovaný, že už nemohol do Trnavy pravidelne cestovať. Tak mi navrhol, ešte počas môjho doktorandského štúdia, že by som mohla zaňho učiť. To bol vlastne taký môj prvý kontakt s UCM-kou.

„Získať i vyšší titul v tejto našej akademickej obci je veľmi náročný proces. Časovo, fyzicky a aj finančne.“

Nedávno ste si spravili docentúru. Aké máte z toho pocity? Kde ste si ju urobili?

Získať i vyšší titul v tejto našej akademickej obci je veľmi náročný proces. Časovo, fyzicky a aj finančne. Je to náročný proces plný preverovania schopností adepta, vedeckých

foto: Katarína Kováčová

A naša študijná konzultantka na gymnáziu mi k tomu povedala: „Preboha živého, čo s tým chceš, dievča, v živote robiť?“ Takže asi tak.

Ako to bolo s UCM-kou?

Paradoxom je, že keď som nastupovala na vysokoškolské štúdium, otvárali prvý rok etnológie na Univerzite sv. Cyrila a Metoda, kde ma však neprijali. Ale dostala som sa do Nitry, kde som potom aj študovala. Na UCM-ku som prišla až v roku 2006, kedy som začala zastupovať prednášky po mojom kolegovi zo Slovenskej akadémie vied, doktorovi Mojmirovi Benžovi, ktorý tu pôsobil od vzniku UCM-ky a prednášal materiálnu kultúru. Bol

výstupov i erudície, tie všetky papiere, fotokópie, spisy, čestné vyhlásenia a doklady, to nejedného človeka odrádza. Okrem toho náš odbor nemá habilitačné konania na UCM-ke, preto som musela kvôli získaniu titulu docent cestovať do Nitry na Filozofickej fakulte UKF. Tak to nejako vyústilo, že sa mi ho podarilo získať v roku 2012 a na mojej pôvodnej Alma mater, na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Mala som dobrý pocit z toho, čo som dosiahla a že som sa posunula niekam ďalej. Pretože v súčasnej dobe, kedy riešime komplexnú akreditáciu a kedy fakulty potrebujú vlastných profesorov a docentov zabezpečujúcich študijné programy, to bola viac-menej nevyhnutnosť

z dôvodu udržania študijného programu, zabezpečenia kontinuity vzdelávania. Ja to sem-tam nazývam, že je to také nutné zlo a nutná chemická značka pred menom, ktorou človek nie vždy rád operuje a nie vždy sa k nej priznáva. Niekedy je práveže skôr na obtiaž, ale je to bohužiaľ potrebné.

A aké je to byť prodekankou?

Funkcia prodekana. No, čo vám poviem. Odstúpil bývalý prodekan a dekan prišiel za mnou s otázkou: „Zoberieš to?“ Tak, čo má človek robiť, keď nikto nechce funkcie robiť dobrovoľne? Musím povedať, že funkcia prodekana pre výchovno-vzdelávaciu činnosť je jedna z takých komunikačne náročne-

chodievajú s takými „problémami“, ktoré by vyriešili i sami alebo so svojim katedrovým koordinátorom. Práca prodekana je o kontakte s ľuďmi, je pomerne psychicky náročná a niekedy veľmi vyčerpávajúca. Na druhej strane zase človek má potom dobrý pocit, keď sa mu podarí tým študentom pomôcť a keď vidíte, že vaše úsilie nebolo zbytočné. A niekedy sa stane naozaj niečo neobvyklé, že tí študenti za vami prídu a povedia ďakujem, aj keď sa to slovíčko dnes veľmi nenesie. A tešia sa, ako to ide, pretože si mysleli, že naozaj veľa vecí nejde, pokiaľ sa neobrátili na mňa. To potom človeka veľmi teší. Vidí, že tá jeho námaha a vynaložené úsilie nie je zbytočné. Ten strávený čas, tie hodiny, ktoré

foto: archív Kataríny Novákovej

S arcibiskupom Róbertom Bezákom

jších a nevďačnejších funkcií, čo sa týka prodekanov fakulty.

„Prodekan pre výchovno-vzdelávaciu činnosť tu má byť pre študentov.“

Čo teda zahŕňa každodenný život prodekana?

Prodekan pre výchovno-vzdelávaciu činnosť musí sedieť a riešiť každodenné problémy študentov, ktoré sú niekedy naozaj na zaplkanie. Niekedy sa študenti s vážnymi problémami neobracajú na mňa, ale priamo na vyššie inštanície, aj keď ja som vlastne tá, na ktorú by sa mali najprv obracať. Za mnou

nad tým sedel, na úkor svojej vedeckej práce, kolegov a svojej rodiny. Vidí, že to má zmysel, lebo tým študentom pomôže, pretože prodekan pre výchovno-vzdelávaciu činnosť tu má byť pre študentov.

Ako to vidíte s akreditáciou doktorandského štúdia v dohľadnej dobe?

V súčasnosti máme akreditované na filozofickej fakulte štyri doktorandské programy, a to je na katedre filozofie, germanistiky, psychológie a etnológie. Uvidíme, s čím pôjdeme do komplexnej akreditácie, ale minimálne tieto štyri budú vo všetkých troch stupňoch. Dúfame, že sa nám podarí otvoriť

PhD. štúdium na anglický jazyk v odbornej komunikácii a možno aj niečo iné, možno históriu. Uvidíme.

Ako je to s projektmi, ktoré by napríklad poskytli možnosti zamestnania niekoľkých študentov v rámci odboru, ktorí študujú cez rôzne grantové projekty, prostredníctvom ktorých by sa ich práca mohla aj finančne ohodnotiť? V akom štádiu sa realizácia tejto myšlienky vlastne nachádza?

Momentálne sa takýto projekt, bohužiaľ, nepodarilo podporiť. Čo však teraz podporujeme a čo sa nám za tento kalendárny rok podarilo rozbehnúť, sú štipendiá pre študentov. Študenti týmto spôsobom majú možnosť vycestovať, dostať štipendium na výskumné pobyty a na rôzne účely študijného a výskumného charakteru.

„Naši študenti dostali štipendiá na výskumné pobyty v Ukrajine, taktiež idú na Západnú Saharu do Afriky.“

Na aké špeciálne programy alebo projekty sa aj takýmto spôsobom odsúhlasili štipendiá?

Naši študenti dostali štipendiá na výskumné pobyty v Ukrajine, taktiež idú na Západnú Saharu do Afriky. Dostali rôzne štipendiá za rôzne práce či za pomoc pre katedry. Tak či onak dúfame, že do budúcnosti budeme môcť urobiť aj taký projekt, kde by študenti alebo naši absolventi mohli naozaj byť na katedre priamo zamestnaní alebo aspoň dotovaní. Snáď sa nám to podarí v skorej budúcnosti.

Ak vezmem do úvahy počet študentov na magisterskom stupni pri štúdiu etnológie, ale aj iných odborov, tak je ich možno tak desať. Nestáva sa to už akýmsi trendom na univerzitách

Čo sa týka počtu študentov, posledné roky je trendom, a to nie len u nás, ale aj na všetkých fakultách na Slovensku, že počet študentov je z roka na rok nižší. Sú to slabšie populačné ročníky. Desať študentov je z pohľadu pedagóga ideálne číslo. To však neplatí z pohľadu financií, ktoré študenti prinášajú na fakultu. Ideálne by bolo z pohľadu ekonomiky, ak by ich bolo tak 70 v ročníku.

Ideálne zväčša znamená lepšie. Je to tak i v tomto prípade?

Pýtame sa: „Načo by bolo 70 absolventov, ktorých by každý rok chrlila naša katedra s takouto úzkou špecializáciou, ako je etnológia?“

Na ostatných pracoviskách na Slovensku, napríklad na Katedre etnológie v Nitre, bolo minulý rok v prvom bakalárskom ročníku sedem študentov. Teraz robili veľké nábery a majú ich desať alebo dvanásť. Čiže my sme spokojní s tým, čo máme. Počet študentov je ideálny, ak je v ročníku do tých cca 20 študentov. Dajú sa rozdeliť a dá sa s nimi lepšie pracovať. Ak máte väčšiu skupinu, býva to dosť náročné. Zistili sme to v predchádzajúcich rokoch, kde bolo najviac okolo 45 študentov v jednom ročníku, z toho štúdium skončilo okolo 32 až 35 študentov. Bolo komplikované takéto veľké skupiny pri povinných predmetoch a spoločných prednáškach nejako koordinovať a udržiavať v ich chode poriadok. Trošku ich zmenežovať. Takže desať študentov v prvom ročníku magisterského štúdia je podľa mňa naozaj ideálnym počtom.

„Každá katedra na Slovenku má svoju špecializáciu. Ja si myslím, že naša je tak špecializovaná, že študenti majú možnosť sa uplatniť. Je to však na nich, ako svoje schopnosti, vedomosti a možnosti využijú.“

Ako vnímate a hodnotíte perspektívu našich absolventov?

Každá katedra na Slovenku má svoju špecializáciu. Ja si myslím, že naša je tak špecializovaná, že študenti majú možnosť sa uplatniť. Je to však na nich, ako svoje schopnosti, vedomosti a možnosti využijú. Každoročne sa naskytne množstvo ponúk. Sú študenti, ktorí využili študijné pobyty, išli viackrát do zahraničia, dokonca si tam našli aj zamestnanie. Päť našich absolventov je v Indonézii, kde pracujú a žijú. Máme bývalú študentku, ktorá pracuje na Indonézskej ambasáde na Slovensku. Ďalšia si založila Etno Dance štúdio, a je to niečo, čo má spoločné aj s jej odborom, keďže sa tomu venovala aj počas štúdia. Naš absolvent pracoval na Ministerstve zahraničných vecí, bol splnomocnenec pre menšiny a pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Sú aj absolventi, ktorí pracujú v takých

inštitúciách, akými sú múzeá, napríklad Tekovské múzeum, ÚLUV, Podtatranské či Slovenské národné múzeum v Martine. Viacero našich absolventov úspešne ukončilo doktorandské štúdium v Ústave etnológie alebo na Karlovej univerzite v Prahe. Čiže máme aj takéto pozitívne ohlasy. Tie reflexie študentov sú z roka na rok väčšie. Myslím si, že tie ohlasy sú veľmi dobré. Čo nás teší, je to, že štúdium ich motivovalo a pripravilo na ich ďalšiu cestu životom.

Na záver by sme sa Vás chceli opýtať, či nemáte pre našich študentov niečo, čo by ste im chceli dokázať?

Tých odkazov by bolo veľa, ale rada by som študentom, a to nielen našim, ale všeobecne všetkým študentom na fakulte, odkázala, aby si boli vedomí nielen svojich práv, ktoré majú a ku ktorým sa veľmi hrdlo hlásia s tým, že: „Toto sú naše práva, toto musíte pre nás urobiť, lebo toto my musíme mať.“, ale aby

si boli dobre vedomí aj svojich povinností. Tými sú hlavne povinnosti k štúdiu. Čiže, aby zodpovednejšie pristupovali k štúdiu ako takému, lebo niekedy sledujeme debaty na chodbách, ako napríklad: „A tam nemusíme chodiť, a to sa potom nejako sfaľuje, stiahneme to z internetu, a pod“ Aby nezabúdali, že pedagógovia sú tu pre nich. Sú tu na to, aby ich viedli štúdiom a pomohli im prehrýzť sa ťažkosťami, ktoré pri štúdiu majú. Pedagógovia sú ochotní s nimi pracovať, stretávať sa a komunikovať. Toto je môj odkaz. A ak to tak nie je, ak majú problémy, nech sa na mňa hocikedy obrátia. Som ochotná riešiť ich ťažkosti vo dne a niekedy aj v noci, keď nemôžem spať. Chcem im pomôcť dopracovať sa k všeobecnej spokojnosti, dobrým výsledkom a dobrým pocitom zo štúdia, katedry, fakulty. Aby boli zodpovední a hrdí na to, kde študujú a mali na našu fakultu len tie najlepšie spomienky a aby si nezabudli užívať krásy študentského života!

foto: archív Kataríny Novákovej

Katedra

Etnológia a mimoeurópskych štúdií

Katedra so vznikom v roku 1997 založená prof. Jánom Podolákom, DrSc. ponúka:

Bakalárske, magisterské a doktorandské štúdium v študijnom programe Etnológie, jednodborové štúdium.

Štúdium je rozšírené o etnologickú europeistiku, orientalistiku, afrikanistiku a amerikanistiku, ktoré si vyžadujú jazykovú zdatnosť. Preto sa zaradilo do programu aj povinné rozšírené štúdium anglického jazyka a povinné výberové štúdium ruského, nemeckého, španielskeho a talianskeho jazyka. Študenti majú možnosť získať štipendijné pobyty v zahraničí. Katedra spolupracuje s Východoeurópskym kultúrnym a vzdelávacím centrom v snahe o rozšírenie ponuky predmetov a záujmu študentov o oblasť medzietnických vzťahov a mierotvornej činnosti, ako i na tvorbe kurzov mierotvornej antropológie

ŠVOUČ:

Na pôde Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre sa 3. 11. 2013 uskutočnilo celoslovenské kolo ŠVOUČ, na ktorom sa zúčastnili okrem našich študentov aj študenti z Katedry etnológie a folkloristiky a Katedry etnológie a muzeológie Univerzity Komenského v Bratislave. Aj keď naši študenti neobdržali jedno z prvých troch miest, dôstojne reprezentovali katedru.

Sú to:

- Anka Harmaňošová s témou Slovenské „Orienty“ : Východ a Západ v percepcii Slovákov,
- Lucii Piešová - Euroindiáni na Slovensku - Kheya paha oysate,
- Radka Békessová - Fenomén zaslúbenej zeme v rastafariánstve.

Pedagógovia:

Vedúca katedry:

doc. Mgr. Katarína Nováková, PhD.

katarina.novakova@ucm.sk

Zástupca vedúcej katedry:

PhDr. Martin Priečko, PhD.

Martin.priecko@ucm.sk

Tajomník katedry:

PhDr. Radoslav Hlúšek, PhD.

Radoslav.hlusek@ucm.sk

Garant štúdiá:

prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc.

leos.satava@ucm.sk

Koordinátorka štúdiá:

Mgr. Silvia Letavajová, PhD.

silvia.letavajova@ucm.sk

Administrátorka katedrovej web stránky:

PhDr. Martina Bocánová, PhD.

Martina.bocanova@ucm.sk

Správkyňa knižnice katedry:

Mgr. Ľubica Kollárová, PhD.

lubica.kollarova@ucm.sk

Sekretárka katedry:

Mgr. Miroslava Kozárová

Miroslava.kozarova@ucm.sk

Členovia katedry:

prof. PhDr. Ján Podolák, DrSc.,

doc. Mgr. Dušan Deák, PhD.,

Mgr. Kateřina Mildnerová, PhD.,

Mgr. Igor Zmeták, PhD.,

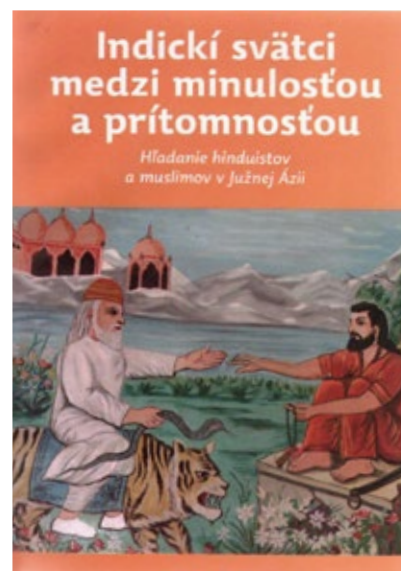
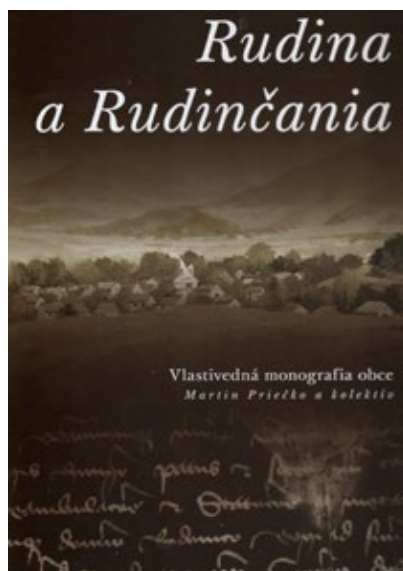
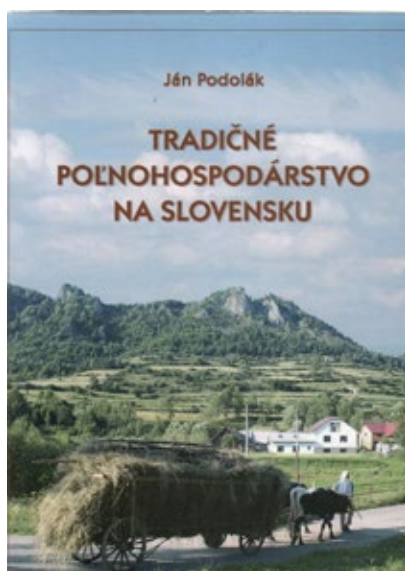
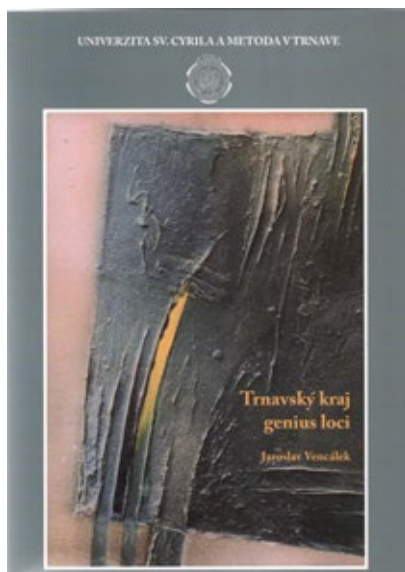
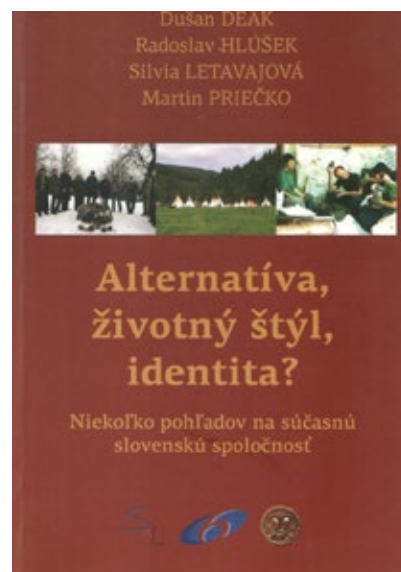
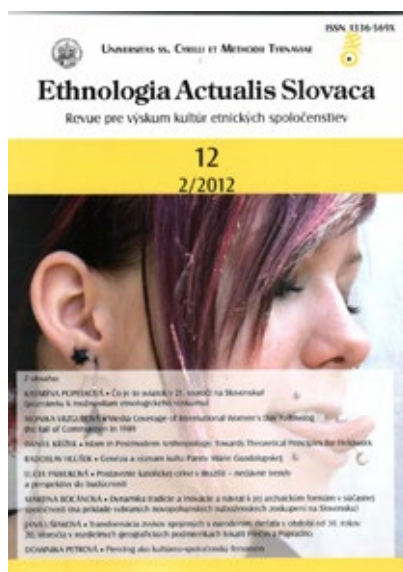
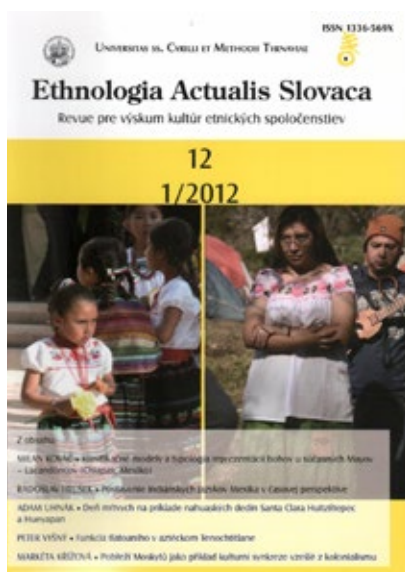
Mgr. Matej Karásek,

T. J. Morton.

Viac na: www.ketno.ff.ucm.sk

Publikačná činnosť:

Katedra vydáva vlastný katedrový časopis **Ethnologia actualis Slovaca**. Od roku 2014 časopis postúpi na vyššiu úroveň v rámci skvalitnenia vedecko-výskumnej činnosti, príspevky budú recenzované medzinárodnou redakčnou radou, a bude vychádzať v anglickom jazyku. K najnovšej publikačnej činnosti patria učebné texty, vedecké a odbornej monografie pedagógov ako i katedrový časopis.

Terénna exkurzia: Západná Sahara 2013

text:
Veronika Kocianová

Na základe veľmi lákavej ponuky terénnej exkurzie do Západnej Sahary, ktorá bola vedená organizáciou East European Educational and Cultural Center (EEECC), sme sa rozhodli s niekoľkými spolužiakmi túto exkurziu absolvovať. Veľkej expedícii predchádzalo prípravné stretnutie v Libavě, čím sa naše očakávania ešte znásobili. Dvanásťčlennej výprave dominovali študentky a jeden študent Trnavskej univerzity z odboru etnológia, dvaja usporiadatelia neziskovej organizácie EEECC, stážistka Tereza študujúca v Rabate a žurnalista.

Ráno 27. októbra sme sa po komplikáciách so zmenou času v skorých ranných hodinách vypravili z Trnavy dvoma terénnymi autami. Vydali sme sa na cestu plnú očakávania do exotického Orientu. Čakalo nás nekonečných 3120 km cez Taliansko, Francúzsko a Španielsko, ktoré sme mali v našich optimistických plánoch zdolať za tri dni. Počas cesty sme zažili romantický večer v stanoch pri zálive, pár kilometrov za Cannes. Cestu nám potom skomplikoval prasknutý klinový remeň v Aux-en-Provence, ktorý sa nám nepodarilo v ten deň opraviť, takže sme noc strávili v „toitoti hoteli. Počas dvoch nasledujúcich dní sa nám podarilo doraziť k trajektu

v Algeiras a cez Gibraltár sme sa napriek vytrpeným dňom v aute a na čerpacích staniach postupne približovali k nášmu vytúženému cieľu. Na obzore sme zazreli africkú pôdu a dostali sme sa do prístavu Tanger. Už od prvých krokov v prístave sa nám otvárali dvere do veľmi odlišnej neeurópskej kultúry. Nasledujúcu noc sme už hľadali ubytovanie v Chefchaouen. Zjednávanie v týchto končinách funguje aj v hoteloch, tak sme sa po krátkom dohodnutí na cene ubytovali v očarujúcom hoteli Madrid. Ešte v tú noc sme sa poprechádzali po uliciach tohto nádherného horského mestečka, pre ktoré je typická modrá farba domov. Prostredie Chefchuan pôsobilo naozaj orientálne, uličky boli roztomilé a ľudia veľmi milí. Počas dňa sme preskúmali zákutia mesta pre bežných turistov neznáme. Stretli sme sa s miestnym farmárom, ktorého rodina sa venovala pestovaniu konope už tri generácie; s miestnym umelcom, ktorý sa venuje maľovaniu saharskej krajiny. No najsilnejší zážitok bol večer s Najmou a Abdullahom – mladým berberským predajcom šperkov, ktorí nás po rozhovore pozvali k sebe domov na pár šálok silného marockého čaju. Vďaka nim sme o trochu viac spoznali marockých ľudí, ich krajinu a kultúru. Večer sme zakončili v

krčme navštevovanej výhradne miestnymi staršími pánmi, ktorá ako jediná ponúkala zákazníkovi pivo. Zo spoločnosti našej skupiny, tvorenej prevažne ženami, boli miestni obzvlášť prekvapení. Naše ďalšie stopy viedli cez Meknés do Chiachaoua, kde sme prespali na naše pomery v luxusných apartmánoch v Residence Saad Abaynou. Toto mesto je zvláštne tým, že sa v ňom nenachádzajú skoro žiadne turisticky atraktívne miesta. V skorých ranných hodinách sme sa začali presúvať do Sidi Ifni, ktoré je rajom surfistov. Napriek tomu sa v meste, asi kvôli nízkej teplote, nenachádzali skoro žiadni surferi a ani turisti. Otvorený oceán so silnými vlnami pôsobil v skalných útesoch dokonale podmaňujúco. V meste sme večer videli koncert miestnej hudobno-tanečnej formácie. Veľmi zaujímavou pôsobil preplnený podnik, zdieľajúci jednu budovu s policajnou stanicou, v ktorom sa napriek zákazu predávalo víno a pivo decentne zabalené do dvojhárkov z novín. Po jesennom dni pri Atlantiku naše ďalšie kroky smerovali do El Aaiún, hlavného správneho strediska Západnej Sahary. Toto sporné územie, okupované Marokom a exilovou vládou v Alžírsku, nás prekvapilo obrovským počtom dôkladných policajných a armádnych kontrol. Ubytovaní sme boli v opustenom plážovom rezorte obrovských rozmerov. V prístave mesta (najchudobnejšej časti) sme stretali milých ľudí, ktorým naša prítomnosť ani v neskorších večerných hodinách vôbec neprekážala. Naše obavy z tejto časti výletu sa ukázali ako neopodstatnené. Blížilo sa totiž výročie Zeleného pochodu (začiatok marockej okupácie v roku 1975) a niekoľko mladíkov na nás kričalo Polisario ukazujúc gesto „V“. Front Polisario je povstalecká armáda podporovaná Alžírskom, ktorá sa usiluje o osamostatnenie Západnej Sahary od Maroka. Druhý deň sme si vychutnávali atmosféru denného, a trochu drsnejšieho prostredia. Nadviazať kontakt s miestnymi zložkami UN sa nám nepodarilo, ani emailovou formou, ani pri osobnom stretnutí sme sa nestretli s nikým, kto by nám mohol situáciu v krajine lepšie priblížiť a ich pôsobenie v krajine lepšie opísať. Pri späťcestnej ceste sme sa zastavili v mestečku Tan-tan, ktoré je preslávené vysokou mierou kriminality. Počas našej návštevy sme nemali, našťastie, komplikácie, iba sme

boli svedkami dramatického zatýkania asi dvoch mladých mužov, ktorých zadržanie neprebiehalo práve tými najvyberanejšími metódami usudzujúc podľa zvukov vychádzajúcich z kufru policajnej dodávky. Ďalší deň sme sa stavili v oáze pri mestečku Guelmim. Nachádzalo sa tu múzeum púštnej kultúry, ktoré bolo vrcholom etnologickej exkurzie. Zbierkové predmety múzea zostali po pretekároch Rallye Paris - Dakar. Po prehladke sme boli pozvaní na čaj k miestnemu Tuaregovi do beduínskeho stanu. Posledný deň strávený v Marockom kráľovstve sme venovali návšteve univerzity Mohammeda V. v Rabate, ktorá bola našou poslednou zastávkou v Maroku. V tomto hlavom meste sa dokopy skĺbila modernita s tradíciou. Rabat pôsobí bohatšie, cosmopolitne, uvoľnenejšie a ženy tu bežne chodia odhalené, dokonca aj v krátkych sukniach. Priestory univerzity pôsobili naozaj dobrým dojmom, ako aj znalosti cudzích jazykov študentov a pracovníkov školy, ktorí okrem arabčiny rozprávajú úplne plynule francúzsky a taktiež veľmi dobre anglicky. Na univerzite boli naozaj zhovorčiví a bez problémov sa s nami rozprávali o situácii v Západnej Sahare, ktorú však nikto z nich nenavštívil. Z ich vyjadrení sa dala vycítiť snaha o diferenciáciu medzi obyvateľmi Maroka a Západnej Sahary. Nakoniec jeden z miestnych študentov nám ponúkol bezplatne možnosť prespať v apartmánovom dome, ktorý vlastní jeho rodičia, a robil nám so svojimi kamarátmi spoločnosť. Nasledujúce ráno sme opustili územie Maroka a mierne zmenenou trasou sme sa vybrali naspäť do Trnavy. Cesta nám zabrala celé tri dni a s jednoduchým oneskorením sme sa vrátili na univerzitu, plní nových zážitkov.

Náš stret s Marokom, ktorý bol pre väčšinu z nás prvým výraznejším kontaktom s Orientom, hodnotíme pozitívne. Uličky menších miest pôsobili na nás bezpečne, hoci sú trochu chudobnejšie. Krajinu sme prešli zo severu na juh a z juhu na sever. Niekoľko kilometrov sme z okien mohli pozorovať zmenu krajiny. Striedali sa nám kameninové roviny, zvlnená krajina, občasné piesočné duny, morské lagúny či solné jazerá. Sme radi, že sme dostali možnosť navštíviť Maroko.

Rozhovor s Janou Skladanou

Na Slovensku ovládal latinčinu každý pastier a kočiš.

text:

Veronika Planková

Pani docentka Jana Skladaná sa narodila 27. 2. 1942 v Banskej Bystrici. V r. 1959 – 1964 vyštudovala odbor slovenský jazyk – latinský jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1976 PhDr., 1989, CSc.). V r. 1964 – 1966 pracovala v Ústave slovenského jazyka SAV a od r. 1967 v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave ako odborná a vedecká pracovníčka a neskôr od r. 1995 ako vedecká tajomníčka ústavu. Participuje na rôznych vedeckých projektoch, je členkou zahraničných i domácich jazykovedných organizácií a aktívne sa zúčastňuje na domácich i zahraničných konferenciách. Pracuje v oblasti dejín slovenského jazyka, špecializuje sa na diachrónnu frazeológiu a venuje sa aj praktickým otázkam jazykovej kultúry. Na našej UCM pôsobí od r. 2000, kde podáva študentom svoje dlhoročné skúsenosti s elánom a dobrým naladením. I mňa privítala s ochotou a úsmevom, keď som za ňou prišla s prosbou o rozhovor, za čo jej srdečne ďakujem.

Ocenenia:

- Cena SAV za popularizáciu vedy (1996);
- Prémia literárneho fondu za IV. diel Historického slovníka slovenského jazyka (1996);
  - Cena SAV za vedeckovýskumnú činnosť za VII. diel Historického slovníka slovenského jazyka (2008);
    - Zlatá medaila UCM za celoživotné dielo (2012)

Mali ste už v detstve nejakú predstavu o svojej budúcnosti?

Musím vás sklamať, vôbec som v detstve nerozmýšľala o svojej budúcnosti. Mala som pekné a pestré detstvo, plné fantazijných hier, ale aj bežných detských hier s rečňovankami, pesničkami a prekáračkami. Neutkvelo mi však v pamäti, že by som sa v detstve zaoberala myšlienkou na svoje budúce povolanie.

„Môj otec bol lesný inžinier, pracoval na vtedajšom Povereníctve lesov a poľnohospodárstva a mal možnosť chodiť do horární na celom Slovensku. Tam vznikol môj vzťah k prírode a k turistike, čo mi zostalo dodnes.“

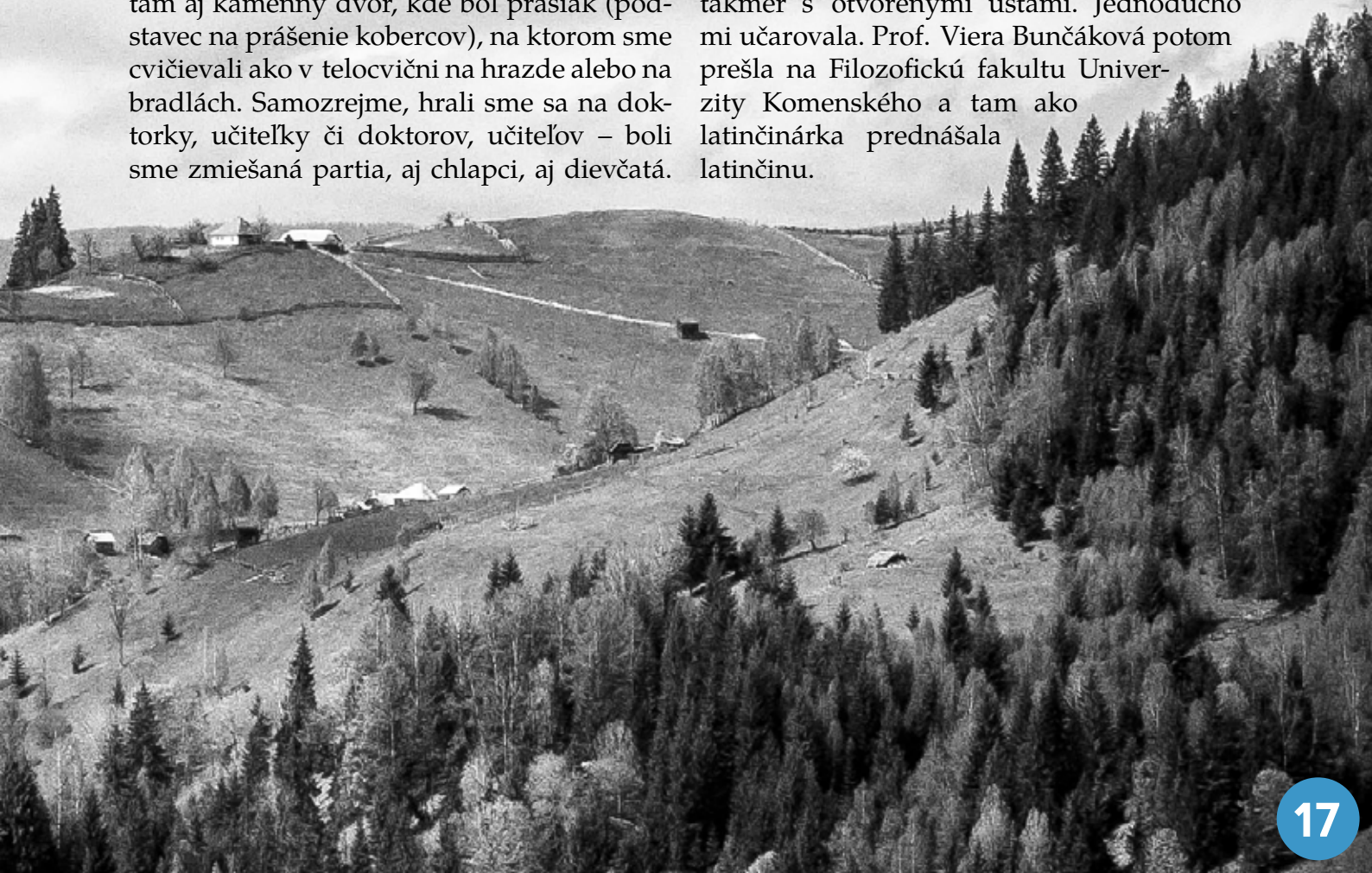
Ako ste ho najradšej trávili?

Bývali sme v Bratislave vo vilovej štvrti (nie vo vile, ale v peknom dvojposchodovom dome), mali sme veľkú záhradu so všelijakými zákutiami, ktoré boli ako stvorené na tie najrozličnejšie hry. V záhrade bol úplne vzadu tzv. sad so všetkými druhmi ihličnatých stromov. Bol dosť pochmúrny, tajomný. Bola tam časť s ovocnými stromami, krásne kvetinové záhony, exotické kríky s nádhernými kvetmi, menšia časť bola vyhradená hroznu, ale bol tam aj kamenný dvor, kde bol prašiak (podstavec na prášenie kobercov), na ktorom sme cvičievali ako v telocvični na hrazde alebo na bradlách. Samozrejme, hrali sme sa na doktoriky, učiteľky či doktorov, učiteľov – boli sme zmiešaná partia, aj chlapci, aj dievčatá.

Dokonca sme objavovali staré vykopávky ako archeológovia, jednoducho, hrali sme sa na všetko možné. Veľmi rada si spomínam na prázdniny. Začiatkom 50. rokov, keď som chodila na základnú školu, sa ešte nechodilo tak ako neskôr na dovolenky do Bulharska, Rumunska, Maďarska, Juhoslávie. Deti trávili prázdniny u starých rodičov alebo v pionierskych táboroch. Naša rodina však chodievala na dovolenky každý rok. Môj otec bol lesný inžinier, pracoval na vtedajšom Povereníctve lesov a poľnohospodárstva a mal možnosť chodiť do horární na celom Slovensku. Tam vznikol môj vzťah k prírode a k turistike, čo mi zostalo dodnes.

Kto alebo čo Vás inšpirovalo, že ste sa rozhodli venovať tomuto odboru?

O svojom budúcom zameraní som začala uvažovať na gymnáziu. Vtedy sa to volalo jedenásťročná stredná škola. Slovenčinu nás učila prof. Viera Bunčáková (manželka známeho slovenského básnika a literáta Pavla Bunčáka) a jej hodiny ma tak zaujali, že som sa rozhodla študovať slovenčinu. Je zaujímavé, že sa sústredila najmä na literatúru, gramatiku obchádzala a sama sa priznala, že gramatika ju nebaví. Literatúru nás však učila tak pútavo a príťažlivo, že sme ju všetci počúvali takmer s otvorenými ústami. Jednoducho mi učarovala. Prof. Viera Bunčáková potom prešla na Filozofickú fakultu Univerzity Komenského a tam ako latinčínarka prednášala latinčinu.

Naozaj som nemusela dlho rozmýšľať nad odpoveďou na vašu otázku, kto ma ovplyvnil pri rozhodovaní o mojom budúcom povolaní. Ako druhý predmet som chcela študovať angličtinu, ale pri prijímacích pohovoroch nastali nejaké administratívne zmätky, angličtina už bola uzavretá, tak potom som si vybrala latinčinu.

Zdá sa Vám latinský jazyk ešte dosť živý?

Latinčina a staroveká gréčtina sa pokladajú v súčasnosti za mŕtve, neživé jazyky. Ide o významnú zložku dedičstva antickej kultúry, ktoré malo (aj má mimoriadne) veľký význam vo vývoji európskych národov. Žiadna spoločnosť nevytvára všetky svoje hodnoty úplne sama, ale v istom zmysle neustále zachováva svoje spojenie s minulosťou. V tom je význam tradície, kontinuity. Štúdiom minulosti poznáva spoločnosť samu seba, z kultúrnych hodnôt minulosti preberá podľa potreby všetko, čo urýchľuje rast a vývoj. Je prirodzené, že práve k antickej kultúre sa neskôr obracia pozornosť všetkých európskych národov.

„Štúdiom minulosti poznáva spoločnosť samu seba, z kultúrnych hodnôt minulosti preberá podľa potreby všetko, čo urýchľuje rast a vývoj.“

Ako to bolo so Slovenskom?

Latinčina zohrala pri vývine nášho jazyka mimoriadne významnú úlohu. Okrem toho, že bola bohoslužobným jazykom rímskokatolíckej cirkvi, oficiálnym jazykom uhorskej kráľovskej kancelárie a hodnoverných miest, jazykom náboženskej spisby, ba i beletrie, bola aj ústnym rokovacím jazykom v administratíve a súdnictve, používala sa aj v korešpondencii v šľachtickom a meštianskom prostredí, bola vzorom aj pre novo sa utvárajúci slovenský jazyk, do ktorého sa dostalo mnoho latinizmov. Viaceré z nich sa zachovali v nárečiach dodnes, napr. árenda, diškrécia, fundus, interes, mustra, persóna. V súvislosti s používaním latinčiny na Slovensku ako živého hovorového jazyka v staršom období sú pramene protirečivé. Na jednej strane na základe prameňov podľa cudzích cestovateľov ovládal na Slovensku latinčinu každý pastier a kočiš, no na druhej strane ju často neovládali ani šľachti-

ci a zemanía. Dokonca podľa dobových prameňov ju neovládal ani osvietený cisár Jozef II. Údajne na slávnostnom obede v Sárospataku si zamenil rod latinského slova vinum pod vplyvom nemčiny, v ktorej je Wein mužského rodu a spýtal sa „Iste vinus Tokajinus?“ (Je to tokajské víno?). Faktom však zostáva, že mnohé latinizmy, najčastejšie terminologického charakteru, sa v našom jazyku udomácnili už od najstaršieho obdobia. Aj v súčasnosti je prevažná časť odbornej terminológie utvorená podľa latinsko-gréckych základov a napriek tomu, že v súčasnosti preberáme veľa slov z angličtiny, tieto anglicizmy či amerikanizmy nedosahujú počet slov prevzatých z latinčiny. Ide napr. o slová anektovaný, aplikovať, certifikácia, cisterna, citácia, dedukcia, delegácia, definícia, expedovať, favorit, konsenzus, lustrácia, operácia, pacient, temperovať.

Má podľa Vás latinčina na školách dostatok priestoru?

Neviem, ako je to teraz na gymnáziách, ale predpokladám, že sa latinčina vyučuje aspoň výberovo. Pokiaľ ide o vysoké školy, určite sa prednáša na filozofickej fakulte v odboroch história, archívniectvo, archeológia, na lekárskej fakulte, prípadne aj na niektorých iných fakultách. Optimisticky dúfam, že vyučovanie latinčiny na stredných aj na vysokých školách sa bude rozširovať.

Dočítala som sa o Vás, že sa špecializujete na diachrónnu frazeológiu. Vedeli by ste nám tento špeciálny odbor, prosím Vás, priblížiť?

Veľmi rada, pretože to je moja srdcová záležitosť. Vo väčšine frazeologických teórií, aj v našej slovenskej, je frazeológia založená na synchronnom, súčasnom chápaní. To znamená, že frazéma (používajú sa aj synonymá frazeologizmus, frazeologické spojenie) sa chápe ako najmenej dvojslovné ustálené spojenie, ktorého význam nemusí vždy zodpovedať významom jej komponentov, ale vzniká nový význam, celostný alebo frazeologický. Tento význam vzniká tzv. sémantickou transformáciou, teda prenesením významu. Keď povieme zahryznúť do kyslého jablka, mucha mu sadla na nos, nemáme na mysli konkrétne kyslé jablko a zahryznutie doň, ani konkrétne muchu,

ktorá si sadá niekomu na nos, ale práve ten nový celostný či frazeologický význam, ktorý nadobúda príslušné ustálené spojenie, teda „pustiť sa do niečoho, čo sa ukázalo ako nepríjemné, čo sa ťažko vyrieši,“ „je nahnevaný, namrzený, obyčajne pre maličkosť, malichernosť“. Pri diachrónej frazeológii chápeme frazému ako dvojrozmernú jednotku, pričom si uvedomujeme vzťah medzi pôvodným konkrétnym obsahom frazémy v podobe voľného spojenia so zachovaním pôvodných významov jednotlivých komponentov a novým celostným (frazeologickým) významom frazémy. Pôvodný konkrétny obsah frazémy predstavuje vnútornú formu

v spoločnosti. Slovenčina (slovenský národný jazyk so všetkými svojimi formami) je živý a prirodzený jazyk, ktorý sa vždy vyvíjal a v súčasnosti sa naďalej vyvíja v spoločnosti a so spoločnosťou. Väzba medzi jazykom, kultúrou a dejinami národa je taká tesná, že bez skúmania minulosti a súčasnosti jazyka sa nedá pochopiť charakter národa. Dôležité je pripomenúť, že slovenčina sa nevyvíja izolovane od ostatných národných jazykov. Aj v staršom období vývinu nášho jazyka, aj v súčasnosti boli a sú intenzívne kontakty s inými príbuznými i nepríbuznými jazykmi. Zdôraznila som slovenčinu ako národný jazyk, teda nielen spisovnú slovenčinu, ale aj

foto: Katarína Kováčová

frazémy. Keď porovnáme tieto dva rozmery frazémy, zistíme medzi nimi motivačnú súvislosť.

„Väzba medzi jazykom, kultúrou a dejinami národa je taká tesná, že bez skúmania minulosti a súčasnosti jazyka sa nedá pochopiť charakter národa.“

Ako veľmi ovplyvňuje vývin jazyka spoločnosť ako takú?

Musím začať tým, čo prednášam študentom v úvode k lexikológii. Slovná zásoba sa vyvíja a mení oveľa rýchlejšie ako ostatné jazykové roviny, napr. fonetika, hláskoslovie, morfológia, slovotvorba. Zmeny v slovnej zásobe bezprostredne súvisia so zmenami

jej ostatné existenčné formy. V tejto súvislosti musím spomenúť publikáciu *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny*, ktorá vyšla v roku 1989 (vedúci autorského kolektívu J. Horecký, zostavovatelia K. Buzássyová, J. Bosák a kol.). Toto dielo možno označiť za prelomové na svoju dobu, pretože prvýkrát opis dynamiky slovnej zásoby nestojí na skúmaní spisovnosti – nespisovnosti jazykových prostriedkov, nepetrifikuje poznaný stav, ale sa usiluje zachytiť ho v jeho mnohotvárnosti a dialektickej protirečivosti.

Keď som hovorila o svojej srdcovej záležitosti, ktorou je diachróna frazeológia, mám ešte jednu srdcovú záležitosť, a tou je súčasná jazyková kultúra. Tam sa najzreteľnejšie prejavuje dynamika vývinu slovnej zásoby. Moji

študenti vedia, že si každý deň kupujem štvoro novin: dvojo mienkotvorných alebo dvojo bulvárnych. Pri excerpovaní sa zameriavam predovšetkým na titulky, ale aj na súvislé texty. Sledujem viacero javov, a to využívanie frazém a frazeologických aktualizácií v titulkoch (Damoklov meč; fast food náš každodenný), prevzaté slová a ich pravopis (summit – samit, aquapark – akvapark, cool – kúl, show – šou, tsunami – cunami, jazz – džez, gay – gej) a ďalšie javy.

Čo si myslíte o dnešnom vzdelaní mládeže?

Myslím, že dnešná mládež je rozhladenejšia a vzdelanejšia ako bola v minulosti. Pochopiteľne, veľký význam má v tomto smere počítačová technika, predovšetkým internet, pretože nové informácie vo všetkých oblastiach sú rýchlo a ľahko dostupné. Dnes už má skoro každý počítač a internet a tí, ktorí nemajú, majú široké možnosti v internetových kaviarňach. Obdivujem študentov, ktorí si nosia na prednášky notebooky a pracujú s nimi. Mám však aj kritickú pripomienku. Pôsobím na Filozofickej fakulte UCM už vyše desať rokov a zisťujem, že študenti veľmi málo čítajú slovenskú pôvodnú literatúru, beletriu i poéziu. Mnohé výrazy a ustálené spojenia, ktoré sa vyskytujú v staršej slovenskej literatúre, nepoznajú.

Ako Vás vnímajú študenti?

To by mali skôr povedať študenti, aké majú vzťahy so mnou. Ak mám hovoriť za seba, som spokojná. Zriedkakedy – ale stáva sa aj to – sa stretávam s úplným nezaujmom študentov o predmet, ktorý prednášam, alebo vediem semináre. Verte mi, že nepôsobí na vás veľmi optimisticky, keď vidíte na tvárach študentov nudu, niektorí dokonca aj zívajú, alebo si pod stolom niečo čítajú. Jeden študent raz čítal akúsi humoristickú literatúru a sám sa na tom nahlas smial. A sedel dokonca v prvom rade. Nezdržala som sa a požiadala som ho, aby knižku odložil. Aby som takýmto situáciám predišla, radšej sa na nich nedívam. Hľadám, samozrejme, vinu v sebe. Je môj prejav nezábavný, monotónny, nepriťahuje ich nielen spôsob môjho prednesu, ale ani obsah? Našťastie, takýchto prípadov je oveľa menej. Teším sa, keď vidím, že som študentov zaujala, že som nadviazala s nimi kontakt. Usilujem sa spestriť im svoj výklad

nejakými analogickými prirovnaniami alebo odkazmi na podobné prípady. Záleží mi na tom, aby moja prednáška mala usporiadaný systém, aby mala hlavu aj päť.

Môže za tú ich nesústredenosť napríklad univerzita, na ktorej študujú?

Nemám rada, keď sa študenti posudzujú podľa toho, na akú univerzitu chodia. Neuznávam dobré a zlé univerzity či fakulty, pokiaľ ide o študentov. Neplatí, že dobré univerzity majú dobrých študentov a zlé, resp. horšie či slabšie univerzity majú zlých študentov. Aj známa, renomovaná univerzita môže mať horších, slabších študentov a naopak, aj na nie veľmi uznávanej univerzite môžu študovať vynikajúci študenti.

„Nemám rada, keď sa študenti posudzujú podľa toho, na akú univerzitu chodia. Neuznávam dobré a zlé univerzity či fakulty, pokiaľ ide o študentov.“

Mali ste pri Vašom pôsobení na našej univerzite nejakú kurióznu príhodu, o ktorú by ste sa s nami chceli podeliť?

Za celé tie roky by sa ich určite našlo viacero. Spomeniem jeden zážitok, ktorý sa mi stal iba nedávno. Na mojej prednáške sa niekoľkí študenti bavili pomerne nahlas. Obyčajne v takých prípadoch nezasahujem, ale keď je toho už veľa, požiadam ich, aby si to išli vybaviť von s tým, že keď sa vonku porozprávajú, môžu sa vrátiť do posluchárne. Nestihla som nič povedať, keď vstala jedna poslucháčka a študentov veľmi ostro napomenula, aby boli ticho. Všetci zostali ako obarení, pretože dievčina si nedávala servítku pred ústa. Môžem povedať, že som mala z jej reakcie dobrý, hrejivý pocit, pocit človeka, ktorého sa niekto zastal a obrátil ho. Povedala som jej, že ma predbehla, lebo už som chcela aj ja zareagovať na vyrušovanie študentov a poďakovala som sa jej. Ale ten dobrý pocit mi zostal doteraz.

Zdroje:

DVONČ, Ladislav: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1986 – 1995). Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV 1998. 728 s. ISBN 80-224-0573-6.

Katedra

Slovenského jazyka a literatúry

Katedra Slovenského jazyka a literatúry, ktorá vznikla v roku 1997, ponúka a zabezpečuje nasledujúce študijné programy:

1. **učiteľstvo akademických predmetov so špecializáciou na slovenský jazyk a literatúru** (Bc. i Mgr. stupeň vysokoškolského štúdia);

2. **jednoodborové neučiteľské štúdium – slovenský jazyk a literatúra** (Bc. stupeň vysokoškolského štúdia);

3. zároveň realizuje rigorózne prijímacie konanie (PaedDr.) a rozširujúce štúdium vo vzdelávacom programe slovenský jazyk a literatúra;

Katedra Slovenského jazyka a literatúry ďalej pripravuje a organizuje nasledujúce podujatia:

XXIII. ročník kolokvia mladých jazykovedcov (20. – 22. 11. 2013), ktorý sa uskutoční v Kongresovom centre Modra – Harmónia a je spoluorganizovaný so Slovenskou jazykovednou spoločnosťou pri JÚLŠ SAV.

11. ročník medzinárodnej študentskej a doktorandskej konferencie RARA AVIS, ktorý bude prebiehať v **apríli 2014**.

Katedra Slovenského jazyka a literatúry vám v rámci komplexnej akreditácie pripravuje akreditačný spis nového študijného odboru **Editorstvo a vydavateľská prax pre 1. stupeň VŠ štúdia (Bc.)**

Agentúra **Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ** schválila KSJL **projekt na vytvorenie nových študijných programov učiteľstva**

akademických predmetov v špecializácii slovenský jazyk a slovenská literatúra pre 1. a 2. stupeň vysokoškolského štúdia – ITMS 26110230098 Skvalitnenie vysokoškolskej prípravy budúcich učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry na ZŠ a SŠ s vyučovacím jazykom národnostných menšín pomocou metód výučby cudzích jazykov na FF UCM v Trnave.

Pedagógovia:

Vedúca katedry:

PhDr. Janka Píšová, PhD.

janka.pisova@ucm.sk

Zástupcovia vedúcej katedry:

Mgr. Zdenka Kumorová, PhD.

zdenka.kumorova@ucm.sk

PhDr. Marián Kamenčík, PhD.

mkamencik@gmail.com

Tajomník katedry:

Mgr. Peter Naščák, PhD.

nascakpeter@gmail.com

Sekretárka katedry:

Beata Veiglová

beata.veiglova@ucm.sk

Koordinátorka štúdia (AIS):

PhDr. Katarína Hincová, PhD.

katarina.hincova@ucm.sk

Koordinátorka ext. a rozš. štúdium:

Mgr. Viera Luptáková, PhD.

viera.luptakova@gmail.com

Administrácia katedrovej webstránky:

Mgr. Martin Štreba, PhD.

Členovia katedry:

doc. PhDr. Eva Tkáčiková, CSc.;

doc. PhDr. Jana Skladaná, CSc.;

doc. PhDr. Eva Tibentská, CSc.;

Mgr. Miloslav Konečný, PhD.;

PaedDr. Jaroslav Vlnka, PhD.;

Mgr. Peter Gregorík, PhD.;

Mgr. Miroslav Kazík, PhD.;

Mgr. Jana Moravanská;

Viac informácií na: www.ksjl.ff.ucm.sk

Zoznam nových publikácií v ak. roku 2012/2013:

Vedecké monografie vydané v zahraničných vydavateľstvách

- **Slovenčina v zrkadle vnútorných a vonkajších vzťahov** = Slovački jazyk u zrcalu unutrašnjih i vanjskih odnosa: vybrané slovakistické a slavistické štúdie: izabrani slovakistički a slavistički radovi / Eva Tibenská; recenzenti Dubravka Sesar, Neda Pintarič. – [1. vyd.]. – Zagreb :FF press, 2012. – 155 s. – ISBN 978-953-175-456-9.
- **Slovenská literatúra 9.-18. storočia** / Eva Tkáčiková; recenzenti: Miloslav Vojtech, Miloslav Konečný. – 1. vyd. – Brno : Tribun EU, 2012. – 314 s. – ISBN 978-80-263-0326-8.

Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách

- **Sémantická štruktúra slovenskej vety** / Eva Tibenská; recenzenti: Ján Kačala, Ján Kořenský. – 1. vyd. – Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta, 2012. – 295 s. – ISBN 978-80-8105-343-6.
- **Vďačná pamiatka fraštickému richtárovi**: príspevok ku kultúrnym dejinám a literárnemu životu mesta Hlohovec na začiatku 19. storočia : vydané pri príležitosti 650. výročia udelenia trhových výsad mestečku Hlohovec / Marián Kamenčík; recenzenti: Peter Liba, Jana Nemcová, Jozef Urminský. – 1. vyd. – Hlohovec : Ex libris ad personam Hlohovec, 2012. – 256 s. [8,7 AH]. – ISBN 978-80-971106-5-9.

- **Pavel Bunčák a poézia nadrealizmu** / Jaroslav Vlnka. – Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2011. – 151 s. – ISBN 978-80-8105-246-0.

Vysokoškolské učebnice vydané v domácich vydavateľstvách

- **Osobnosti slovenského literárneho života na prelome 18. a 19. storočia v portrétoch**: (Jozef Ignác Bajza, Bohuslav Tablic, Ján Kollár, Ján Hollý) / Lenka Rišková, Miloslav Konečný; recenzenti: Miloslav Vojtech, Marián Kamenčík. – 1. vyd. – Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta, 2013. – 116 s. – ISBN 978-80-8105-442-6.
- **Slovenčina pri mílnikoch slovenských dejín** / Ján Kačala. – 1. vyd. – Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2002. – 246 s. – ISBN 80-89034-16-0.
- **Jazyková kultúra v akademickej komunikácii**. I. diel / Zdenka Kumorová, Janka Píšová, Dana Palecková. – Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2011. – 169 s. – ISBN 978-80-8105-280-4.
- **Pramene a križovatky**: (slovensko-české literárne paralely v súčasnosti) / Emília Nemcová, Ivo Pospíšil (editori); recenzenti: Vladimír Patráš, Miloš Zelenka. – 1. vyd. – Trnava : Filozofická fakulta Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2012. – ISBN 978-80-8105-345-0, s. 7-65 [3,8 AH].
- **Cyril a Metod. Slovensko a Európa**: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Trnava 25. - 29. mája 2005 / editori: Emília Nemcová, Janka Píšová. – Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2007. – 252 s. – ISBN 978-80-89220-87-8.
- Zborníky z medzinárodnej študentskej a doktorandskej konferencie RARA AVIS I - X

Reč tela = detektor lži

text:
Ľubomíra Černeková

foto: FF UCM

Videli ste americkú komédiu „Po čom ženy túžia“ v hlavnej úlohe s Melom Gibsonom? Po zásahu elektrickým prúdom začal počúvať nielen to, čo ženy fyzicky hovorili, ale aj to, čo si skutočne mysleli. Diametrálny rozdiel medzi hovoreným a mysleným bol pre neho obrovským šokom. Pre koho by nebolo, že? Na to, aby človek vedel odhaliť rozdiel medzi pravdou a klamstvom však nemusí dostať zásah elektrinou (ak by ho vôbec prežil). Pomôcť môže aj niečo menej bolestivé – štúdium neverbálnej komunikácie. Po prednáške s PhDr. Oľgou Škvareninovou, PhD., ktorá sa uskutočnila v našej alma mater 23. apríla 2013 na tému Neverbálna komunikácia v lingvistických súvislostiach, už o niečo lepšie viem odpozorovať z pohybu očí, mimiky či postoja tela, kedy mám do činenia s klamáromi a kedy s pravdovravnými ľuďmi. Kam sa pozerá ten, čo klame? Ako sedí? Čo robí s ústami? Kto sa na prednáške zúčastnil – dozvedel sa. Reč tela nás prezrádza, aj keď to možno nechceme. Aj politikov, hoci by to určite radi zamaskovali. Fotky niektorých z nich, prezentované na prednáške, nám odhalili niečo o ich povahových vlastnostiach, prípadne v akom rozpoložení sa v danej situácii nachádzali. Ale nielen o politikoch bola reč. Začala som si aj ja viac všímať ako sedím, či mám založené ruky, či sa nemrvím. Podľa môjho nenápadného prieskumu sa nikto nepozeral smerom k dverám, teda neklamný dôkaz, že nás

prednáška zaujala.

Neverbálna komunikácia je jedným z pojmov vedy zvanej lingvistiká. Prečo napríklad my Slováci povieme, že žijeme na Slovensku a Slovinci povedia, že žijú v Slovinsku? Prečo jeden národ použije predložku na a druhý v? Kedy a prečo povieme, že napríklad bývame na Myjave a kedy v Myjave? Aj tieto otázky i odpovede na ne a, samozrejme, aj mnoho ďalších zaznelo na prednáške. Verím, že už čoskoro budeme svedkami jej pokračovania.

PhDr. Oľga Škvareninová, PhD. je vysokoškolská pedagogička, mediálna a komunikačná trénerka. V súčasnosti prednáša na Viedenskej univerzite, predtým pôsobila na Univerzite Komenského v Bratislave. Na Slovensku vedie kurzy komunikácie, reči tela, rétoriky a mediálne tréningy. Profesionálne sa venuje slovenskému jazyku, štylistike, rétorike, komunikácii, vyučovaniu slovenčiny ako cudzieho jazyka, jazykovej kultúre v médiách. Zaslúžila sa o rozvoj neverbálnej komunikácie na Slovensku. Napísala knihy Rečová komunikácia, Obrázkový slovník slovenčiny, Paronymický slovník, desiatky vedeckých štúdií a článkov. Viac ako desať rokov analyzuje verbálne a neverbálne správanie slovenských a zahraničných osobností spoločenského, politického i športového života. Svoju prácu prezentuje aj v domácich a zahraničných médiách. (zdroj: www.olgaskvareninova.sk)

Slovenský Oxford

Exkurzia do Apponyiavskej knižnice v Oponiciach, organizovaná Katedrou slovenského jazyka a literatúry, ktorá sa konala dňa 29. 11. 2013.

text:
Veronika Planková

foto z exkurzie: Veronika Planková

Po nepríjemných chladných dňoch prišiel trošku slnečnejší s teplotou okolo 6 stupňov. Rozhodli sme sa využiť priaznivé počasie a s katedrou slovenského jazyka a literatúry sme sa vydali do Oponíc. Túto obec, ktorá sa nachádza medzi Nitrou a Topoľčanmi, dopĺňa výhľad na pohorie Trábeč. Možno ste už čo-to počuli o Oponickom hrade opradenom legendami o Svätoplukovom slávnom meči či o mocnom uhorskom rode Apponyovcov, ktorí tu mali svoje sídlo v podobe renesančného kaštieľa a ktorý bol v rokoch 1844 – 1846 rozšírený o príslušné severné krídlo, poskytujúce priestor (aj keď aj miesto tiež nie je zlé)pre rodinnú knižnicu Appo-

nyovcov. A práve táto knižnica bola cieľom našej cesty.

Prvé, čo ma zaujalo (podotýkam, že moja informovanosť o mieste exkurzie bola nulová), bola brána, za ktorou sa nachádzal obrovský parčík s krásnym vynoveným kaštieľom.

Na prechádzku sme mali asi 20 minút. Myslím si, že urobila dobre každému jednému z nás, lebo počasie, ako sa hovorí, „nám naozaj vyšlo.“

Napoludnie nás čakalo príjemné prekvapenie. Naš ctený sprievodca (oblečený v kňazskej sutane) pán Peter Králik nám odom-

kol dvere a všetci sme vstúpili do predsienky. Bolo v nej niekoľko obrazov a dve tabule, ktoré zobrazovali celý tento kaštieľ a knižnicu v období pred rekonštrukciou. Ako sme sa neskôr od neho dozvedeli, celý pozemok bol zdevastovaný po roku 1948, kedy sa knižnica premenila na sýpku a budova kaštieľa na priestor pre schôdze a premietania filmov. Smutná správa z minulosti ma čakala i doma, keď mi starkí prezradili, že tento kaštieľik nebol ojedinelým prípadom takejto devastácie ospravedlňovanej argumentom o pozostatkoch fašistického režimu.

Podľa pokynov sme si obuli návleky a potom sme konečne vstúpili na miesto plné vedomostí. To, čo nás tam čakalo, nám všetkým vyrazilo dych.

Povedala by som, že hociktorý milovník kníh túži aspoň raz vstúpiť do knižnice, ktorá má

podobné čaro. Veľkosťou je síce malá, ale s prívlastkom „Slovenský Rokfort“, ktorý jej dali deti, možno len súhlasiť. Tajomnú atmosféru „absolútneho očarenia“ (v niektorých prípadoch aj slintania) dopĺňala vstupná melódia od skupiny Era Ameno.

Nasledovala prednáška. Musím priznať, že už dávno som nepočula sprievodcu hovoriť s takou láskou a zaniatenosťou. Dokonca nám i prezradil, že obnoviť túto knižnicu sa stalo jeho snom a bojoval zaň veľmi dlhú dobu. Začalo sa mu dariť v podstate až od roku 2007, kedy presvedčil investorov, odkupujúcich pozemok s kaštieľom, aby zahrnuli do renovačných plánov aj obnovu knižnice (pôvodne miestnosť mala slúžiť ako kongresová sála hotela).

Históriu vám tu opisovať veľmi nebudem, pretože to naozaj stojí za vypočutie pri-

mo z úst pána Králik. Čakajú vás však historiky nielen o samotnom zbieraní kníh zakladateľom knižnice grófom Antonom Jurajom Apponyim¹ (knižnica vďaka nemu obsahovala asi 400 prvotlačí a raritu akou je napríklad na pergamene písaná „Prudentii Aurelii Opera etc.“), ale aj o jeho ďalších potomkoch, hlavne o scestovanej osobnosti Henricha Apponyiho², ktorý hostil v kaštieli veľa slávnych osobností danej doby. Boli to napríklad Theodore Roosevelt³, Josephine Bakerová⁴ či jeho dobrý priateľ milionár Thomas Cardeza, ktorý bol jeden z mála preživších z Titanicu.

Najviac nás však dojal príbeh Dr. Jozefa Gajdoša, ktorý v biednych podmienkach v rokoch 1956 - 1957 systematicky skúmal vtedajší stav knižnice a zachraňoval, čo sa ešte dalo. Po jeho namáhavej práci ho čakala výpoveď a doživotný zákaz publikovania.

Na jeho pamiatku. je fond súčasnej Apponyiovskej knižnice zoradený podľa jeho spôsobu katalogizácie Už aj tak dosť očarení sme sa dozvedeli ešte jednu zaujímavú informáciu. Knižnica slúži na výskumné a študijné účely. Na webovej stránke knižnice je uverejnený katalóg fondu knižnice (najstaršie písomné pamiatky (knihy sa datujú zo začiatku 16. storočia). Ctí to myšlienku Antona Juraja Apponyiho, ktorý veril vo vzdelanie a chcel ho darovať zadarmo všetkým študentom. Tak aj tu, po ohlásení sa dopredu a vybratí knihy, dostanete biele rukavičky a priamo na tomto historickom mieste sa môžete ponoriť do významu tejto myšlienky, pretože duch múdrosti na tomto mieste stále žije a ja osobne dúfam, že zostane navždy nesmrteľným.

Zdroje:

<http://www.snk.sk/?apponyiovaska-kniznica-v-oponiciach>

<http://oponice.sk/historia/>

<http://www.chateauappony.sk/kastiel-chateau-oponice/historicka-kniznica>

Králik, Peter: *História Oponíc*. Oponice: Obecný úrad Oponice, 1995. 168 s. ISBN 80-967468-4-7.

Doplňujúce informácie:

¹ Anton Juraj Apponyi (1754 – 1817), významný mecén vied a umenia. Zastával vysoké krajinárske funkcie ako napr. bol tolnianskym županom, miestodržiteľským radcom v Uhorsku či riaditeľom Uhorskej plavebnej spoločnosti.

² Henrich Apponyi (1885 – 1935), diplomat, poslanec uhorského parlamentu, veľkostatkár, Dr. politických vied a posledný majiteľ oponického panstva. Študoval na Magdalen

College v Oxforde a na univerzite v Budapešti.

³ Theodore Roosevelt (1858 – 1919), 26-ty prezident Spojených Štátov Amerických.

⁴ Josephine Bakerová (1905 – 1975), speváčka, tanečníčka a herečka.

I speak English. Do you?

text:
Silvia Bohunická

Millennials, Generation Y, Children of baby boomers – those are only few terms referring to our generation, people born between early 1990 s and 2000. Most of us are now college students, possibly graduates searching to further our educational credentials, not seeking a third job and applying for a mortgage, as did our parents, and grandparents. Generations change, that is simply a matter of socioeconomic development; and with this changes also the attitude towards learning of foreign languages. While Baby boomers in our region – people now in their late 40 s or mid 50 s were forced to learn Russian

due to political pressure and Communist regime, my generation chose to study English simply because you can't afford lacking the knowledge of this language.

„My generation chose to study English simply because you can't afford lacking the knowledge of this language.“

With the age of the Internet, we're being constantly bombarded with the information in English. Seconds after opening your browser, you can tweet the link to the picture you had taken earlier and post it to Instagram,

comment on it on Facebook and re-blog it on Tumblr. Yup, the social media reign over our daily mundane lives, and we share this information not only with our closest friends and relatives, but also with the rest of the world. Nowadays, one might deem the learning English not a convenience, but a necessity.

„Generation X had to learn it by backbreaking work, which is usually the boring way. We, on the other hand have the tremendous advantages at our disposal – and most of all, we can access it for free.“

The process of learning English is also fundamentally different from any other methods carried out in the previous decades. It begins at pre-school education; we have children with a pacifier in one hand, and the lyrics to the Baa Baa black sheep in the other. They can speak some English even before they master their own mother tongue. Private bilingual institutions are in their prime; usually featuring over ambitious parents paying hefty sums of cash for their little angel's fluency in English. Well, why wouldn't they? These parents had to sit the tedious evening courses, trying to memorize irregular verbs while trying to figure out what the hell is really the use of Present Perfect good for. Our parents had to really learn the language 'the hard way'- with actual books! Their gear was only a good old fashioned cassette recording of a few listening exercises, books and workbooks. If they were very, very lucky a native speaker wandered here to the Czechoslovakia as a part of some humanitarian Church mission. They were, of course, in awe, for they have never spoken to an original Native speaker before, which left the experience mutually awkward and uncomfortable for both parties – with very little understanding of the actual language.

You see now, that generation X had to learn it by backbreaking work, which is usually the boring way. We, on the other hand have the tremendous advantages at our disposal – and most of all, we can access it for free. That's why we learn English with the speed and proficiency, in a relatively short time; by doing something because we like and enjoy it, not because we're being forced into it at

school. We like playing multiplayer games with that boy from Edinburgh, or running similar fan blogs with the girls from Canada, or writing a Harry Potter fan fiction which a student from Sydney beta-reads for us. The communication is in English, naturally. We can't even imagine it being any other way, because everyone of our age span can converse in it without problems.

The point of this article is not to bash the learning skills or capacities of our forefathers, by no means. It's more of a matter of the pressure generated upon prospective learners of language today, than it was in the past decades. It can even shed some light on the speculations, as to why adapting to the English language looks so different at the present time. Previous generations studied English in theory, rarely having the opportunity to practice it in the way of modern day's teenagers. We could even point out a practical example. Which new kitchen phrases would be better embedded in the memory of keen students who are trying to master new English vocabulary? The situation in which they have a pretended conversation as a part of an assignment, buying imaginary groceries with another equally bored classmate, or the other one, where they actually discuss the recipes online from that latest show passionately, with English speaking strangers all around the world?

„The English language didn't change, although the way we communicate in it did.“

Almost everyone aged fifteen to twenty five would answer the latter, based on their personal day to day experiences with the communication in English. To put it simply – the English language didn't change, although the way we communicate in it did. According to the latest predictions, it is on its way to become global Lingua Franca.

We can only guess to what extent it will affect learning abilities of future generation, the one that will call itself truly bilingual, not taking the knowledge of English as something forcibly taught at high school, but rather naturally acquired since early childhood.

Čo všetko sa udialo na Filozofickej fakulte UCM za ak. rok 2012/2013?

Rok 2012:

- 11. – 12. 10. 2012 sa uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia *Valencia a korpusová lingvistiká* organizovaná pri príležitosti 15. výročia univerzity a na počesť životného jubilea doc. PhDr. Ruženy Kozmovej, CSc, mim. Prof. (Katedra germanistiky).
- 16. 10. 2012 sa uskutočnila prednáška na tému *Bilingualism and Translation Competence* s prof. Dr. phil. Habil. Wolfgangom Loerscherom (Katedra anglistiky a amerikanistiky).
- 16. 10. – 18. 10. 2012 sa uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia *Interiorita, exteriorita, rezponzivita* (Katedra filozofie).
- 23. 10. 2012 prebehla hosťujúca prednáška na tému *Frazeológia v slovníku*, s prof. Dr. Dmitrijom O. Dobrovoľskijom z Lomonosovej univerzity v Moskve (Katedra germanistiky).
- 25. 10. 2012 navštívil Katedru germanistiky vedúci Referátu pre strednú a východnú Európu Nemeckej akademickej výmennej služby (DAAD). (Katedra germanistiky).
- 30. 10. 2012 sa konalo katedrové kolo ŠVOČ (Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií).
- 5. 11. 2012 sa uskutočnilo *Doktorandské kolokvium 2012: Nové metódy v korpusovej lingvistiké* (Katedra germanistiky).
- 5. 11. 2012 prebehla *Študentská posterová konferencia 2012* (Katedra germanistiky).
- 8. 11. 2012 sa uskutočnil odborný seminár a workshop pre študentov pod názvom *Život v horách* (Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií).
- 9. 11. 2012 sa uskutočnil vedecký metodologický seminár *Spoločenské vedy v súčasnej dobe*.

- 19. 11. 2012 prebehla beseda a poetické pásmo s doc. Jurajom Sarvašom (Katedra slovenského jazyka a literatúry).
- 21. 11. 2012 sa konal interaktívny workshop s Mgr. Jurajom Mištinom, pod názvom *Songs and music in EFL classroom* (Katedra anglistiky a amerikanistiky, Katedra jazykov).
- 22. 11. 2012 prebehlo celoslovenské kolo ŠVOČ (Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií).
- 3. 12. 2012 sa uskutočnila prednáška s doc. Silviou Pokrivčákovou na tému *Jane Austin and „a domestic novel“* (Katedra anglistiky a amerikanistiky).
- 6. 12. 2012 prebehol medzinárodný vedecký seminár pod názvom *Excelencia – nový fenomén vo vysokoškolskom vzdelávaní?* (Katedra pedagogiky).
- 10. 12. 2012 sa konala študentská súťaž v prednese poézie vyhlásená dekanom fakulty, prof. PaedDr. Jánom Danekom, CSc.

Rok 2013:

- 7. 2. 2013 prebiehal Deň otvorených dverí Filozofickej fakulty UCM.
- 8. 2. 2013 sa uskutočnil 1. ples Filozofickej fakulty UCM.
- 25. 2. 2013 – 1. 3. 2013 sa konala výstava s názvom *Vítazný február* (Historická spoločnosť UCM).
- 23. 4. 2013 získala študentka 1.roč. Mgr. KAA Zdenka Poláková 1. miesto v celoslovenskej súťaži ŠVOČ.
- 23. 4. 2013 prebehla prednáška PhDr. Olgy Škvareninovej, PhD. na tému *Neverbálna komunikácia v lingvistických súvislostiach* (Katedra anglistiky a amerikanistiky).
- 24. 4. 2013 prebehla prednáška s Dr. Phil. Verita Sriratana z Chulalongkorn University, Thailand, na tému *Virginia Woolf and the Modernist Movement* (Katedra anglistiky a amerikanistiky).
- 7. 5. 2013 sa konal výlet *Po stopách M. R. Štefánika* (Katedra pedagogiky).
- 17. 6. 2013 prebehlo odovzdávanie cien *Spisovateľskej súťaže 2013* (Časopis Parazol).

DOLCE VITA TRAVEL, s. r. o.
Botanická 8272/53, 819 08 Trnava, tel: 00421/905 654 779
romadolinska@gmail.com

Florenca - RÍM – VATIKÁN – Neapol - Pompeje
Termín zázajdu Marec 2014
10. 3. – 16. 3. 2014
300,- EUR

Program zázajdu:

- Deň: 10. 3. 2014** Odchod z Trnavy (miesto podľa dohody) čas odchodu cca 19.00 hod. Prípadné nakladanie účastníkov zázajdu v BA cca 20.00 hod. Zraz účastníkov na zázajd o 18,30 hod v TT. Nastupujúci v BA cca 15 min pred plánovaným odchodom zázajdu. Tranzit cez Rakúsko. Nočná jazda cez Taliansko.
- Deň: 11. 3. 2014** V ranných hodinách príchod na okraj Florencie (Sesto Fiorentino). Presun vlakom do Florencie cca 15 min. Prehliadka starobylej metropoly Toskánska, mesta talianskej renesancie. Prehliadka mesta: Michelangelova vyhládka, Palazzo Vecchio, Duomo Santa Maria del Fiore, Giottova zvonica, Baptistérium, Palazzo Pitti, kostol Santa Croce s Michelangelovou hrobkou, Ponte Vecchio, podľa možnosti svetoznáma Galéria Uffizi a iné. Presun do Ríma. Ubytovanie v hotely.
- Deň: 12. 3. 2014** V ranných hodinách príchod do metropoly Talianska **RÍMA**. Návšteva Vatikánu: Svätopeterské námestie, chrám sv. Petra, kde je možnosť návštevy kupoly chrámu vo výške 132 m, návšteva pápežských hrobiek. V prípade záujmu možnosť návštevy Vatikánskych múzeí a svetoznámej Sixtínskej kaplnky. Nocľah.
- Deň: 13. 3. 2014** Po raňajkách skorý ranný presun do Pompejí a Neapolu. Cca okolo 10,30 hod prehliadka archeologického komplexu Pompejí, ktoré boli v roku 79 n. l. zasypané popolom z blízkej sopky Vezuv. Prehliadka archeologických vykopávok antického mesta, ktoré nám priblížia život a kultúru obyvateľov Pompejí. Po obede presun do Neapola, ktoré je hlučným, živým, elegantným a občas chaotickým mestom. Krátka prehliadka centra mesta: Nový hrad (Castel Nuovo), Starý hrad, Kráľovský zámok, Piazza Plebiscito, Radnica a na záver prehliadka Archeologického múzea v Neapole. Podvečerný presun späť do Ríma na ubytovanie. Nocľah.
- Deň: 14. 3. 2014** Raňajky, pokračovanie v prehliadke pamiatok mesta Rím: návšteva Baziliky sv. Pavla za hradbami mesta, Bazilika Santa Maria Maggiore v ktorej Hadrián II. v roku 868 schválil staroslovenčinu ako bohoslužobný jazyk. Pokračovanie antickým Rímom: Koloseum, Trajánovo fórum, Kapitol, Fórum Romanum. Nocľah.
- Deň: 15. 3. 2014** Raňajky, pokračovanie v prehliadke pamiatok mesta Rím: Anjelský hrad a most, Piazza Navona, Pantheon, ktorý je najzachovalejšia antická budova v Ríme, Piazza Colonna, Piazza di Pietra, Fontana di Trevi a ukončenie prehliadky na Piazza di Spagna - Španielske námestie. Vo večerných hodinách odchod naspäť na Slovensko. *V prípade záujmu pre skupinu historikov odporúčam Návštevu archeologického komplexu Antickej Ostie.*
- Deň: 16. 3. 2014** príchod na SR v dopoludňajších hodinách.

V cene zázajdu je zarátané: autobusová doprava, 4 x hotelové ubytovanie v dvojľôžkových izbách s príslušenstvom, 4 x kontinentálne raňajky, prehliadka podľa programu bez vstupov, sprievodca zázajdu, sprievodca v archeologickom komplexe Pompejí, povinné zmluvné poistenie zázajdu v zmysle zákona č. 281/2001 Z.z.

Služby sprievodcu v mestách Florenca, Ríme a Neapole: budú poskytnuté akreditovaným sprievodcov s platnou licenciou na celé Taliansko a s povoleným na Rím a celé Taliansko. V archeologickom komplexe Pompejí je potrebný miestny sprievodca.

V cene zázajdu nie je zarátané:

Ceny vstupov Florenca: Kostol Santa Croce 6,- - EUR, Galéria Uffizi 10 €, Batistérium 5,- - EUR, Giottova zvonica 8,- - EUR, doprava do Florencie 3,20 € osoba.

Vstupy a ceny lístkov Rím: Vatikánske múzeá 16,- - EUR, kupola Baziliky sv. Petra 5,- - EUR / výťahom 7,- - EUR, Koloseum, Palatinum, Forum Romanum 12,- - EUR + 3,50 € rezervačný poplatok. V prípade Vatikánskych múzeí tiež možnosť rezervácie za poplatok, študenti s ISIC a do 25 rokov platia polovičné vstupné vo všetkých štátnych múzeách počas celého pobytu.

Doprava v Ríme: 1 lístok 1,50 €, 1-dňový lístok 6,50 €, 3-dňový lístok 16,50 €

Neapol: 8,50 € archeologické múzeum. Študenti do 18 zdarma, do 25 rokov polovičné vstupné.

Pompeje: 11,- - EUR archeologický komplex. Študenti do 18 zdarma, do 25 rokov polovičné vstupné.

Poistenie - možnosť doplatenia komplexného cestovného poistenia v cene 1,80 € na deň.

Poznámka

Upozornenie Rím: na území mesta Rím a jeho okolí v teritóriu G.R. A. je zavedený poplatok za ubytovanie. Uvedený poplatok sa vyberá na mieste v hotovosti od každého klienta, ktorý prenocuje na území mesta. Jeho výška je 2 alebo 3 €/osoba/noc podľa kategórie hotela.

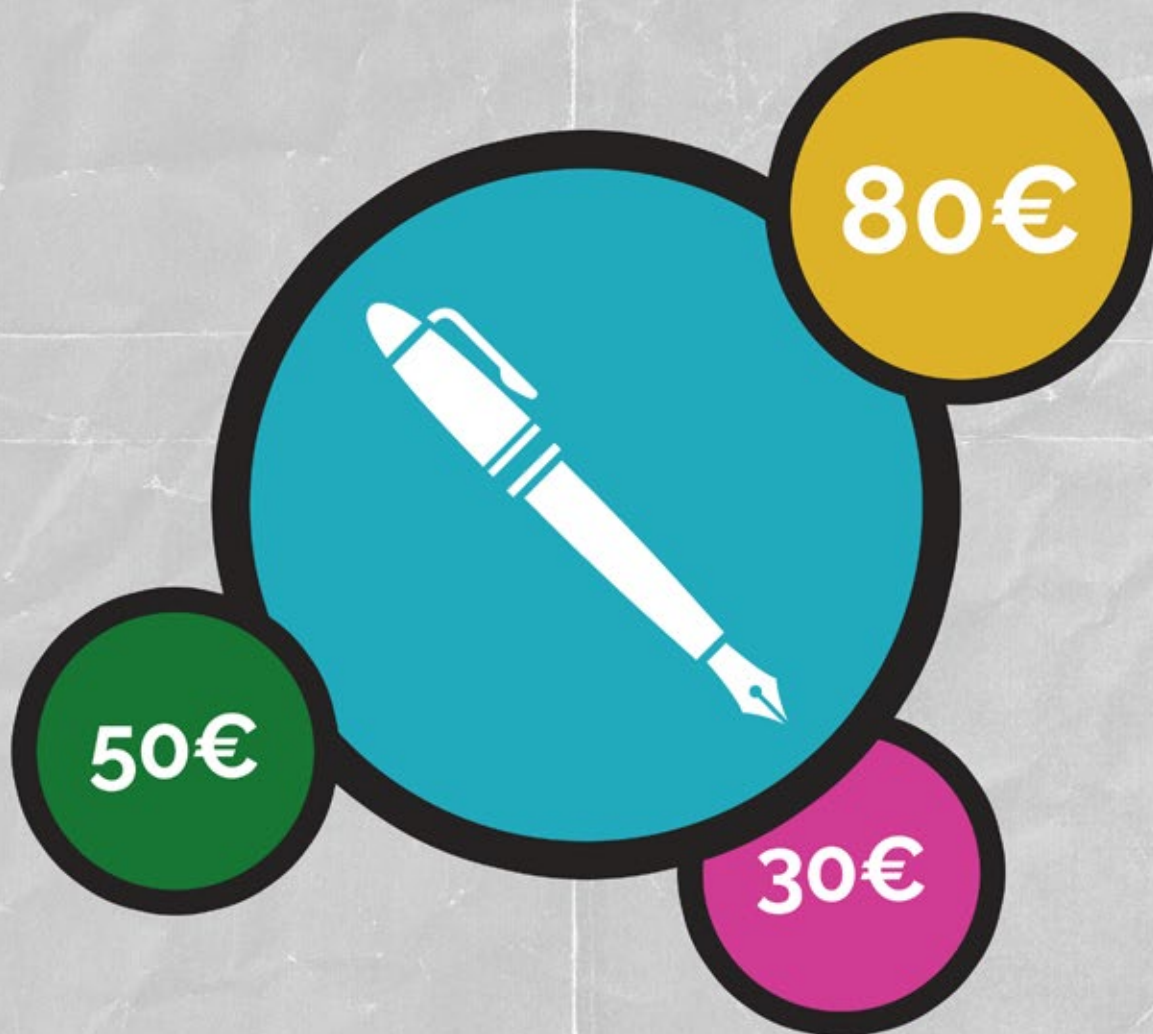
Je zákaz vstupu turistických autobusov do centra Ríma (za mestské hradby). V centre mesta je presun možný príslušnými linkami mestskej dopravy (metro).

Príplatok za 1-lôžkovú izbu: 90,- - EUR.

Časopis Parazol vyhlasuje súťaž

ESEJ STÁLE ŽIVÁ 2013

PODMIENKY SÚŤAŽE:

Ocenené budú tri najlepšie eseje (1. miesto: **80 €**, 2. miesto: **50 €** a 3. miesto: **30 €**) študentov Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Témy sú ľubovoľné, ale musia dodržať formu eseje. Rozsah je stanovený na 2 – 10 normostrán (1 normostrana má 1800 znakov), štýl písma Times New Roman, veľkosť písma 12. Každá práca musí mať v hlavičke napísané meno študenta, ročník, katedru, na ktorej študuje a kontaktný email. Práce poslané po termine sa do súťaže už nezaradia. Príspevky posielajte v slovenskom jazyku **do 28. februára 2014** na e-mail: **parazol.ucm@gmail.com**.

Stret generácií generačný stret

text:
Peter Takáč

Téma „Stret generácií“ je veľmi všeobecnou témou. V tomto článku však budem na začiatku rozoberať generáciu ako všeobecný pojem, pokúsim sa ho zadefinovať, poukážem na korene a tak isto sa pokúsim plynule nadviazať na jadro témy tak, ako ho vnímam ja. Myšlienky a postoje prezentované v tomto článku vyjadrujú môj subjektívny postoj. Ukážem ho tak, ako vnímam stret generácií ja, t.j. mojimi očami.

Na začiatku by som rád zadefinoval pojem generácie z dvoch prameňov. Prvým z nich je wikipedia.sk, kde je definovaný pojem generácie takto: „Generácia alebo pokolenie je súhrnným označením pre ľudí narodených v pomerne rovnakom časovom období (spravidla 30 rokov) či roku, alebo ľudí s rovnakými záujmami vyplývajúcimi z ich narodenia v pomerne rovnakom časovom období, ako aj označenie príslušného časového úseku ako takého.“ (1)

Druhým zdrojom bol slovník cudzích slov, ktorý definuje pojem generácia nasledovne: „Skupina jedincov narodených v určitom časovom

období, pokolenie, generačný cyklus – časový úsek od narodenia rodičov po narodenie vnukov.“ (2)

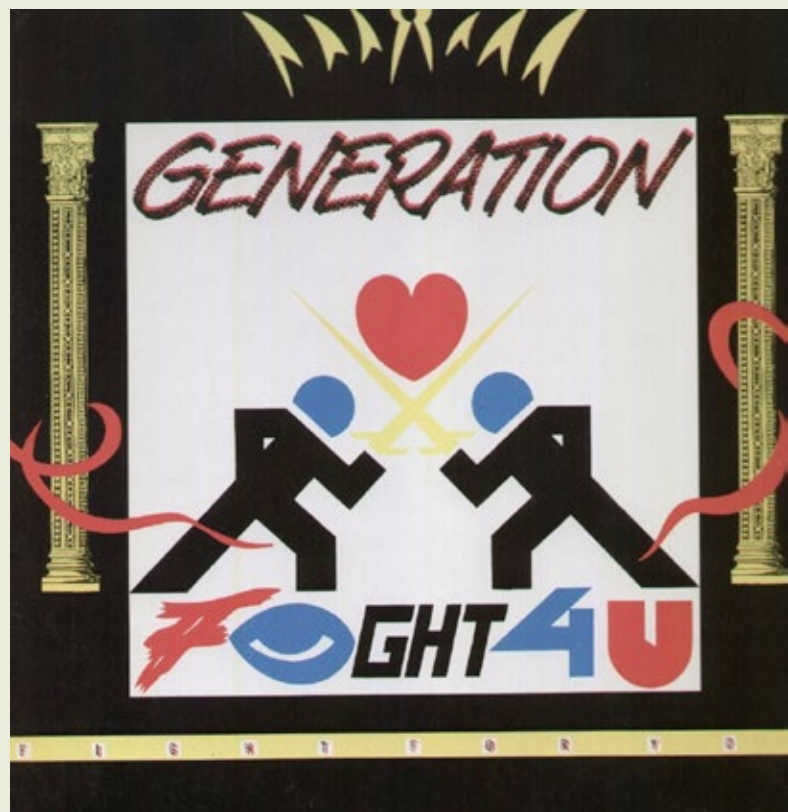
Pojem generácia sa stal všeobecným, pretože práve takým je. Generácie sa striedali od počiatku vzniku človeka. Prvým stretom generácií, ktorý si naši predkovia uvedomovali, bol generačný stret na počiatku prvotnopospolnej spoločnosti. Iste, generácie mali k sebe bližšie (hlavne časovo), pretože pri ťažkých životných podmienkach, neustálym bojom o prežitie, boli ľudia nútení nielen spolupracovať, ale hlavne si odovzdávať skúsenosti naprieč časom. Staršia generácia odovzdávala poznatky mladšej, ktorá by bola bez týchto vedomostí odsúdená na zánik. V lepšom prípade na spomalený vývoj, horšie životné podmienky, výrazne menší populačný nárast a rad ďalších faktorov, ktoré by znemožňovali napredovanie spoločnosti a človeka ako takého. Od počiatkov sa postupne v histórii v spolužití a hlavnom poslaní generácií nič závažné nedialo. Mladšia generácia prijíma-

la od staršej poznatky, ktoré zdokonaľovala, alebo ich ponechávala v nezmenenej forme ako dokonalé, ako nevyhnutné pre existenciu. V staroveku pri expanzii človeka ako druhu generácie spolupracovali synchronne do takej miery, že budovanie spoločnosti, stavieb, zrod ríš, migráciu do nových krajín alebo presun ľudí z jedného miesta na druhé (niekedy aj medzikontinentálne presuny národov) začala jedna generácia a cieľ cesty mohla dovrieť generácia po nej alebo aj oveľa neskoršia generácia tak, že ich mohli od seba deliť nielen desiatky, ale stovky rokov. Idea, myšlienka či nápad bol uskutočnený aj o veľmi dlhý čas neskôr, a bežne sa stávalo, že tvorcovia myšlienky a ani ich deti sa uskutočnenia a zrealizovania projektu nedožili.

Úcta voči staršej generácii bola taká silná, že kultúry predkov boli veľmi rozšírené. Predkovia boli tí, ktorí vyšliapali pomyslený chodník evolúcie človeka. Generácia po nej ho prehlbovala a pridávala mu na dĺžke.

Generačné výmeny naprieč časom sa rozdelili z prirodzeného základu na počiatku, akési rodovosti (tlupy, kmene), a rozvíjali sa do klanov a kmeňov, ktoré sa následne sformovali do etnických alebo náboženských skupín tvoriacich spoločenstvá, neskôr mestá, mestské štáty, ríše a impériá. V určitom čase (nedávna minulosť a súčasnosť) ale sledujeme redukciu, a to návrat do základných tvarov, ktorého jednotka je v súčasnosti rodina. Z počiatkovej príbuzenskej skupiny – tlupy majúcej cca. 30 členov, v klanoch okolo 100, sa začalo znižovanie počtu na súčasnú rodinu so základným primárnym počtom priemerne štyroch osôb. Toto je zvláštny fenomén, keďže populačný nárast človeka ako druhu je už neudržateľný. A pritom sa spoločnosť v základoch redukuje a drobí.

Hlavnou úlohou, okrem najzákladnejších poznatkov o prežití človeka, bolo odovzdávanie si spôsobu života generácií medzi sebou, ako aj výchovy, hodnôt, etiky, jazyka, kultúry a náboženstva. V dnešnej dobe ale vidíme iný trend. Dnes je staršia generácia skôr príťažou. Myslím tým príťaž ekonomickú. V ponímaní dnešného sveta tvoria staršiu generáciu ľudia, ktorí nevyrobujú hmotný zisk a okrem vedomostného prínosu nemajú žiaden iný. Napokon,

spoločnosť im nepriznáva v súčasnosti ani tento prínos. Dnes je posledná generácia oveľa vyspelejšia ako generácia predchádzajúca a úplne neporovnateľná s generáciou ešte predchádzajúcou. Vyššie spomínaných tridsať rokov deliacich generácie od seba predstavuje také dlhé obdobie, že tieto generácie nemajú už spoločné skoro nič. Vidíme to denne na používaní toho najzákladnejšieho, čo človek má a čo ho definuje – na ľudskej reči. Generácie si nerozumejú. Aj obrazne, ale aj doslova.

Osobne si myslím, že za týmto generačným komunikačným fiaskom stojí technológia. Teda jej rýchle napredovanie. A zdroj tejto technickej a technologickej expanzie sa dá odsledovať v histórii pomerne presne. Týmto medzníkom je podľa mňa prvá svetová vojna. Tam sa technický a technologický pokrok prejavil najsilnejšie a najviditeľnejšie. To, čo dovtedy bolo iba snom, sa stalo bežnou realitou. Vojna v celosvetovom meradle bola ukážkou toho, kam až človek ako druh dokáže dočiahnuť. Predtým nebolo bežné lietať, komunikovať na obrovské vzdialenosti pomocou rádiových vln, prepravovať ľudí a materiál bez pomoci animálnej sily. Stroje dostali naplno zelenú práve v prvej svetovej vojne. Generácia, ktorá tieto technologické novinky vymyslela a priviedla do reality, odskočila od prechádzajúcej generácie takým skokom, ktorý v histórii človeka ešte nebol.

Druhá svetová vojna ukázala, že technológie a stroje majú zelenú do takej miery, že to už nikdy nebude možné zastaviť. Skrátka červená už nenaskočí. Stroje a technológie riadia všetko. Aj svojich tvorcov. Tých predovšetkým. Veď kvôli tomu boli zostrojené. Na pomoc, ochranu, splnenie nových a nových snov, na priblíženie sa a ovládnutie kohokoľvek a čohokoľvek. V druhej svetovej vojne človekom zostrojená technológia ukázala, že už je schopná zničiť tento svet absolútne. Riadeným termonukleárnym výbuchom atómovej sily sme dnes schopní zničiť túto planétu kedykoľvek. Technologická dokonalosť. Pozametať po sebe takým spôsobom, že odstránime aj to, na čom chceme pozametať.

Čo sa ale vlastne stalo? Ako je možné, že si generácie od seba na takú vzdialenosť odskočili? A práve v takom čase? A tak rýchlo? Ako je možné, že sa narodila generácia ľudí schopná v takejto miere urýchliť vývoj?

Odpoveďou by mohla byť transformácia. Vyzdvihnutie a skonštruovanie techniky do takej miery, že hmota sa stala viac ako idea. Nápad bol zrealizovaný a teraz sa hrany obrusujú a spresňujú tak, ako by sa mali priblížiť pomyselné dokonalosti. Hmota plne nahradila vieru. Náboženstvo, kultúra a história stratili svoje postavenie a museli pri-

jať oveľa podradnejšiu úlohu. Pred sto rokmi bolo pomaly nemysliteľné, aby bol človek ateista a veril iba v materiálne. Ateizmus je dnes väčšinový názor. Človek dnešnej doby verí výhradne v technológiu, v jej neomylnosť, efektivitu, a plne sa na ňu spolieha. Generácia ľudí narodených počas obdobia druhej svetovej vojny je dnes technologicky zaostalá až technicky negramotná. A tá najmladšia generácia je dnes tá, ktorá je technologicky najzručnejšia. Keď prichádza v dnešnej dobe k názorovým stretom medzi generáciami, sú to strety natoľko tvrdé, že staršia generácia okamžite dostáva povestné K.O. Mladšia generácia je úspešnejšia, stavia vyššie, vidí ďalej, dosahuje, kam chce. Nič si od staršej generácie neberie, pretože nič nepotrebuje. Nič nečerpá, je vpredu a neotáča sa. Spoločný jazyk medzi generáciami sa stratil, ostalo iba generačné vákuum. Stret generácií vlastne ani nenastáva v pravom slova zmysle, lebo generácie sú si také vzdialené, že priamy stret ako taký je nemožný.

Príkladom by mohlo byť nemožné úspešné zapojenie do akéhokoľvek segmentu súčasného života človeka, ktorý je o jednu generáciu starší ako je generácia posledná. Dnešní dedovia si ani nevedia koľkokrát predstaviť, o aký kus v chápaní technologických noviniek sú vpredu ich vnuci. A hlavne si neuvedomujú fakt, že svojich vnukov nemajú šancu dobehnúť, a ani nemôžu snívať o tom, že by ich predbehli. Preto si myslím, že komunikácia medzi generáciami by mohla po čase sklzánuť na úroveň mimiky, pretože jazyk, pojmy a životné priority sú také rozdielne, že je nemožné, aby boli kompatibilné.

Tradičné hodnoty a prirodzené prepojenie generácií zhoreli v ohni svetových vojen. Veda, technika a technológia by sa dali definovať v súčasnosti ako nové, univerzálne a celosvetové náboženstvo. Náboženstvo novej generácie – nového veku.

Zdroje:

- (1) [http://sk.wikipedia.org/wiki/Gener%C3%A1cia_\(pokolenie_%C4%BEud%C3%AD\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Gener%C3%A1cia_(pokolenie_%C4%BEud%C3%AD))
- (2) M. Piťová, V. Piťo, Slovník cudzích slov, KNIHA – SPOLOČNÍK, 2001, ISBN 80-88814-16-2

**PRIDAJTE SA K NÁM
PÍŠTE, FOŤTE, KRESLITE
VÍTAME CELÚ FILOZOFICKÚ FAKULTU**

PARAZOL

**POMÔŽTE NÁM UROBIŤ NÁŠ ČASOPIS LEPŠÍM,
NEŽ KEDYKOL'VEK PREDTÝM**

parazol.ucm@gmail.com

Prežitie 20. a 30. rokov minulého storočia

Juraj Bartoš: „A p Asi sme si nevybrali

foto: Vladimír Jurkovič

a s orchestrom Bratislava Hot Serenaders

Prečo táto hudba? my ju, ale ona nás!“

text:

Veronika Planková

Pravidelne sa stretávame s návratmi starého, hmlistého a vzdialeného v našej dobe. To, čo prežívali naši starkí, počujeme z ich rozprávání, ale časy, ktoré sú už dávnuou minulosťou bez žijúcich dejateľov, k nám rozprávajú prostredníctvom monumentov. Architektúra, obrazy, knihy, hudba. Umenie. To všetko zachováva ducha minulej doby.

Na druhej strane tohto archívu však stoja ľudia, ktorí si s ľahkosťou oblečú jeho šat a pomôžu nám vklázať do požičaných spomienok tak, akoby sme ich sami prežili.

A ja osobne som mala tú česť stretnúť sa s takýmito aktívnymi archívármi.

foto: Ctibor Bachratý

Orchester s názvom Bratislava Hot Serenaders (ďalej len BHS) bol založený v roku 1992 a od tohto roku sa s neutíchajúcim elánom prezentuje svojou hudbou už hádam aj dve desaťročia. Saxofón, klarinet, trúbka, tuba, husle, bicie, gitara, klavír a iné pozoruhodné nástroje so silným autentickým zvukom prinášajú členovia orchestra, ktorého obsadenie sa za ten čas veľmi nezmenilo:

„Na osobnosti Juraja Bartoša stojí a padá celý orchester.“ hovorí Rastislav Suchan, trubkár, ktorý hrá s orchestrom už roky.

„Dá sa povedať, že jazzová hudba prešla počas sto rokov rovnakým vývojom ako i klasická hudba, od jednohlasu až po súčasnosť.“

Pán Bartoš, označovaný medzi svojimi aj ako Ďuri, je lídrom orchestra Bratislava Hot Serenaders. Hrá na trúbku a hostuje aj v iných telesách a združeniach, akými sú napr. Slovenská filharmónia, Vienna Art Orchestra, Melody Makers Ondřeja Havelku a v mnohých ďalších jazzových zoskupen-

and Dance music“) je kľúčovým spojením hudby 20. a 30. rokov minulého storočia, ktorá, ako povedal pán Bartoš, „bola tvorená za účelom spoločenskej objednávky, pretože v danej spoločenskej situácii sa ľudia veľmi chceli zabávať. Aj dnes v nej cítime zakódovaný účel zabaviť sa, ktorý je však spracovaný na veľmi vysokej umeleckej úrovni, čo sa týka kompozície, aranžmánu aj interpretácie. Zábavná aj jazzová hudba dvadsiatych rokov sa rozvíjali paralelne a spolu tvorili čosi, čo by sme dnes nazvali „populárna hudba“.“

Ak vezmeme do úvahy rozporuplnosť samotnej doby z hľadiska novátorstva, a to nielen v zábavnom priemysle¹ či vo vedeckých² a technických³ objavoch, ale, bohužiaľ, aj v tej deštruktívnej podobe, v ktorej hlavnými hýbateľmi boli následky prvej svetovej vojny⁴, rozpad Rakúsko-Uhorskej monarchie, veľká hospodárska kríza⁵ či začiatok fašizmu v Európe, tak i cez tieto nepriaznivé skutočnosti môžeme zaznamenať kreatívny bum predovšetkým v hudbe. A práve ten najviac očaril členov z orchestra BHS. Slovanmi pána

Bartoša, to môžeme charakterizovať takto: „Dá sa povedať, že jazzová hudba prešla počas sto rokov rovnakým vývojom ako i klasická hudba, od jednohlasu až po súčasnosť. Jazzová hudba začínala na prelome storočí jednohlasom - boli to bluesové nápevy robotníkov na bavlníkových poliach, ktoré potom hudobníci opakovali a obmieňali.

Džez dvadsiatych rokov dvadsiateho storočia, ktorý tvorí repertoár nášho orchestra, môžeme prirovnáť k renesančnému kontrapunktu, pričom sa posúval až do barokových kompozícií, v ktorých už hudbu vnímame lineárne, ale aj vertikálne. Trúfam si povedať, že to boli veľmi premyslené kompozície a keď túto hudbu zapisujem do nôt, uvedomujem si, že jej naozaj nič nechýba. Je naplnená. Keby sme pokračovali ďalej, klasicizmus prirovnáme k swingovej hudbe. Náš záujem sa teda upriamuje na tzv. obdobie renesancie a baroka v džezovej hudbe.“

„Táto éra vás najviac očarí a priťahuje svojou noblesou - v móde, v správaní sa, v hudbe. Keby nebolo vojny, rád by som v onej dobe žil,“ skonštatoval pán Suchan. A naozaj, jej obrazy vám môžu byť známe i zo slávneho románu amerického spisovateľa Francisa Scotta Fitzgeralda⁶, – *Veľký Gatsby*, ktorý v novom filmovom prevedení len nedávno útočil na filmové plátna v našich kinách. I sám Fitzgerald pomenoval svoju dobu termínom „Jazz age“.

„Oblečenie začalo byť pre ženy hlavne pohodlné, malo voľný strih a hýrilo farbami. Látky sa dovážali z orientálnych krajín a módni návrhári prichádzali s veľmi výraznými a odvážnymi modelmi inšpirovanými odevmi z iných kontinentov.“

Móda kokteillových minišiat⁷

Oblečenie začalo byť pre ženy hlavne pohodlné, malo voľný strih a hýrilo farbami. Látky sa dovážali z orientálnych krajín a módni návrhári prichádzali s veľmi výraznými a odvážnymi modelmi inšpirovanými odevmi z iných kontinentov.

Oblúbené boli rôzne druhy doplnkov, ako napríklad čelenky, kvety, vtáčie pierka a klobúky. Vznikol nový ideál ženskej krásy v podobe krátkych vlasov a štíhlych chlapčenských postáv. Krásu nežného pohla-

via v znamení tejto módy nájdeme i u BHS pod zvukným označením *Serenaders Sisters*. Trio šarmantných dám, ktoré dopĺňajú orchester nielen svojou krásou, ale aj melodickými hlasmi, tvorí Andrea Babjaková, Barbora Žilíková a Juliana Šeregiová. Všetky prešli konkurzom a spolu spievajú už štyri roky ako dobre zohraná trojica:

„Jedného dňa som objavila inzerát, že hľadajú speváčku, ktorá má rada hudbu dvadsiatych a tridsiatych rokov. Po krátkom čase som zistila, že je to niečo, čo ňu úplne pohltí - ja som sa nechala pohltiť natoľko, že ma z orchestra dostane asi už len materská dovolenka (smiech),“ prezradila časopisu Ajka Andrea Babjaková.

„Čo ma zlákalo? Myslíš šaty? (smiech). Ťažko povedať. Prišlo to nejako spontánne samo od seba. Zistila som, že starý džez je práve to, čo chcem, čo sa mi páči a dobre spieva.“

Mala som možnosť porozprávať sa aj s Barborkou Žilíkovou, a to priamo v ich skúšobni. A keďže som sa dozvedela, že Barborka predtým študovala operný spev, ktorý je naozaj odlišný od tohto konkrétneho hudobného štýlu, spýtala som sa jej na to, čím ju táto doba a hudba zlákala: „Čo ma zlákalo? Myslíš šaty? (smiech). Ťažko povedať. Prišlo to nejako spontánne samo od seba. Zistila som, že starý džez je práve to, čo chcem, čo sa mi páči a dobre spieva. Páči sa mi aj rozloženie síl na pódiu v trojici. Oproti vážnosti, vyžadovanej v klasickom speve, je to uvoľňujúce, no zároveň musíme byť na seba prísne, lebo sme tri a musíme spievať naraz. Lákavý je tiež ten krásny pocit na pódiu, keď sa v prezlečení stáivate aj hercom.“

Bratislava Hot Serenaders je naozaj orchester svetového mena. V roku 1994 vyhral veľký festival zameraný práve na hudbu 20. a 30. rokov vo francúzskom Saint Raphael a získal cenu Sidney d' Or. Pravidelne účinkuje doma i v zahraničí na samostatných koncertoch i džezových festivaloch, napr.: Whitley Bay (Anglicko, roky 2008, 2006, 2004), Bohém Ragtime & Jazz Fesztivál (Maďarsko, roky 2008, 2001), XXV. Československý Jazzový Festival Přerov (Česká republika, roky 2008, 2002), Hořice JazzNights (Česká republika, roky 2008), XI. Festival swingové hudby, Praha (Česká republika, roky 2008),

Pražské Jaro (Česká republika, roky 2006), „New Orleans – Visegrád“ First Central-European Swing Festival (Maďarsko, rok 2005), La Plus Grande Cave De Jazz Du Monde (Francúzsko, rok 2004), Salgotarian Jazz Festival (Maďarsko, rok 2004), Breda Jaz Festival (Holandsko, rok 2003) atď.

„V momente, keď hrám, je hudba, ktorú hrám, jedinou a najmodernejšou hudbou, aká existuje.“

Ich skúsenosť v zahraničí zhrnul pán Bartoš takto: *„Všade nás prijímajú radi, lebo spolu s hudbou prinášame aj to, čo je pre ňu charakteristické. A to chuť baviť sa, pričom sa snažíme*

foto: Margita Mancová-Pechová

o autentickú interpretáciu. Ja sám si pamätám, že keď som chodieval na koncerty, bol som očarený práve autentickým zvukom. V našich geografických šírkach sa totiž táto hudba v období jej vzniku bežne nehrávala naživo. My ju teda prinášame veľakrát v premiére, a snažíme sa interpretovať aj iné skladby, aké už hral v našich končinách Originálny Pražský Synkopický Orchester⁸. Mnohí ľudia hovoria, že treba hrať stále niečo nové, moderné. Ja sa hudbu snažím nielen hrať, ale aj vnímať. V momente, keď hrám, je hudba, ktorú hrám, jedinou a najmodernejšou hudbou, aká existuje. Spolu s ostatnými členmi orchestra sa snažíme dodržiavať tieto princípy, takže verím, že našim poslucháčom sa páči, keď si sadnú, počúvajú nás a my ich prostredníctvom

hudby vtiahneme do koloritu doby. Predsa len, odozvy sú vždy priaznivé.“

Rovnako tak je dôležité spomenúť, že orchester interpretuje i slovenskú populárnu hudbu 30. a 40. rokov. Albumy *Ja som optimista* (2001) a *Celý svet sa mračí* (2002), naspievané pánom Milanom Lasicom, boli venované významnej hudobnej osobnosti, velikánovi slovenskej operetnej scény, F. K. Veselému. Zaznamenali obrovský ohlas na celom Slovensku. Vo februári 2002 bola albumu *Ja som optimista* slávnostne udelená zlatá platňa a album *Celý svet sa mračí* získal v januári 2003 platinovú platňu. Výber skladieb z oboch CD sa stal vhodným materiálom pre vznik prvého slovenského hudobného DVD pod názvom *Milan Lasica & Bratislava Hot Serenaders*. Okrem toho orchester vydal ešte 4 profilové albumy (v roku 2010 album *Keď zastal čas*)⁹.

S rastom orchestra to však nie je také samozrejmé, ako by sa očakávalo pri úspešnosti a kvalite hudby, ktorú BHS predstavuje. K tomuto sa vyjadril pán Miloš Stančík, spevák a manažér orchestra:

„Neexistuje len čistý rast. Vždy je to istá krivka. Niekedy máme lepšie obdobie, inokedy horšie. Prišlo to, čo sa dalo čakať. Kríza. V roku 2009 prišiel prvý zrušený koncert a v tomto roku neboli skoro žiadne ďalšie. Čas sme síce mohli využiť na nahrávanie ďalšieho CD, ale aj tak nás to trochu mrzelo.“

„Médiám je to ukradnuté. Nezáleží, či je to bulvár alebo serióznejší „plátok“, oni potrebujú senzácie.“

Na moju otázku o záujem médií a reklame ako takej som dostala odpoveď v súlade s mojím nie veľmi optimistickým očakávaním: *„Médiám je to ukradnuté. Nezáleží, či je to bulvár alebo serióznejší „plátok“, oni potrebujú senzácie. Ak aj o nás písali v nejakom časopise, väčšinou to bola správa mestskej časti, že sme zahrli na akomsi podujatí, ale nič špecifické o nás. Naši „susedia“ v Česku sú v tomto smere na úplne inej úrovni. V každom mestečku je nejaký dom kultúry či centrum, kde sa dá hrať. U nás často namiesto kultúrneho domu nájdeme zrúcaninu. Takže, keby sme aj chceli robiť väčšie turné, nemáme kde. Niekedy je však aj taký problém, že keďže sme zdanlivo pre ľudí ešte stále neznámi,*

usporiadatelia sa boja, že by bola nízka návštevnosť. Najprv to teda skúšajú s pánom Lasicom a po pozitívnej odozve nás na ďalší rok zavolajú samostatne. Na Slovensku je to teda, žiaľ, stále viac o mene a popularite, než o kvalite. Zo zahraničia máme omnoho povzbudzujúcejšie skúsenosti. Raz sa objavíme na džezovom festivale a do pár týždňov máme pozvania na niekoľko ďalších.“

Hudbou stále žijeme, či pre ňu alebo s ňou, ale i tak musíme uznať, že je výrazným činiteľom v našich životoch. Preto teraz sa rýchlikom zvaným youtube presúvam k *Tatranskému expresu*, ktorý je mojom prvou dnešnou zastávkou fascinujúcej hudby tohto džezového obdobia. Budem rada, ak sa k tejto ceste pridáte i vy.

foto: Margita Mancová-Pechová

Zdroje:

<http://www.serenaders.sk/>
<http://retro.blog.cz/1107/dvadsiate-roky-moda-a-zivotny-styl>
<http://www.original-prague-syncopated-orchestra.com>

Doplňujúce informácie:

¹ Pravidelné rozhlasové vysielanie (1922); Prvý televízny prenos (1926); Verejné televízne vysielanie (1935);

² Kvantová teória, teória rádioaktivity, teória relativity, objav modelu atómu, vyriešenie problému krvných skupín, objav polarografu, encefalografu, penicilínu.

³ Bratia Wrightovci vzlietli s 1. motorovým lietadlom (1903); Henry Ford rozširuje výrobu automobilov na montážnej linke a kladie základy veľkovýroby na pásoch; Rozvoj autobusovej a nákladnej cestnej dopravy; Kaplan skonštruuje vrtulovú vodnú turbínu; Skonštruovanie turbínových i dieselelektrických lokomotív; Vznikajú pokusy s tryskovými lietadlami; Prvé letecké linky (1918);

V Taliansku vzniká 1. diaľnica; 1915 funguje rádiový prenos medzi Washingtonom a Parížom.

⁴ Ktorá sa začala 28. 7. 1914 atentátom na následníka rakúsko-uhorského trónu Františka Ferdinanda d' Este a skončila sa 11. 11. 1918.

⁵ Ktorá sa začala krachom na Newyorskej burze v roku 1929.

⁶ F. S. Fitzgerald (24. 9. 1896 – 21. 12. 1940).

⁷ Módu veľmi ovplyvnila návrhárka Coco Chanel (19. 8. 1883 – 10. 1. 1971).

⁸ Založený bol v roku 1974 kapelníkom, trubkárom, pianistom, aranžérom a muzikológom Pavlom Klikarom.

⁹ Prvé rendez-vous (1998), Cotton Club Stomp (2003), The Broken Record (2006) a Take It Easy (2008)

PRIMETIME

text:

Matúš Horváth

That moment when you're standing on a stage, hidden in the darkness, just before the light spills all around... Hundreds, maybe thousands of faces are watching your every step. You hear the fast pace of hi-hat introducing the song, followed by lyrical sound of synthesizer. A bass guitar weaves in along with bluesy electric guitar and that's when you step out into the light, closer to the microphone. It's time you started singing, letting your gaze jump from face to face. The music penetrates you and you let yourself be wafed and cherished by every tone...

„Once the amateur musician becomes more self-confident, it's time to create more complex songs, write some lyrics and sing along.“

But before all this happens, there is a long road you have to walk. If you're gifted enough, you can dream about becoming a star, a professional singer, an artist. But what

are the difficulties you need to overcome? Is it just the matter of luck that somebody is famous?

Many people discover their gift at an early age. One of the first milestones is then a purchase of an acoustic guitar, an instrument that needs time and some kind of attitude. It all begins with first chords, strumming patterns and even some simple songs. When the going is smooth and good, you probably proceed to the next phase. Once the amateur musician becomes more self-confident, it's time to create more complex songs, write some lyrics and sing along.

With the first listeners comes uneasiness and anxiety because you want to be perfect, never make a mistake. What if the voice fails in the middle of the song? What if the string breaks? Is the world ready for my music? There is no other way how to fight this fear but perform before your friends and then –

publicly.

The more people see you and hear you, the better for you. It shouldn't be a big deal for you to collect some spectators, a small group of fans, as long as you're open and friendly. Later on some of these might tell their friends about your musical sessions and your first public concert in the pub or some club is just the question of time.

„Every musician needs to realize that a public audience, no matter if it's in a café club or a tavern, consists of different people – the more people attend your first concert, the more opinions and reactions you should expect.“

When you manage to get to that point when you're asked to perform in front of a bigger audience, it's a new challenge. Every musician needs to realize that a public audience, no matter if it's in a café club or a tavern, consists of different people – the more people attend your first concert, the more opinions and reactions you should expect. Not everybody is ready for a new singer. Some like a more distorted sound while the other prefer soft folk music.

Your first performance might not be perfect. There will always be technical problems with the microphones, speakers or even the sound technician. Your thoughts shouldn't be interfered by any of these. Always remember that being in good psychical condition and rehearsing a lot is the way to success – a firm handshake of your friend, words of appreciation and gratitude.

It's just then after your first concerts when you become really confident. Each musician should trust his or her songs, the voice and the people which lend their helping hand. After a while you can start thinking of pushing your piece of art further – a recording studio for example. All you need is good contacts and believe in yourself.

Many great bands known from the past began their career in small clubs and by playing in front of small public audiences. For example Pink Floyd, a legendary art rock band, firstly

used to play at university balls and birthday parties before they were offered a recording contract, often called a record deal. But this was not earlier than before they played many times in UFO club or Marquee club in London.

„Patience is the skill of a good musician.“

Becoming a professional musician is probably the biggest dream of every singer or band. There are many ways how to reach this point. You either build on your own experience or hope for finding an influential recording manager who will offer you cooperation. None of this happens at once. Patience is the skill of a good musician.

Other possible way how to enter the world of music industry is joining the competition – Slovensko hľadá Superstar or other talent-seeking show. However, the biggest disadvantage of this way how to become famous is that – according to some people – singers and musicians in general who get through this kind of show sooner or later fade out and only a negligible part of those thousands of artists really survive.

The critics of such competitions claim that the focus is on how you look like rather than how good you are at singing. Good looks and sexappeal count, everything else is taken for granted. And if not, you fail. The primetime of these artists who are usually young and attractive is very short; it resembles an explosion of star in the distant universe. For a while we see the blinding light, sparks and heat, but it all fades shortly after the show.

There's no doubt that these popular talent shows allow the young people to try out what the music industry is about, how it feels to be standing on a stage, immersed in the limelight. It's fast, magical and eye-catching. But as soon as you're required to go on, things suddenly seem to be harder than at the beginning. You might get to the point when the tank is empty and there will be no more songs you produce. This happens not only to fresh artists, but skilled musicians as well. Just to mention one example of such "one-hit wonder" – the British boy band

One Direction is a contemporary smash hit group which finished third in the British televised singing competition The X Factor. They have released a couple of songs which have become extremely popular, attracting the young generation, but it's probably just a matter of time when this miracle of the 21st century fades out.

Fortunately, there are still bands and musicians which will never be forgotten, in spite of the fact that many of them perform publicly no more or very rarely - The Eagles, Deep Purple, REM just to mention some. The reason why their name has become a symbol, a synonym for music, is that most of these groups formed in different era. Those were the times when the musicians were forced to build up their future step by step and by doing this they created a solid base of their business.

„Standing on a stage with the feeling that what you have done so far is firm and you can rely on your previous experience is possibly the best reward.“

Anybody who feels that the way to express the ideas and feelings through the music is the best one can decide whether to join a singing competition and thus have a chance to start a brilliant career at a speed of light or whether to make slower progress without loud explosions of special effects and screaming fans.

Standing on a stage with the feeling that what you have done so far is firm and you can rely on your previous experience is possibly the best reward. The road you have to walk might be long and tedious. There might be people who will tell you how vain your effort is and back stab you instantly.

From that moment when you sit down with your guitar for the first time and you browse the chords and strumming patterns to the point when you're standing before dozens or hundreds of people who expect to be entertained the best possible way you need to know what are your goals.

The primetime is not about being wealthy by

selling millions of albums. It's not an overcrowded stadium not even a laser show. It's the moment when you realize yourself, when you realize your dream – be it a debut album or a modest concert in a small club where you're surrounded by your friends and people who believe in your skills.

The easiest way to make your wildest fantasies come true is to let yourself be led by music itself. It's something that always works no matter if we speak about musicians with years of experience or a rookie. The legendary Led Zeppelin guitarist Jimmy Page used to confess that even when this band became famous, he felt uneasy before each concert. The questions which almost sound philosophical – will the audience be satisfied? – possessed his mind for ages.

Along with his bandmates Robert Plant, John Paul Jones and John Bonham he always followed a simple rule – he let himself immerse into the music and be led by his guitar instead of trying to literally rape the instrument like Pete Townsend from another famous band The Who used to do.

Whether you are a musician, skilled or not, or you just adore music, take this as a standpoint of somebody who has come across similar events described in the article. Making music is not an easy job. It's a long run, a philosophical problem of creating a bond between you and your guitar or whatever instrument you play. This bond is a candid relation, a crossing between material and metaphysical world. If you do it frankly, the fruit of your hard work will be sweet as honey.

Just let your music mellow the way you let yourself mature and become fond of what you do. Once you're not feared to step out into the light and show up, you're ready to develop this relation further and further until you reach your primetime.

Zmysel života podľa V. E. Frankla

(Peter Tavel)

text:

Katarína Kováčová

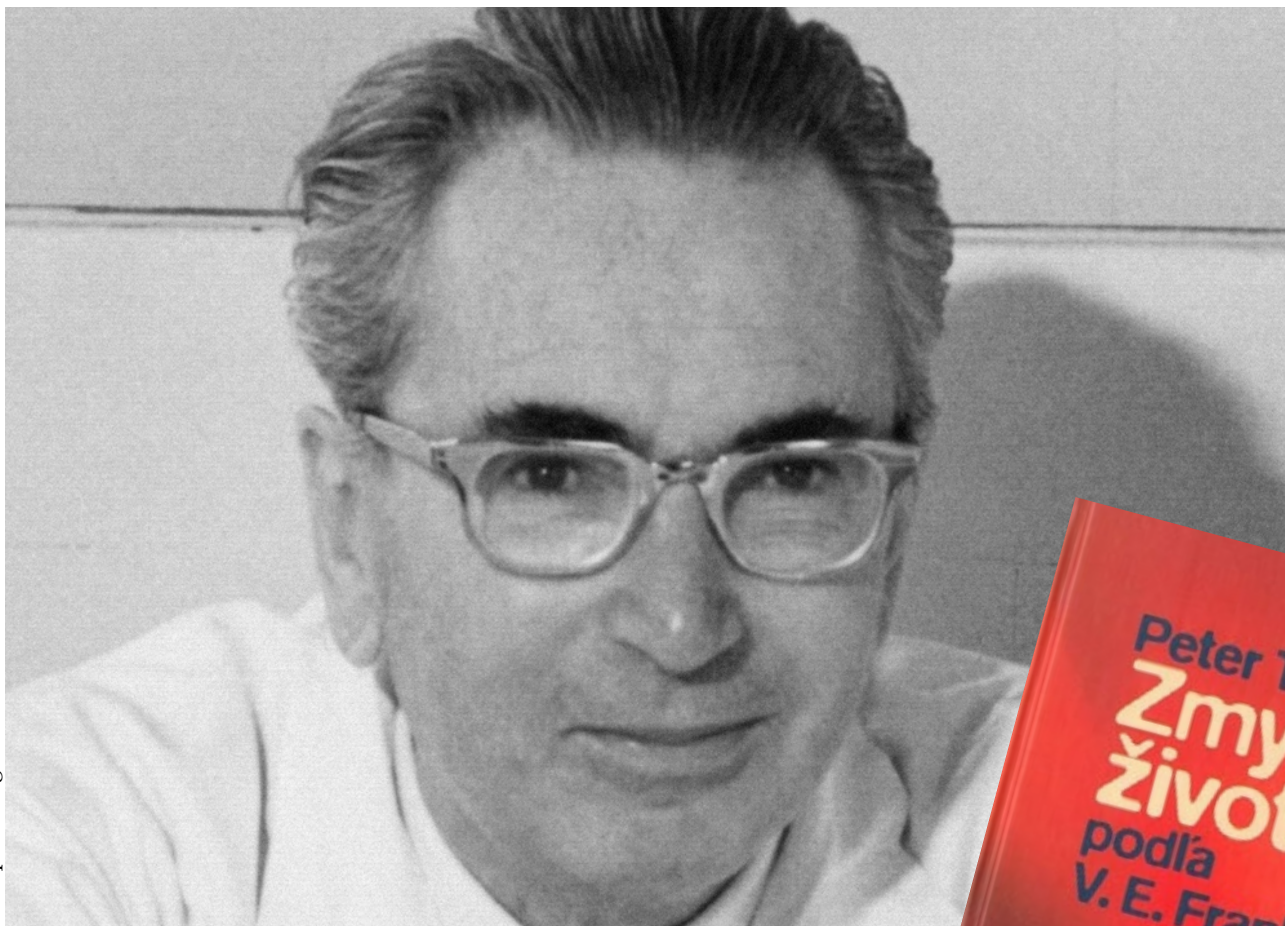

foto: wikipedia.org

Autor sa v diele zaoberá zmyslom života človeka. Rozoberá otázky slobody, svedomia, zodpovednosti, eutanázie a psychochirurgie. Čerpá z rôznych vedeckých oblastí, ako fenomenológia, existencializmus či novotomizmus. Podnet pre napísanie knihy bol aj ten, že mal možnosť stretnúť sa s Franklovými významnými žiakmi, ktorí mu poskytli mnoho informácií o živote a práci V. E. Frankla.

Sme tu na svete preto, že máme nejaké poslanie? Máme nasledovať nejaký cieľ? Alebo nejaký svoj nájsť či vytvoriť? Sme tu preto, lebo tu jednoducho sme? Má zmysel sa nad takými otázkami vôbec zamýšľať? Alebo tu budeme dovtedy, kým si nezodpovieme všetky otázky? To, či má náš život zmysel, aspoň

raz v živote napadlo každému z nás. Zmysel života podľa V. E. Frankla nie je návod, ako spraviť svoj život zmysluplným. Nie je to žiadna motivačná knižka ako byť šťastný, či zarábať o tretinu viac, ako nájsť lásku života a spoznať svoje skutočné poslanie. Nič také v tejto knihe nenájdete. Ste sklamaní? Nemáte byť prečo. Nájdete tu totiž omnoho viac. Myšlienky a názory, o akých ste možno doteraz ani nepočuli. Človek nie je slobodný od niečoho, ale pre niečo? Hovoríte si, čo je toto za nezmysel? Alebo, žeby tu bol predsa nejaký zmysel? Uniká nám azda niečo v

našom živote? Na týchto stránkach je nespočetne veľa úvah a myšlienok o rôznych poňatiach zmyslu života. O tom, čo životu zmysel dáva, čo sa človek pýta, prečo sa to pýta. Až nakoniec zistíme, že všetko je úplne inak, ako sme si mysleli. Netreba sa pýtať na nič, pretože my sme tu na to, aby sme odpovedali, a nie sa pýtali. Aj toto sa dozviete, ak vezmete do rúk práve knihu od Petra Tavela: Zmysel života podľa V. E. Frankla. A nie sú to iba jeho názory a myšlienky. Nájdete tu aj názory rôznych iných velikánov z oblasti psychológie a filozofie, ako sú Hillman, Maslow či Jung, ktorým autor venoval náležitú pozornosť.

Kniha je písaná odbornejšie, a preto nie je veľmi jednoduchá na čítanie. Je určená ľuďom, ktorí sa venujú filozofii a psychológii. Netvrďím, že človek – laik bude z tejto knihy zmätený. Pokiaľ niekoho témy, nad ktorými sa môže do hĺbky zamýšľať, zaujímajú, nemusí byť odborník v danej oblasti, aby si mohol knižku prečítať a užiť si ju. Dnes však nie je bežné, aby niekto venoval zvýšenú pozornosť vlastným myšlienkam a hľadal možné spojitosti. Dnešná doba je naozaj rýchla a málokto s ňou stíha držať krok. Priznávam, že samotné čítanie je fascinujúce, no miestami naozaj náročné. Preto, aj keď táto kniha obsahuje výborné postrehy a myšlienky, čo sa otázok a úvah o zmysle života týka, nie vždy bola pre mňa autorova odborná slovná zásoba zrozumiteľná. V knihe sú opísané aj rôzne Franklove názory, ktoré dáva do súvislosti s názormi iných velikánov. Porovnáva jednotlivé myšlienky, názory a dopĺňa ich svojimi úvahami. Už keď som si myslela, že na daný názor, napríklad na zmysel života v spojitosti so slobodou človeka, sa nedá pozeráť inak, že už sa to nedá nijakým iným spôsobom vysvetliť, autor sa na problém pozrel ešte minimálne z troch strán. Dodal mojim myšlienkam nové smery, ktorými sa môžu uberať, ukázal mi, že vždy je čo objasňovať a vždy je čo skúmať.

Zaujímavým doplnením knihy je pohľad V. E. Frankla na rôzne typy chorôb. Tiež oceňujem, ako autor porovnával pohľady Freuda, Adlera a Junga, a to, čím sa zaoberali v súvislosti so zmyslom života. Človeka to potom tiež prinúti pozeráť sa na ich prácu

z iného uhla pohľadu. Možno to niekoho donúti zmeniť na nich a na ich myšlienky názor. Naozaj každá vec, ktorú autor do tejto knihy priniesol, bola niečím veľmi zaujímavá. Často som sama seba prichytila, ako iba hľadím do prázdna s knihou v rukách. Vtedy som sa tak silno zamyslela nad tým, čo som práve prečítala. Bolo to pre mňa veľmi povzbudzujúce, pretože ma to prinútilo zamyslieť sa nad určitými vecami. Rozobrať si vlastné myšlienky. Keď som napríklad čítala o tom, ako Frankl vysvetľoval vzťah slobody a osudu, zistila som, že aj keď som sa na to možno doteraz pozerala úplne inak, ani názor, aký prezentuje práve Frankl, nie je na zahodenie a oplatí sa o ňom pouvažovať. Naozaj som prehodnotila všetky svoje hlboké úvahy a veľakrát som dospela k záveru, že moje názory nie sú nesprávne, iba sa dajú ešte rozvinúť a doplniť. Musím povedať, že kniha ma v mnohých veciach príjemne prekvapila. Neočakávala som, že to bude miestami až také strhujúce. Odporučila by som ju každému. Samozrejme, nie každému sa musí páčiť, ale myslím si, že sa nájde mnoho ľudí, ktorým by práve táto kniha poskytla široký podklad pre ďalšie úvahy a nabudila by rôzne myšlienkové pochody o tom, prečo sme vlastne na svete, čo je zmyslom nášho života. Možno veľa ľudí, ktorí by si túto knihu prečítali, by zistili, že doteraz sa mali dobre, ale niečo, čo im v živote chýbalo, alebo určitá časť ich JA, ktorá nebola odokrytá, okolo ktorej bolo mnoho otázok, zrazu začína dávať aký taký zmysel.

Knihy ako táto donútia človeka zamyslieť sa nad sebou samým, zastaviť sa, akoby na chvíľu zamrznuť, aby preskúmal svoje myšlienky, aby prišiel na to, či sa s niečím stotožňuje, a ak áno, tak prečo. Alebo to niečo naopak vlastne popiera. To sú tie správne knihy. Ľudia by v dnešnej dobe mali viac takéto diela čítať a viac sa nad všetkým zamýšľať, a nie iba brať všetko, čo príde, a to ešte aj v takej podobe, v akej je to podávané iba preto, že to tak robia všetci. Každý by si mal vždy najprv uvedomiť, čo chce on sám, v čom on sám vidí zmysel.

Knihu odporúčam všetkým tým, ktorí majú v oblube filozofiu a radi sa zamýšľajú.

Kultúra jazyka v domácom prostredí

text:
Patrik Petko

foto: Patrik Petko

Kultúra jazyka v domácom prostredí je typickým príkladom komunikácie v neoficiálnom styku. Na Slovensku veľmi bohatá a pestrá komunikácia. Niet snáď kraja či okresu, ktorý by sa nevyznačoval svojimi špecifikami. Na našom území sa nachádza veľa odlišných nárečí, a najmä podľa reči "z domu" ľahko identifikujete miesto, kde dotyčný človek vyrastal. Nenapodobiteľné je záhorácke so silnými českými prvkami, do uší bije východniarske s atypickým prízvukom, netradičné sa nám zdá už aj ľubozvučné stredoslovenské s dôsledným dodržiavaním mäkkosti v jazyku. A prečo? Pretože prakticky všetky významné masmédiá sa sústreďujú v Bratislave, kde sa kodifikovanej slovenčiny nepridržiava snáď žiadny redaktor či hlásateľ. O úrovni najsledovanejších programov v našich televíziách radšej ani netreba hovoriť. I tak sa však zo všetkých najtvrdšia právom javí reč mesta, v ktorom študujeme – Trnavy.

Reč mesta, v ktorom som sa narodil a žijem od malička, v ktorom študujem i pracujem. Vyrastal som v jazykovo silno trnavskej rodine s rodičmi i starými rodičmi. Generačné posuny badať i v jazyku. Samozrejme, spoločným hlavným znakom je absolút-

na ignorácia všetkých mäkkých spoluhlások a nahrádzanie dvojhlások. To však už v posunutej forme. V spisovnej slovenčine človek povie: prídem o piatej. V Trnave sa to vyjadrí dójdem o pátej, čo sa ešte stále dá pochopiť na väčšine územia Slovenska, no problém v komunikácii by mohol nastať, ak by rovnaké vyjadrenie chcela povedať napr. moja babka. Znelo by asi takto: dójdem o péci. A to už je spojenie, ktorému by netrnavák asi ťažko porozumel.

Už na základnej škole ma však jazykové prostredie dobehlo a vždy kazilo priemer známok. Pani učiteľka slovenčiny a zároveň dejepisu si pri ústnych odpovediach musela uši zapchávať. Nie preto, že by som hovoril nezmysly, práve naopak, najmä dejepis ma vždy bavil a učil sa mi ľahko, lenže spôsob, akým som hovoril, bol presne ten pravý trnavský z domu. Ťažko odvyknúť, keď prakticky všade, kam som chodil (či doma, u babky, vonku s kamarátmi, na futbalovom tréningu), sa hovorilo výhradne po trnavsky. Nebolo teda možnosti sa výraznejšie priblížiť spisovnému jazyku, ba čo viac, chalani v našom veku, čo sa rozhodli pod vplyvom vyštudovaných a jazykovo národne uvedomelých rodičov ísť naproti spisovnej slovenčine, sa stávali terčom posmechu,

niekedy aj osočovania a bitiek. Je to teda až šokujúce, že za použitie mäkkčena či spisovného výrazu ste tu boli medzi rovesníkmi znevýhodňovaný. Neúnavne pripomíname s kamarátmi príhodu z detských čias, keď terajší náš už dobrý kamarát povedal lúpačke sladký rožok. Po čase si vyslúžil prezývku Mäkkčič. Nikdy mu to nebolo odpustené a asi ani nebude.

Boli však aj okamihy, kedy sme sa už aj my bavili na zastaraných výrazoch staršej generácie. Silnú tradíciu si však držali z iných jazykov, najmä nemčiny. Preto naši starí rodičia neraňajkovali, ale frištukuvali, nepolievali kvetináče, ale koflíky, nedávali nám peniaze na kolotoč, ale na ringišpír... Neposielali nás zahrať si futbal či karty, ale hrali sme sa na fodbal alebo na karty, na hriščo (ihrisko) sme chodili na kolese (bicykli) a po ceste sme museli merkovať na motory (dávať pozor na autá).

Veľa zo zastaraných výrazov sa zachovalo a stále z času na čas obživíme tieto názvy, no mladú, a najmä tú študujúcu generáciu už začína výrazne ovplyvňovať spisovný jazyk. Darmo. Trend kultivovaných štátov je mať svoj jednotný jazyk a zdá sa, že už aj na tradične tvrdú trnavskú pôdu sa posadilo zrnko mäkkosti. I keď len v nepatrnej forme. Pretože mne osobne táto spisovná mäkkosť robí nemalé problémy. Vyjadriť niekedy niečo spisovne je nad fyzické sily môjho jazyka, ktorý sa pod vplyvom spisovnosti začne zamotávať. Akoby nie, keď dlhé roky bol naučený hovoriť miesto dieťa dzíta alebo namiesto priateľka prátelka. Na úradnej pôde sa tak nárečie stáva kultivovanejším, a aj keď nie vždy dodržiavame každý mäkkčēn, odstraňovanie typického dzekania a abnormálnej tvrdosti už predsa len postupne ustupuje.

Nie však doma. V pohodlí svojho bydliska sa človek opäť dostane do známeho prostredia z detských čias, a tak by dodržiavanie mäkkosti (okrem toho, že by vzbudilo pozornosť členov domu) nemalo prakticky žiadny význam. A pre nás je naše nárečie oveľa prirodzenejšie a pohodlnejšie.

Jazykovo nemenej zaujímavý je aj fakt, že

Trnava má svoje nárečie síce rozptýlené po celom okrese, dokonca i ďalej, zahrňujúc Hlohovec a Piešťany, no samotný jazyk už je predsa len odlišný. V Trnave prídete o šéstej, no v Hlohovci napr. je to o šístej. Zaujímavá situácia nastala, aj keď k nám prišla návšteva z Báhoňa, od Trnavy vzdialeného 12 kilometrov, a ja som im ponúkol slivkový báleš. Na zdvorilú otázku som sa dočkal iba nechápavých výrazov. Vysvitlo, že v Báhoni o žiadnom báleše nikdy nepočuli, no a tak som ich vzal do kuchyne, vysvetlil postup pečenia a ich verzia bola, že ide o slivkový posúch. To som pre zmenu nechápal ja, pretože o posúchoch zase nikdy nebolo slychu v našich končinách.

Za tie roky som sa s trnavčinou z domu stretol i v oficiálnejšom styku Je úplne bežným javom, že niekde prídem a začnem hovoriť trnavčinou. Po chvíli uvidím, či dotyčný rozumie a postupne prejde do trnavčiny i on, alebo sa tvári múdro a posnažiť sa musím ja. Vo firme, v ktorej pracujem, moja nadriadená komunikuje s klientom bez problémov v angličtine či francúzštine, no vlastný jazyk spisovne neovláda. Časté chyby mi niekedy udrú do oka, no nikto iný sa vo firme so sídlom v Trnave nad tým nepozastaví. Ak sa teda pri palete s tovarom vyskytne nápis NENY ETIKETA, tak to vôbec nikoho nemôže prekvapiť.

Jazyk z domu s radosťou používame aj za hranicami Trnavy a dávame tak hneď v úvodných slovách krajanovi poznať, odkiaľ sme. Niekedy je treba však prejsť do spisovnejšej verzie, aby sme si vôbec porozumeli. Pretože ani mne nebolo príjemné, keď som sa babky v mestskom autobuse mesta Michalovce opýtal, koľko je hodín, a ona mi odpovedala, dokonca dvakrát. No nikdy som sa nedozvedel, koľko tých hodín naozaj bolo. Z tohto všetkého teda vyplýva, že spisovný jazyk a nárečie kráčajú trnavským prostredím blízko seba, a aj keď je stále modernejšia a vyžadovanejšia znalosť spisovného jazyka, treba uznať, že trnavčina len tak ľahko nevymizne. Na to by bolo treba ešte mnohé generácie, ktoré by viac a viac zanedbávali to, čo im je dané od Boha. *Náš vlastný jazyk, kerý tu s nama bude furt.*

WELCOME TO THE

BISHOP!

A GUIDE OF THE MOST INTERESTING SMALLER CITIES IN THE UNITED STATES OF AMERICA

text:

Lucia Matúšková

foto: facebook.com

Bishop is located in the Owen's valley, known as, „The Deepest Valley.“ The Sierra Nevada mountains are to our west, and the White mountains are to the east. With two 14,000 ft. ranges on either side of us, we are a sort of recreation paradise.

This area was originally home to the Paiute Indians. The town of Bishop first began in the 1860's when the cattle ranchers moved their herds up the valley. During the great depression, the Los Angeles Department of Water and Power (aka the DWP) bought all the ranch land, leased it back to the ranchers, but kept the water rights. Thus began the great water wars. The locals fought the DWP for decades, but to this day, the DWP still owns most of the land, and almost all of the water rights in the Bishop area.

Bishop is the Mule capital of the world. Every year, we have a celebration called „Mule Days,“ where the local pack stations, as well as mule enthusiasts from all over come to compete in world class mule competitions. It is a huge event, drawing many thousands of people.

Bishop itself is located on Highway 395, making it a bustling town. It is the biggest town in Inyo County, with a population of about 3,500. The surrounding area has a population of about 7,000. The main feature in the area is definitely Mount Tom, the prominent peak to the west of Bishop. Mount Tom is revered very deeply by the people of Bishop, and it is featured in almost every major logo for the Bishop area.

Hotel Slovan stratený v čase

text:

Sindy Straková

foto: abpiestany.sk

V atmosfére 20. storočia zažívali Piešťany nevídaný rozmach. Vďaka rodine Winterovcov mesto napredovalo míľovými krokmi. Winterovci vlastnili viacero významných budov, ktoré pomáhali dotvárať atmosféru kúpeľného mesta Piešťany. Jednou z budov bol aj Kursalón. Slávny a vychýrený salón aj vďaka svojej kuchyni, ktorú mal v tom čase prenajatú Adolf Rónai. Problémy nastali v roku 1905, kedy sa Ľudovít Winter rozhodol neobnoviť nájomnú zmluvu.

Vzájomné trenice dohnali Adolfa Rónaia k pomste. Rozhodol sa využiť služby slávneho viedenského architekta Adolfa Oberländera. Ten navrhol skvostné dielo nielen konkurujúce Kursalónu, ale ďaleko prevyšujúce vtedajšie požiadavky. Bol to jeden z prvých veľkých hotelov svojej doby na Slovensku.

Rónai kúpil pozemok oproti Kurtsalónu patriaci rodine Škublitzovej, na ktorom v tom čase stála jedna z mestských vĺ. A stavba mohla začať.

Na sklonku roku 1906 bol Grand hotel Rónai nesúci meno Adolfa Rónaia dostavaný. Slávnostné otvorenie sa konalo v roku 1907. Hotelový komplex s fontánami a upravenými záhradami priamo v srdci mesta Piešťany, obklopený parkom, sa stal okamžite dominantou mesta. Dobové reklamy opisujú Grand hotel Rónai ako „najvznešenejšiu, najväčšiu a najkrajšiu budovou kúpeľného sadu, so 120 posteľami s najelegantnejším zariadením.“ Taktiež nezabudli ani na výhľad: „...rozkošný pohľad na Váh, kúpeľný ostrov a sad, kúpele v bezprostrednej blízkosti, velehlasne známa kuchyňa, izby s obsluhou, osvetlením

a kúrením od 35 korún a vyššie za týždeň.” Bolo jednoznačné, že hotel ponúkal nadštandardné služby, ku ktorým, samozrejme, patril aj telefón na medzimestské hovory.

Architekt Adolf Oberländer dokonale skombinoval otvorený voľný priestor za komponovaním stavebného prvku „stĺpu“, pričom nádherný interiér v eklektickom štýle dotvárala drevená deliaca stena s hodinami vo vstupnej hale, drevené i liatinové zábradlia schodísk a ich výzdobné prvky, štuková výzdoba spoločenských miestností a vežička na streche s pekne zhotoveným točitým dreveným schodiskom. Exteriér v ničom nezaostával - štukový reliéf s motívom barlolámača na hlavnej fasáde a kovová markíza nad hlavným vstupom. Hotel bol komplexom izieb, salónov, veľkolepým domom pôsobiacimi kaviarňami a jedálňou, bufetom, čítárňou a hudobnými miestnosťami či nádhernou zimnou záhradou. Výťah v hoteli bol riešený tak, aby ho mohli používať aj chorí na invalidných vozíčkoch, takže svojím spôsobom bol v základných ponúkaných možnostiach bezbariérový. Izby a spoločenské miestnosti boli prepychovo zariadené. Spoločenské miestnosti boli sústredené predovšetkým na prízemí a patrili k nádherným interiérom nielen svojím mobiliárom, ale aj štukovou výzdobou, svietidlami, zrkadlami a umelecky zhotovenými dverami a oknami. „Mimoriadne príťažlivé najmä v lete bolo prepojenie veľkej jedálne s terasou“ taktiež nazývanou aj „akadová terasa“. Niet pochyb, že hotel konkuroval aj zahraničným hotelom tejto doby.

Dovolím si pripomenúť, že Adolf Rónai postavil Grand hotel Rónai iba z pôžičiek a za pomoci architekta Adolfa Oberländera, ktorý mu vdýchol život. Netrvalo dlho a hotel si začal sám na seba zarábať. To vnuklo A. Rónaiovi myšlienku, aby si kúpil mesto Piešťany. A tak mohol dokonáť pomstu. To ale netušil, že práve týmto krokom **spečatil osud svojej najväčšej pýchy.**

Rónai sa dostal do finančných problémov. Netrvalo dlho a Ľudovít Winter prevzal pohľadávky veriteľov a Grand hotel Rónai sa stal vlastníctvom firmy Winter. Hotel bol premenovaný na Grand hotel Royal. Odvt-

edy si hotel prešiel mnohými zmenami vlastníkov. Najprv prešiel do vlastníctva rodiny Erdödyovcov, no stále bol spravovaný Winterovcami.

Počas vojny boli Winterovci odvedení do koncentračného tábora a hotel začal upadať. No definitívnou bodkou sa stala privatizácia hotela po vojne. V roku 1983 začali prvé modernizačné práce a o 3 roky neskôr ho podľa pôvodných plánov na chvíľu zavreli. Hotel bol premenovaný na Liečebný dom Slovan. Nakoniec Slovan prešiel do vlastníctva Slovenských liečebných kúpeľov a. s., ktoré sa snažili o rekonštrukciu, ale neúspešne. Hotel chátra a bývalá dominanta Piešťan sa stala hanbou mesta.

Ťažko sa mi opisovala krása hotela, o ktorej som tak mnoho čítala, pri pohľade na pomaly vznikajúce ruiny.

Ako dlho sa budeme pozeráť, ako chátra dedičstvo po našich predkoch pred našimi očami?! Dnes sa nám toho zachovalo ešte mnoho, no otázka znie, čo spravíme, aby to zotrvalo. Neustále trenice o lukratívny pozemok spôsobujú rozpad tohto skvostu. Je neuveriteľné, že sa tomu len nečinne prizierame, a možno stačí len tak málo, aby sme ho zachránili a nedovolili ho rozkradnúť bezdomovcom! Zatiaľ čo kúpele čakajú, kým ho postihne rovnaký osud ako hotel Lipa, svojej doby vstupná brána do mesta.

No osud chcel, aby na pozemku stála novodobá stavba, a tak neustále trenice s pamiatkarmi spôsobili, že z hotelu Lipa zostali len základy a pár tehál pripomínajúcich dvojvežovú pýchu Piešťan.

Dodnes sa nám zachovalo len krátke video zachytávajúce krásu hotela Slovan a pár dobových obrázkov, no žiaden z nich nezachytáva interiér. Stále však sú na stenách zachované dobové fresky a čiastočná štuková výzdoba, ktorú treba zachovať pre budúce generácie.

Je to vôbec v našej moci? Sledovali sme snahy čínskych investorov o dobovú rekonštrukciu hotela, no neúspešne. **Dovolíme, aby nechali schátrať dominantu mesta kvôli pozemku?**

VITAJTE TRNAVE

3. časť

text:

Patrik Petko

foto:

Tatiana Danišovičová

V tejto rubrike by som chcel nadviazať na posledné číslo nášho Parazólu, v ktorom sme na prechádzke jarnou Trnavou nazbierali krásne fotky nášho trnavského „Kamenáča“. V každom čísle by sme spoločne s Táničkou chceli prispieť na stránky ďalšími a ďalšími krásnymi miestami v Trnave alebo jej blízkom okolí, ktoré by ste si nemali nechať ujsť.

Dominantou týchto stránok sa tak stanú hlavne fotografie plné prírody a života v nej, no a „obkec“ k tomu bude iba sprevádzať tieto skvosty nášho kraja zachytené v obrazoch. Tento rok začíname v neďalekých Smoleniciach... nasadať a šťastnú cestu.

A prečo práve v neďalekých Smoleniciach?

Študenti z iných krajov Slovenska, najmä tých stredoslovenských a z okolia Tatier obzvlášť, sa často ponosujú na rovinatú nudnú krajinu v okolí Trnavy. Čo sa týka priamo mesta, majú, bohužiaľ, pravdu. Väčšie prevýšenie by ste tu hľadali darmo. Ak ste však z ďalekých krajov a víkendy poväčšine trávite v Malom Ríme a máte radi hory, turistiku a prírodu vôbec, tak tento článok je určený práve Vám. Dnes totižto aj s naším fotoaparátom vycestujeme do blízkej dedinky – Smoleníc.

Z Trnavy vychádzame autom po Trstínskej ceste smerom na Senicu, za Bolerázom schádzame z hlavnej cesty, okolo priehrady, a pozorujeme, ako sa lesy v diaľke utešene zväčšujú – približujú. Za slabých 15 minút sme na mieste. Samozrejme sa dá do dediny dostať i autobusom, no rýchlejší a aj lacnejší je vlak, aj keď tu treba upozorniť, že stanica sa nachádza od dediny ešte pekný kus (cca 20 minút chôdze).

Štart máme pri miestnom futbalovom ihrisku, ktoré sa nachádza priamo pod Smolenickým zámkom, modrá turistická značka, ťažko prehliadnuť.

Už z diaľky počuť hudbu. Akoby sa na zám-

ku odohrávali slávnosti v dávnych časoch, keď tieto skalisté dominanty zažívali svoju najväčšiu slávu. Tóny sa jemne túlajú po okolitých korunách stromov a počuť ich až dole do dediny, k miestnym občanom. Štýl hudby sa však postupom času predsa len zmenil. Hradného šaša vystriedala populárna muzika 20.storočia, a tak vzduchom letia známe hity Michala Davida či skupiny Abba. O zábavu je tak v toto príjemné víkendové popoludnie dobre postarané.

Naše kroky však nevedú k davom ľudí, zvukom kapely, ruchu zábavy, práve naopak, zvuky populácie iba obchádzame, zámok len z diaľky pozdravíme a po zelenej obrovskej lúke, ktorá v zime skvele poslúži na sánkovanie, postupujeme hlbšie do karpatských lesov. Lúk je tu nespočetne a život na nich je veľmi pestrý, zaujímavý. Pri miestom rybníčku sa plahočia kačky a sú veľmi nebojácne, človek by si myslel, že chcú pohladať. Detailnejší pohľad na lúku nám odhaľuje život malých zvieratiek, pre ktorých je toto miesto rajom, rovnako ako pre nás. Lúčny koník si veselo skáče okolo nás, akoby nás sprevádzal.

A potom pristane na najvyššom stebľe trávy, priam si pýta fotku na titulku, chce byť slávny.

Dlho neváhame, ideme ďalej, popodreď prechádzame na žltú turistickú značku) zurčí v jarku voda, kliesni si cestu od neďalekého prameňa, ktorý vyviera priamo zo skaly. Je tu vytvorené aj posedenie, stôl a stoličky hneď poruke. Umožňujú rozložiť si svoje obľúbené jedlo a s chuťou sa pustiť do olovrantu. Ten potom možno zapíť prírodnou studenou vodou.

Posilnení začíname s naším výstupom na vršok nad dedinou – Molpír, 354 metrov nad morom. Je to asi najjednoduchší výstup, môže vám poslúžiť ako zoznámenie sa s tunajšou prírodou. Celý výstup trvá pár minút (zo žltej značky treba hneď za pramienkom odbočiť doľava – južne) a scenérie, ktoré vám tunajšia príroda ponúkne, stoja za ten pohľad. Mraky sa na nás pomaly mračia viac a viac, no dobre vieme, že cesta naspäť k ihrisku trvá nie viac ako 15 minút, a preto sa neobávame, ale naďalej sa kocháme krásou a nasávame pokoj tohto prostredia.

Cestou späť ešte míňame základy samotného pravekého hradiska Molpíru, ktoré sa do dnešných čias zachovali. Cestu nám tak spríjemňujú historické tabule a poučné výklady, ku ktorým by Vám isto vedeli viac povedať tunajší študenti histórie. Stojí za to sa teda prejsť touto cestou a okrem príjemného výletu sa čosi viac o pôvode ľudí v tomto kraji aj dozvedieť. Ale to už sa čerešňovou voňavou alejou dostávame pomaly ku kostolu, ešte fotkami obdaríme pár kvietkov, ktoré si to zaslúžia, a je koniec nášmu krátkemu výletu.

Ak teda zostávate po víkendoch zatvorení na intrákoch či privátoch, skúste nalákať zopár známych a urobiť niečo aj pre svoje zdravie a dobrú náladu. Pretože taký dobrý výlet nikdy nemôže byť zlý. A v ďalších číslach sa môžete tešiť na nadviazanie výletov do Smoleníc, pretože táto dedinka v sebe skrýva ešte oveľa viac krásneho, ako píše tento článok. Lesu zdar !

ČÍTAJ

issuu.com/parazolUCM
ff.ucm.sk/sk/studentske-casopisy

PÍŠ

parazol.ucm@gmail.com

LAJKNI

facebook.com/parazolUCM

Viacgeneračné bývanie

„Pohoda“ či „Kocúrko“?

text:

Mgr. Petra Raffayová (rod. Takáčová)

Rada by som Vás, moji milí čitatelia, na chvíľku vyrušila vo Vašej pravidelnej činnosti, akou je naháňanie zdrojov pre zabezpečenie príjmu potravy, zvelaďovanie obydľia či pre naplnenie iných hladných krkov. Na minútu sa zastavte a podťte sa spolu so mnou ponoriť do sveta predstáv, imaginácie, fantázie.

Zatvorte oči a skúste si predstaviť dom, ktorý Vám teraz opíšem. Dom má dve poschodia a cítiť v ňom vôňu dreva. Pri každom Vašom kroku po drevených parketách počujete tu a tam ich jemné prasknutie. Z kuchyne na prízemí počuť hlasy, ktoré naznačujú, že sa v nej nachádza väčšia skupina ľudí prevažne ženského pohlavia (nič prekvapivé pri porovnaní počtu mužov a žien žijúcich na zemi).

Keď vchádzate za hlasmi do presvetlenej kuchyne, opojí Vás aróma dobre upečeného koláča a troch typov dámskych parfumov. Uvidíte mladú slečnu v riflových nohavičiach s dlhými blondávkami vlasmi a výrazne modrými očami. Nosí piercing v nose a z profilu tváre jej vystupujú umelé mihalnice. Výrazne prefajčeným hlasom odvráva o niečo staršej osobe s veľmi podobnými črtami tváre. Ďalšia, značne staršia postava so striebornými vlasmi sedí za kuchynským stolom a pod silnými sklami okuliarov s hrubým rámom presvitajú šibalské oči vyjadrujúce dlhú životnú prax. Zvyšok kuchyne je zaprataný hračkami, medzi ktorými sedia dve malé deti a vzájomne si vyplazujú jazyky. Miestami ich zahriakne muž v strednom veku s redšími vlasmi a prísny výrazom tváre, ktorý na terase úpenlivo fajčí jednu cigaretu za druhou. Všetci sa nachádzajú v štádiu čakania na príchod ďalších členov obývajúcich spoločné priestory jedného domu. Všetci títo ľudia sú súčasťou rodiny. V spoločnom dome žije mama s dvomi dcérami a manželom, stará mama a deti patriace už jednej z dcér s manželom. Spolu ich je osem. Miestami to majú všetci naozaj ťažké, pretože si navzájom, či už úmyselne alebo neúmyselne, vstupujú do života.

Teraz si oči otvorte a vráťte sa späť do reality. Čo vidíte? Máte pred sebou aj po otvorení očí podobný obraz ako v predstave alebo ste jedným/jednou z tých 50 % mladých ľudí žijúcich na Slovensku, ktorí majú vlastné bývanie? Kam patríte a čomu musíte denne čeliť práve Vy?

Podľa spoločnosti GfK (spoločnosť vznikla v roku 1934 v Norimbergu a dnes patrí medzi svetovú špičku v oblasti prieskumu trhu a poradenstva v celosvetovom meradle) v takýchto stiesnených podmienkach žije takmer 50 % obyvateľov Slovenska. Spoločnosť sa zamerala aj na výskum vekového rozhrania mladých ľudí „vypúšťaných z hniezda“. Podľa ich prieskumu, rodičov neopustilo okolo 17 % tridsiatnikov a až 31 % dvadsaťdeväťročných mladých ľudí.

Život v jednom dome (nehovoriac o malom byte, to je chvíľami priam hororový variant) s rodičmi, starými rodičmi, príj. so svokrov-

cami je viac ako zložitý. Každý jeden člen rodiny má svoju vlastnú hlavu a svoje vlastné názory. Originalita ľudskej osobnosti je zdrojom neustálych hádok. Keďže ma zaujímalo, ako vníma väčšina ľudí dnešnej doby spolužitie niekoľkých generácií, dovolila som si zostaviť menšiu anketu zameranú na problematiku viacgeneračného bývania, ktorá je súčasťou prílohy článku. Anketa pozostáva z názorov 10 ľudí odlišných vekových skupín (rozptyl je od 22 rokov až do 75 rokov). Ukázalo sa, že bývanie viacerých generácií pod jednou strechou má za následok stratu súkromia, čo väčšina z opýtaných hodnotí ako významný negatívny prvok v živote človeka.

Faktom je, že dom, v ktorom žije viacero generácií, môže byť akokoľvek veľký, ale konfliktom sa žiadna rodina, aj pri sebe väčšej dobrej vôli, nevyhne. Bývanie viacerých generácií pospolu je preto v súčasnosti vnímané skôr ako núdzové riešenie. Problémy s kúpou vlastného obydla spôsobujú neosamostatnenie sa mladých ľudí, čo má za následok nezdravé psychické naviazanie sa rodičov na dieťa a opačne. Napríklad, spoločný život s príliš úzkostlivou mamou, ktorá je naviazaná na svoje dieťa, pôsobí deštruktívne na budúci partnerský vzťah jej už dospelého dieťaťa. Matka má tendenciu neustále ochraňovať svoje dieťa (halóóó, tridsaťročný človek už nie je dieťa!!!) a kontrolovať ho. Avšak prehnanou starostlivosťou spôsobí, že jej „dieťa“ bude nesamostatné, úzkostlivé a predovšetkým „mamičkine“. A čo môže byť pre budúcu manželku takéhoto mamičkinho synáčka horšie ako veta ako: „Ale mamička to robila inak!“ Deprimujúce,

Koľko slobodných ľudí na Slovensku býva s rodičmi

Vek	býva s rodičmi (v %)
25	27,7
26	23,6
27	20,7
28	29,8
29	31,0
30	17,6

zdroj: GfK

však?

Rovnako nepríjemne sa cíti mladá nevesta, ktorá sa prisťahuje do domu svojich svokrovcov a zdieľa s nimi spoločnú domácnosť. Často tak dochádza ku konfliktom a rivalite. Ak chcú obe ženy žiť aspoň v akom takom prímerí, musia mať vyjasnený svoj vzťah k synovi/mužovi a vzájomne sa rešpektovať. Nie je dobré, ak jedna druhú pred synom/mužom poučuje či ohovára, pretože to vedie k zániku manželstva či rodinného života. Podobný problém však môže vzniknúť aj u mužov. Mužská súťaživosť je trochu iná, je miernejšia ako ženská. Ale existujú aj otcovia, ktorí dokazujú svojim zaťom, že pre ich dcéru nie sú dosť dobrými partnermi. Môže sa stať, že zať prestane veriť tomu, že je schopný postarať sa o vlastnú rodinu, a opustí svoju manželku a deti. Staré známe porekadlo hovorí, že stokrát opakovaná lož sa nakoniec stane realitou.

Môže Vám teraz začať v hlave vŕtať jedna otázka. Ako je možné, že ľudia v minulosti bývali spolu v jednom dome a dokázali takto žiť? Nevesty fungovali v jednej kuchyni so svokrami, zaťovia pomáhali v dielni svojim svokrom atď. Za posledné roky sa vytvoril

klamný dojem, že zrejme nemali medzi sebou toľko konfliktov, ako majú ľudia dnes, a preto sa im žilo o niečo ľahšie. Ale to je naozaj len klamlivý dojem vytvorený našou ilúziou o minulosti. Ľudia sa aj predtým rovnako hádali, zväčša o tom istom ako aj dnes. Rozdiel je však v tom, že v minulosti sa každodenné hádky medzi zaťom a svokrou nepovažovali za niečo neobyčajné, atypické či zlé. V súčasnosti máme tendenciu zveličovať veci a zamieňať si slušné správanie so slepým poslúchaním. Ak niekto po nás niečo vyžaduje, obmedzuje tým našu osobnú slobodu, je to tyran a chce nám zaručene zničiť život. Súčasný životný postoj mladých ľudí má svoje tienisté stránky, ktoré podľa môjho názoru tiež nie sú úplne „kóšer“.

Napriek všetkým doteraz vymenovaným negatívam má spoločný život pod jednou strechou aj pár plusov. Dobrým príkladom je stráženie detí. K dispozícii máte každodennú, bezplatnú radu a pomoc zo strany rodičov alebo svokrovcov. Pre starú mamu či starého otca je to možnosť sebarealizácie a milej spoločnosti. Vnúčatá zase dostávajú pozornosť aj od inej strany, ktorej sa tešia, a majú tak kontakt so staršou generáciou, ku ktorej si môžu vypestovať zdravý vzťah, čo im môže veľa dať v ich ďalšom živote. Naučia sa akceptovať starých ľudí a vcítiť sa do ich problémov. Je to jeden zo spôsobov predchádzania zbytočných konfliktov, ako dieťa nechápe starého človeka a naopak.

Na záver ponúkam pár rád, ako predchádzať zbytočným konfliktom v prípade viacgeneračného bývania:

- určite si pravidlá „hry“ a dodržiujte ich
- rešpektujte sa
- možné konflikty riešte síce s chladnou hlavou, ale čo najskôr
- nehádajte sa pred deťmi
- ŽITE ŠTASTNE!

„Uchovávanie radostnej rodiny vyžaduje mnoho od oboch, ako od rodičov, tak od detí. Každý člen rodiny sa musí určitým spôsobom stať služobníkom ostatných.“
Ján Pavol II.

Kedy odchádzajú od rodičov

Briti	23 až 24 rokov
Portugalci	28 až 29 rokov
Holandania	24 až 25 rokov
Taliani	30 až 31 rokov
Íri	28 rokov
Gréci	30 až 31 rokov
Francúzi	23 až 24 rokov
Španieli	30 rokov
Nemci	24 rokov
Belgičania	25 rokov
Rakúšania	26 až 27 rokov
Slováci	30 až 31 rokov
Slovinci	30 až 31 rokov
Poliaci	26 až 28 rokov
Litovčania	25 rokov
Lotyšši	26 rokov
Maďari	27 rokov
Estónci	25 rokov
Česi	27 rokov
Cyperčania	26 rokov

zdroj: Sociálna situácia v EÚ 2005 - 2006

ANKETA

Súbor otázok a odpovedí 10 občanov Slovenskej republiky rôznej vekovej kategórie

Red.: Čo si predstavujete pod pojmom „viacgeneračné bývanie“?

Dominika, 22: „Je to bývanie viacerých generácií v jednom dome, a síce starí rodičia, rodičia a ich deti.“

Janka, 25: „Bývanie pod jednou strechou s viacerými generáciami v rodine.“

Lenka, 27 rokov: „Spolužitie v jednom dome alebo byte, bývanie dvoch a viac generácií.“

Zuzka, 28 rokov: „Bývanie v jednom dome – starí rodičia, rodičia, deti (s rodinou).“

Maťka, 30 rokov: „Starí rodičia, moji rodičia a my deti :-D. Nevieť alebo lepšie povedané, nechcem si to veľmi predstavovať, asi by mi z toho preskočilo.“

Mária, 36 rokov: „Bývanie s rodičmi, prípadne starými rodičmi v jednej domácnosti.“

Evka, 54 rokov: „Bývanie: rodičia a dospelé deti, poprípade ešte starí rodičia.“

Anna, 58 rokov: „Bývanie s rodičmi, príp. starými rodičmi.“

Edita, 63 rokov: „Bývanie viacerých generácií pod jednou strechou.“

Viera, 73 rokov: „Tak, aby bol byt riešený na dva samostatné byty.“

Red.: Máte osobnú skúsenosť s bývaním spolu s rodičmi?

Dominika, 22: „Áno, mám.“

Janka, 25: „Áno.“

Lenka, 27 rokov: „Áno.“

Zuzka, 28 rokov: „Mám.“

Maťka, 30 rokov: „Bývala som s rodičmi len do 18. roku života. Potom moje štúdium zabezpečilo, že som bola stále mimo domu. Pobyt mimo nám priniesol len samé pozitíva, pretože teraz mám s rodičmi veľmi pekný kamarátsky vzťah, čo sa obávam, že by tak nebolo, keby som bývala pod ich strechou do 30-tky.“

Mária, 36 rokov: „Áno.“

Evka, 54 rokov: „Áno.“

Anna, 58 rokov: „Mám.“

Edita, 63 rokov: „Áno.“

Viera, 73 rokov: „Áno.“

Red.: Ak áno, do akého veku života ste bývali s rodičmi?

Dominika, 22: „Do 15. roku života.“

Janka, 25: „U mňa minulý čas neplatí, ja mám 25 rokov a ešte stále bývam s rodičmi.“

Lenka, 27 rokov: „Do svojich 25 rokov.“

Zuzka, 28 rokov: „Do 25-tych rokov.“

Matka, 30 rokov: „Do svojej 18-čky.“

Mária, 36 rokov: „Do 30-čky.“

Evka, 54 rokov: „Do 23 rokov som bývala so starými rodičmi.“

Anna, 58 rokov: „Stále bývam so svojou matkou.“

Edita, 63 rokov: „Do mojich 20-tych rokov.“

Viera, 73 rokov: „Do 23 rokov.“

Red.: Keď sa zamyslíte, máte vo svojom okolí viacero ľudí, ktorí bývajú s rodičmi?

Dominika, 22: „Ani veľmi nie.“

Janka, 25: „Určite áno.“

Lenka, 27 rokov: „Mám.“

Zuzka, 28 rokov: „Nie.“

Matka, 30 rokov: „Nie, ja nepoznám veľa ľudí, ktorí bývajú s rodičmi. V mojom veku už väčšinou majú svoje rodiny a bývajú vo svojom.“

Mária, 36 rokov: „Mám.“

Evka, 54 rokov: „Mám.“

Anna, 58 rokov: „V súčasnosti nie, ale mala som.“

Edita, 63 rokov: „Nie.“

Viera, 73 rokov: „Nie.“

Red.: Čo myslíte, koľko percent ľudí žijúcich na Slovensku takto žije?

Dominika, 22: „Asi 50 percent.“

Janka, 25: „Asi 25 percent.“

Lenka, 27 rokov: „Tak 43 percent.“

Zuzka, 28 rokov: „Zrejme 30 percent.“

Matka, 30 rokov: „Nedovolím si to celkom odhadnúť, ale v danej sociálnej a politickej situácii si myslím, že je to neblaho vysoké číslo. A čím viac na východ sa budeme pozeráť, tým to číslo bude narastať. Ale samozrejme všade žije vysoké percento ľudí využívajúcich služby „Mama hotelu :-DDD.“

Mária, 36 rokov: „Myslím si, že cca 30 percent.“

Evka, 54 rokov: „Asi 30 percent.“

Anna, 58 rokov: „Tak asi 50 percent.“

Edita, 63 rokov: „Hm., neviem.“

Viera, 73 rokov: „Odhadujem asi 50 percent.“

Red.: Čo bolo príčinou Vášho spoločného bývania? Deti? Nedostatok financií či iný dôvod?

Dominika, 22: „Chcela som sa jednoducho osamostatniť.“

Janka, 25: „Tých príčin je viacej, skôr skupina príčin, ktoré sa prepájajú. Veľký byt, osamelý rodič a je to vyhovujúce aj po finančnej stránke.“

Lenka, 27 rokov: „Ešte som stále študovala, takže mi to vtedy viac vyhovovalo.“

Zuzka, 28 rokov: „Študovala som a nemala som peniaze na nájom, a tak isto som vtedy nemala potrebu bývať sama.“

Matka, 30 rokov: „V mojom prípade nič, keďže s rodičmi dlho nebývam, ale predpokladám, že je to hlavne otázka financií. Mladí ľudia sú odkázaní na život s rodičmi, keďže nemajú inú možnosť a príležitosť si vlastné bývanie financovať samostatne. Poznám aj takých mladých ľudí, ktorí nechcú žiť vo viacgeneračných domácnostiach a prenajímajú si byt, a tak vychovávať svoje deti. Otec, hlava rodiny, má aj niekoľko zamestnaní, aby uživil rodinu so ženou na materskej dovolenke. U mladých ľudí pod 20 rokov je asi spojenie oboch negatív, detí aj financií. Obávam sa, že toto číslo bude stále stúpať a narastať :-DDD.“

Mária, 36 rokov: „Vedeli sme, že v priebehu niekoľkých rokov budeme mať vlastne bývanie, bez nutnosti brať si hypotéku.“

Evka, 54 rokov: „Čakanie na pridelenie vlastného bytu.“

Anna, 58 rokov: „V čase, keď sme riešili obstaranie nového bytu som bola slobodná mamička s ročným dieťaťom a moja matka bola vdova; spoločné bývanie sa nám zdalo optimálnym riešením z hľadiska získania väčšieho bytu, vzájomnej výpomoci i z hľadiska nižších životných nákladov.“

Edita, 63 rokov: „Horšia finančná situácia.“

Viera, 73 rokov: „Nemali sme zatiaľ na svoj vlastný byt.“

Red.: Vnímate spoločné bývanie s rodičmi pozitívne či skôr negatívne? Uveďte prečo negatívne resp. pozitívne.

Dominika, 22: „Má to svoje pozitíva aj negatíva. Pozitívne preto, že je stále navarené :-D. Negatívne preto, že sme čelili hádkam, častým nezhodám v názoroch atď. Takže skôr negatívne.“

Janka, 25: „Hmmm. Ak sú dobré vzťahy v rodine a je tam možnosť výpomoci s vnúčatami, tak je to pozitívum. Rovnako je stále navarený obed :-DDD. Avšak značným negatívom pre mňa je nedostatok súkromia.“

Lenka, 27 rokov: „Ja osobne pozitívne, mám výborný vzťah s rodičmi.“

Zuzka, 28 rokov: „Aj-aj. Pozitívne preto, že väčšinou je niekto doma keď prídete. Máte sa vždy s kým porozprávať a je to samozrejme aj finančne výhodnejšie. Avšak je to aj dosť negatívne v tom, že nemáte žiadne súkromie a nebaví Vás stále riešiť kedy ste v noci prišli resp. neprišli.“

Maťka, 30 rokov: „Negatívne. Zastávam názor, že mladí ľudia by mali žiť samostatne a naučiť sa starať sami o seba. Mama je vždy mama a bude sa snažiť pomáhať nám pokiaľ budeme pod jej strechou. Keď sa pozrieme do zvieracej ríše, tak aj tam sa mama stará o svoje mláďatka iba do určitého veku a potom musia od nej odísť. Myslím si, že rovnako by to malo byť zachovávané aj u nás. Všetci sa musíme naučiť žiť a starať sa sami o seba, a to bez neustáleho podporovania našich rodičov. Podľa mňa by to malo fungovať ako istá fáza tzv. načerpania novej energie (po vychovaní vlastných detí) a prípravy na novú fázu rozmaznávania vnúčatiek :-D.“

Mária, 36 rokov: „Pozitívne v zmysle - pomoc s deťmi, bývanie s rodičmi je menej finančné náročné. Ale je to aj značne negatívne v zmysle - menej „osobného“ priestoru, možnosť vzniku častejších sporov, finančná náročnosť.“

Evka, 54 rokov: „Ako kedy. :-D Niekedy výhra, keď napríklad potrebuje povarovať deti, zabezpečiť prístup do bytu, kým som v práci. Veľkým negatívom je, ak rodičia zasahujú do spoločného bývania, tak občas rozhodujú aj za nás. :-D“

Anna, 58 rokov: „Počas môjho dlhoročného spolužitia som zo strany mojej matky nezažila žiadne negatíva, domácnosť som si viedla ja, ona mi nijako do nej nezasahovala, skôr pomáhala – osobne aj finančne.“

Edita, 63 rokov: „Ťažko sa k tomu vyjadrím, aj-aj.“

Viera, 73 rokov: „Pozitívna je výpomoc pri starostlivosti o deti. To, čo je značne negatívne, je prílišné pozorovanie mladej rodiny.“

Red.: Aké problémy ste najčastejšie riešili v domácnosti?

Dominika, 22: „Určite domáce práce a nechýbali ani financie :-D.“

Janka, 25: „Keďže spolu s mamou pracujeme v jednej firme, tak riešime spolu pracovné problémy, ale ja tie finančné.“

Lenka, 27 rokov: „Prečo nie je upratané? Kedy prídem domov? :-D“

Zuzka, 28 rokov: „Tie príchody :-D a upratovanie.“

Maťka, 30 rokov: „Kedy prídem domov, ako to, že neviem kedy prídem a či som už jedla. Ak som nejedla, mám sa najesť a ak som jedla, tak sa mám ešte najesť a ak už teda jem, nech nejem toľko, pretože budem tučná :DDDDD.“

Mária, 36 rokov: „My sme nemali väčšie problémy, vedeli sme sa akceptovať :-D.“

Evka, 54 rokov: „Úplne banálne problémy ako čakanie na kúpeľňu, inštalácia automatickej práčky. :-DDDD.“

Anna, 58 rokov: „Na žiadne podstatné si nepamätám.“

Edita, 63 rokov: „Žiadne.“

Viera, 73 rokov: „V časoch mojej mladosti sme mali k starším ľuďom akými boli rodičia či svokrovci úctu. Takže sme sa snažili vychádzať a nevyvolávať zbytočné konflikty.“

Red.: Keby ste si mohli znovu vybrať, žili by ste radšej samostatne alebo s rodičmi?

Dominika, 22: „Samostatne!!!“

Janka, 25: „Určite samostatne, ale možno zároveň s rodičom v nejakom dvojgeneračnom domčeku so samostatným vchodom alebo v byte v blízkosti rodiča (blízko v rámci mesta, nemusí to byť rovnaká ulica :-D)“.

Lenka, 27 rokov: „Napriek tomu čo som povedala, samostatne.“

Zuzka, 28 rokov: „Samostatne.“

Maťka, 30 rokov: „Určite samostatne. Žijem tak už viac ako 12 rokov a stále sa teším domov na spoločné víkendy, rovnako ako moji rodičia milujú víkendy keď prídem domov po „odlúčení.“

Mária, 36 rokov: „Ak by sme mali možnosť vlastného bývania, tak určite samostatne.“

Evka, 54 rokov: „Samostatne.“

Anna, 58 rokov: „Neviem odpovedať jednoznačne; záviselo by to od konkrétnej situácie – osobnej i finančnej; ale v prípade, že by žili obaja rodičia, o ktorých by sa nebolo potrebné starať (napr. z dôvodu vážnych zdravotných problémov, nízkych dôchodkov a pod.) a ja by som si zakladala s manželom rodinu, tak asi samostatne; aj keď za optimálne považujem bývanie „v blízkosti“, napr. rodinný dom so samostatnými 2 bytovými jednotkami, resp. bývanie v susedných bytoch príp. blokoch a pod.“

Edita, 63 rokov: „Samostatne.“

Viera, 73 rokov: „Určite samostatne.“

Red.: V zahraničí sa mladí ľudia k vlastnému bývaniu dostávajú o niečo ľahšie ako u nás. Máte predstavu, ako by sa dala riešiť táto situácia na Slovensku?

Dominika, 22: „Vycestovať do zahraničia :-DDD.“

Janka, 25: „Tu na Slovensku je to podľa mňa momentálne neriešiteľné, vzhľadom na našu vládu“.

Lenka, 27 rokov: „Nájomnými bytmi, ktoré si ľudia budú môcť postupne splácať a po pár rokoch aj odkúpiť. Tak, ako to funguje v Rakúsku.“

Zuzka, 28 rokov: „Výstavba družstevných bytov s lepšími podmienkami pre mladých.“

Maťka, 30 rokov: „Sociálnym zabezpečením, ľahším prístupom k úverom, znížením hypotekárnych a úverových splátok. Kedysi boli rôzne podpory mladých ľudí alebo ľudí zakladajúcich si rodinu. Stavali sa bytovky pre takto začínajúce mladé rodiny aby sa osamostatnili. Navrhujem zvýšenie plátov, ekonomickú stabilitu v štáte, ale hlavne, štát má podporovať svojich pracovitých mladých voličov, keďže oni sú budúcnosťou každého štátu.“

Mária, 36 rokov: „Predstavujem si väčšiu pomoc od štátu v prípade mladých rodín, väčšiu sociálnu istotu, väčšiu dostupnosť bývania z hľadiska cien bytov atď.“

Evka, 54 rokov: „Určite existuje mnoho riešení ako pomôcť mladej rodine. Napr. v Rakúsku je to viacero faktorov, a síce bonus pri narodení dieťaťa, menšie splátky, rozumnejší splátkový kalendár, podpora materstva atď.“

Anna, 58 rokov: „Podporou štátu a finančných inštitúcií – nízko percentné úvery na bývanie, nenávratné štátne pôžičky na bývanie, model bývalých bytových družstiev, kde sa dalo vlastne od detského veku prihlásiť a postupne (platením podielov do družstva) šetriť si na pridelenie bytu v dospelosti.“

Edita, 63 rokov: „Určite lacnejšími bytmi.“

Viera, 73 rokov: „Tak, ako v minulosti, a síce družstevnou výstavbou.“

Ako bude vyzerat' voľný čas o 20 rokoch?

text:
Karol Horníček

Ako bude vyzerat' voľný čas o 20 rokov? To je otázka hodná zamyslenia.

Hneď na začiatok treba uviesť, že o 20 rokov bude svet určite disponovať možnosťami, o ktorých teraz ešte ani len netušíme. 20 rokov nie je až tak ďaleko, no ja sa nemôžem ubrániť pocitu, že všetko bude iné. Veď tech-

nológia neustále napreduje, vyvíja sa a ľudská spoločnosť sa stáva tolerantnejšou a tolerantnejšou.

Ja sám o sebe mám celkom bujnú predstavivosť, a navyše zbožňujem sci-fi filmy a tematiku ako takú. Keď populárni autori ako Orwell či Aldous Huxley písali svoje veľdiela, nemohli tušiť, že niečo, čo sa v tom čase

považovalo za nepredstaviteľné, sa v priebehu rokov stane bežnou realitou a po čase i nudou. Keď už spomínam filmy, stačí sa pozrieť na Harryho Pottera. Prvý film bol nakrútený v roku 2001 a s každým ďalším rokom a filmom sa špeciálne efekty vyvíjali a stávali čoraz dokonalejšími. Posledný, ôsmy film si diváci mohli vychutnať dokonca v 3D.

Nech už bude, ako bude, som presvedčený, že i o 20 rokov budú ľudia tráviť svoj voľný čas v kine. S tým rozdielom, že lístky už zrejme nebudú papierové, ale človek sa možno len rozhodne, že chce ísť do kina, stretne svojho kamaráta a robot pri pokladni im napríklad implantuje špeciálny čip, ktorým sa potvrdí, že za lístok zaplatili. Keď spoločníci dostanú chuť na pukance alebo nejaký prehnane sladený nápoj – dostanú ďalšie čipy. Samozrejme, tieto čipy budú len dočasné. Technologicky bude svet totiž už taký vyspelý, že čipy budú automaticky vymazávané, a tak vytvoria miesto pre nové a nové.

Voľný čas sa dá parádne stráviť s knihou. Ako zástanca papierovej tlače si myslím, že tlačene knihy a časopisy budú stále aktuálne – bohužiaľ, z roka na rok zriedkavejšie a zriedkavejšie. O 20 rokov by však stále mohli tvoriť súčasť každodennej existencie.

Spriberádzajúcimi rokmi a technológiou sa však obávam, že ľudia budú lenivejší a lenivejší. Už teraz sa človek rád spolieha na technológiu (spomeňme si napríklad na diaľkový ovládač od televízora) a do pätnástich rokov to bude len horšie. V súčasnej dobe sú známe rôzne špeciálne technicky vyspelé hry, pri ktorých človek len zapne obrazovku, a tá dokonale kopíruje ľudský pohyb. Na to, aby sme si zahrli futbal, basketbal alebo len tak sa poprechádzali, už ani nemusíme opustiť izbu. Dôsledkom tohto všetkého si myslím, že ľudia sa stanú čoraz samotárskejšími a svoj voľný čas budú tráviť len v spoločnosti svojich robotov. Roboti sa totiž stanú bežnou súčasťou každodennej existencie človeka. Upracú, operú, nalejú človeku drink a v prípade núdze sa postarajú i o spoločnosť. Človek tak nebude nútený vyjsť von. No je možné aj to, že napriek technológii človek

nebude mať žiaden voľný čas. Hoci sa to nedá tvrdiť o technike a dobe, myslím si, že ľudská povaha sa ani rokmi nemení. Ľudia sa síce prispôbujú okolnostiam, no v podstate ostávajú tými istými. Stále sa naháňajú za niečím, čo možno ani nepríde (nepotrebujú). Chcú mať viac peňazí, aby si kúpili novší a novší model (auta, telefónu, počítača), a na relax či nejaké to hobby im už neostane čas alebo energia.

Možno som však prehnane cynický a technológia práveže pomôže ľuďom mať viac voľného času. Veď všetkých tých robotov a pomocníkov môže obrátiť vo svoj prospech.

A čo ďalšie obľúbené aktivity zo súčasnosti z pohľadu o 20 rokov? Možno to znie divne, ale existuje zopár jedincov, ktorí relaxujú upratovaním. Na čele so mnou. Rozmýšľam, ako na tom budem o pár rokov. Svoje veci mám rád na mieste im určenom, takže si myslím, že si tam robota len tak ľahko nepustím. Ale pohľad niekoho z minulosti na to, ako mi robot umýva auto, by tiež mohol stáť za to.

Určite by bolo zaujímavé sledovať, ako niekto hrá šach s robotom. O 20 rokov bude robot taký inteligentný, že človeka ľahko porazí. Lúto mi určite bude za spoločenskými hrami. Vždy, keď ideme s rodičmi a sestrou na dovolenku alebo výlet – zoberieme si hry, ktorými si krátime voľný čas. Kartové hry, ako pexeso, žolík, vojna alebo klasické stolové typu investor, kasíno, človeče, nehnevaj sa, mi budú naozaj chýbať. O 20 rokov si každý zrejme zoberieme mobil a budeme si navzájom posilať e-maily s našimi vkladmi alebo ťahmi v hre. A to rozhodne nebude to pravé orechové. Voľný čas je i o kontakte s ľuďmi. Je to o nájdení si času na tých, ktorých milujeme a s ktorými v tejto uponáhľanej dobe trávime aj tak minimum času.

Nech už to bude s voľným časom tak alebo onak – je dôležité, aby si naň človek našiel čas a aby s príchodom robotov a nástupom technológie nezlenivel do takej miery, že už ani neopustí pohodlie svojho príbytku.

Ja osobne sa pokroku nebojím a svoj voľný čas chcem mať i o pätnásť či dvadsať rokov – hoc i vo futuristickej verzii.

MÚZIKA

text:

Marián Radošovský

Jana Hell - krásna červenovláska, ktorej v žilách koluje poriadny rock

Opäť sa hlásim všetkým hudobným fajnšmekrom.

Avšak priznám sa, tentokrát trochu rozpačito – neviem totiž, či skôr oplakávať uplynulé leto, alebo sa tešiť z nových výziev v ďalšom semestri.

Každopádne mám však obrovskú radosť z toho, že môžem znova pátrať po kluboch, garážach, pivniciach, starých firmách či rôznych brlohoch a skrýšach, kde sa po skúšobniach ukrýva množstvo vynikajúcich talentov, ktoré určite stoja za zviditeľnenie. Vynikajúca príležitosť objavovať rôznych zaujímavých interpretov sú práve festivaly.

No a práve na jednom z mnohých festivalov, na ktorých som toto leto účinkoval so svojou skupinou, ma po vystúpení prišla osloviť príjemná, extravagantná, no zároveň veľmi pohľadná červenovláska, ktorá ma požiadala o zopár „hostovačiek“ na letných koncertoch.

...a presne v ten deň som započal spoluprácu s neskôr divokou, neskrotnou rockovou šelmou Janou Hell a o pár dní aj s jej sprievodnou bandou s príznačným názvom – Hell's Gang.

Hell's Gang

je bratislavská rocková formácia pod vedením temperamentnej rockerky Jany Hell v zložení:

- Jana Hell – spev
- Ján Goruška – doprovodná gitara, vokál
- „Gyro“ - sólová gitara, vokál
- „Marcellius“ - basová gitara, vokál
- Michal Róza – bicie nástroje

(pozn. autora: rozhovor bol uskutočnený iba so speváčkou Janou!)

Prečo práve „Hell’s Gang“?

Hell’s Gang vznikol vlastne z môjho umeleckého mena Jana Hell. Názov vymyslel príbuzný našej bývalej manažérky. Pôvodný názov však bol Jana Hell’s Gang a nakoľko sme aj rozviazali pomer a nikdy som nechcela svoje krstné meno v názve, tak som zanechala len Hell’s Gang.

Odkedy fungujete a ako vlastne kapela vznikla?

Kapelu Jana Hell’s Gang dal dokopy Jaro Žigo, najprv v zostave A. Noška, J. Žigo ml. a Tomi Belicza. Potom Jaro odletel do Írska a chalani začali robiť hip-hop (založili kapelu Slow Flow). Pol roka sme mali prestávku, no potrebovali sme odohrať jeden koncert, tak sme poprosili kapelu Signature s tým, že na bicie hral zase Jaro Žigo ml. Po tomto koncerte, v máji 2012, sme spolu s Jarom Žigom st. prestali spolupracovať a rozhodla som sa do toho ísť na vlastnú päšť. V januári 2013 som poprosila na spoluprácu chalanov zo Signature, kým si nájdem stálu zostavu. Boli aj rôzne záskoky, kedy s nami hrali Laco Kováč, Andrej Záčik, Michal Ježek, Marián Radošovský a Peter Mikušek, a v máji prišlo na to, že sa založila nová, už pevná zostava Hell’s Gang a išlo sa nahrávať. No práve tam sa zistili veľké nedostatky a bohužiaľ sa

opäť zmenili dvaja členovia - bubeník a gitarista. Teraz sme v zostave Marcellius – basa, Mišo Róza – bicie, Goro – gitara, Gyro - gitara. Čiže vznik kapely sa datuje od januára 2013.

Aké sú vaše hudobné vzory/interpreti, ktorí vás inšpirujú?

Avenged Sevenfold. ďalej P!nk, Green Day, Blink182, Good Charlotte, Simple plan, Falling In Reverse.

Aké sú vaše doterajšie úspechy (albumy/koncerty/demá)?

Máme nahratých 5 skladieb, teraz sme nahrali šiestu, ktorú chceme dať čím skôr von. Klip ešte nemáme žiadny, avšak už existujú konkrétne nápady. Zbierame materiál na EP, chceli by sme niečo vydať na Nový rok a za náš najväčší úspech budeme považovať, ak dobre odohráme koncert s novými skladbami v talianskom Turíne, kam nás zavolala talianska kapela Noir Project, ktorá robí európske turné a v rámci neho s nami zahrá v apríli aj v Bratislave.

Aké sú vaše plány do budúcnosti?

Plány do budúcnosti sú jednoznačné – klip, EP, koncerty na festivaloch a čoraz viac a viac fanúšikov.

Čo by ste na záver odkázali čitateľom nášho časopisu?

Aby počúvali dobrú slovenskú scénu mladých kapiel a vydarené skúškové. (smiech)

Viac o skupine Hell’s Gang, ich koncertoch, fotkách či aktuálnej tvorbe nájdete na:

<http://www.hellsgang.sk>

HPV

alebo ľudský papiloma vírus

text:
anonym

foto: blogspot.com

Či už ste o ňom počuli alebo nie, ja vám priblížim svoju vlastnú skúsenosť a možno vám aj doplním to, čo ste o tomto víruse nevedeli.

Papiloma vírus sa týka aj chlapcov, aj dievčat. Dievčatám asi každý gynekológ ponúkne možnosť dať sa zaočkovať proti vírusu HPV,

teda proti vírusu, ktorý spôsobuje rakovinu krčka maternice. Áno, jedna vakcína síce stojí vyše 100 € a potrebujete tri, ale na tieto vakcíny sú akcie, a počas akcie sa dajú kúpiť za polovičnú cenu. Čo vám každý gynekológ asi nepovie, je, že typov vírusu HPV je vyše 100 a medzi typy, ktoré spôsobujú rakovinu krčka maternice alebo genitálne brada-

vice, patria typy 16 a 18. A to sú jediné typy z tých asi 100, proti ktorým sa dá zaočkovať. Jedine spomínané dva z vyše 100 typov! Aká je šanca, že máte práve tieto? Test vás vyjde pekne draho! Robí sa len ako posledná možnosť, navyše na vašu naliehavú žiadosť alebo odporúčenie lekára, ak má podozrenie, že rakovinu krčka maternice máte. Ako prevencia je dobré chodiť pravidelne na cytologické vyšetrenie v rámci preventívnej prehliadky. Tam sa odhalia akékoľvek symptómy a rakovina sa dá včas zachytiť. Ale ak už raz máte rakovinu krčka maternice, žiadna vakcína vám nepomôže. Počiatočné štádiá sa riešia tak, že sa vyreže postihnuté tkanivo do tvaru kužela (pre tých, čo nevedia, krčok maternice vyzerá asi ako jablko, takže chirurg zoberie skalpel a vyreže vám stopku). Po tomto zákroku žena ešte stále môže mať deti. V pokročilom štádiu sa odoberá všetko postihnuté tkanivo. Vírus sa najčastejšie šíri do maternice a okolitých orgánov. Po tomto zákroku žena už nikdy nebude môcť mať deti. Ak je postihnutá príliš veľká oblasť, pacientka chodí na chemoterapiu, aby bolo poškodenie menšie. Počas chemoterapie navyše berie tabletky. Po takejto liečbe býva zvyčajne pacientom zle. Je to asi to najhoršie, čo sa vám môže stať.

Proti rakovine krčka maternice existujú dve vakcíny. Cervarix a Silgard. Cervarix je len proti vyššie spomenutým dvom typom, ktoré spôsobujú rakovinu. Silgard je aj proti ďalším dvom typom (6 a 11), ktoré spôsobujú kondylómy (genitálne bradavice). Kondylómy sú symptómami tohto vírusu. Avšak ak máte kondylómy, neznamená to, že určite máte rakovinu krčka maternice a opačne. Kondylómy síce nie sú nebezpečné, ale vedú pekne zmeniť život. Sú to bradavice rôznej veľkosti, guľatého tvaru, sú vystúpené, majú telovú alebo bielu farbu. Väčšinou sa objavujú pri zníženej imunite, takže tento vírus môžete mať v tele aj niekoľko rokov a nemusíte o ňom vedieť. Inak je inkubačná doba 3 mesiace až rok. Infekčný ste len ak sa vám bradavice objavia, pretože vírus sa prenáša pohlavným stykom a kontaktom s týmito bradavicami. Môžu byť veľmi malé, takže si ich ani nevšimnete, pretože nebolia, nepália ani nesvrbia. Ak máte typ, ktorý spôsobuje bradavice, ani tu vám nepomôže žiadna vakcína. Môže

vám pomôcť iba váš vlastný imunitný systém. Váš imunitný systém ich dokáže zničiť. A ak máte náhodou typ 6 alebo 11, vakcína Silgard dokáže tieto symptómy potlačiť, no vírus nezničí. To môžete len vy sami. Nedá sa s určitosťou povedať, kto sa tohto nepríjemného problému zbaví nadobro a kto nie. Jediné, čo môžete urobiť, je len vyskúšať to. Budete pravidelne chodiť k lekárovi, budete kontrolovať, v akom stave je vaša imunita, a budete si ju musieť zvyšovať veľkým príjmom vitamínov a minerálov. Budete musieť trochu upraviť stravu a pravidelne športovať. Je šanca, že ak už takýto problém máte, tak ho aj porazíte. Ak nie, budete musieť každú chvíľu symptómy odstraňovať. A to nejakou mastičkou alebo gélom, ktoré vám predpíše lekár (napríklad wartec alebo aquagel), vypalovaním, chirurgicky alebo zmrazením. Po každej liečbe síce bradavice odpadnú, ale ony sa vrátia. Bohužiaľ. Odstraňovanie symptómov je naozaj nepríjemné, pretože mastička alebo gél, ktorý budete užívať, ich doslova vypálie. Navyše vám nemusí zabráť hneď prvé, čo vám lekár predpíše. Možno ich vystriedate viac. Keď sa kondylómy rozrastú, nie je to pekný pohľad. Určite bude nepríjemné, ak budete musieť svojmu súčasnému priateľovi/priateľke povedať, že tento vírus máte. Existuje veľká pravdepodobnosť, že ho dostane aj on/ona, pretože ani kondóm vám veľmi nepomôže. Stačí, ak sa kondylómu neopatrne dotknete rukou alebo ho máte na mieste, kde o ňom neviete. Môže sa totiž nachádzať aj okolo análneho otvoru. Vie to pekne skomplikovať život, aj keď na prvý pohľad bradavice vyzerajú tak neškodne. Netrhajte ich, to nie je liečba a nemá to zmysel. Jediné, čo musíte urobiť je, že sa s tým vyrovnáte a budete bojovať. Mne sa objavili už pekne dlho a dúfam, že sa už ani neobjavia. Dúfam, že môj imunitný systém to dokázal a vírus zničil.

Vakcíny sa užívajú tri. Všetky sú na lekárskej predpis. Prvá v čase, kedy si sami stanovíte. Druhá dva mesiace po tej prvej a tretia 6 mesiacov po tej prvej (4 mesiace po druhej). Všetky tri vakcíny vám musí vpichnúť lekár a aplikujú sa do svalu. Ak chcete viac informácií, vyberte si spoľahlivého gynekológa a pýtajte sa. Dievčatá sa môžu zaočkovať vo veku od 5 do 45 rokov a chlapci vo veku od 16 do 26.

EYE OPENER:

NOT SO MYSTERIOUS DISAPPEARANCE OF MADELEINE McCANN

text:

Natália Alexandrová

foto: channel4.com

When?

It was nearly 7 years ago but many of you probably remember the enormous wave of interest brought by the strange disappearance of this little girl. The photographs of the sweet blonde appeared everywhere in the world, in the streets, in press, on television. Madeleine McCann (4) was a daughter of Kate and Gerry McCann who was said to disappear from the holiday apartment she slept in with two younger siblings on the evening of May 3rd 2007. At the beginning it all looked credible and prompted immediate

search for Maddie all over the world. And everybody felt sorry for the poor parents, indeed. It was only after Gonçalo Amaral, Portuguese police officer, started to investigate the case when everything went amiss. So what if I told you parents are the ones to blame and the only ones who KNOW where Maddie is?

How?

Let's hear the official story first: Maddie was abducted by a stranger through the open window but deeper investigation shows,

there was no possibility for such a thing to happen.

There are two facts that dismiss this theory: Fact number one is that the examination of apartment revealed no signs of a break-in contrary to what the parents insisted. Fact number two is a strange behaviour of the parents and their friends, contradictory witness statements plus evidence found in the apartment and in the car rented by McCanns 20 days after alleged disappearance.

Now here is the real deal: Maddie probably died from accidentally falling behind the sofa in the living room of the apartment while her parents were having a dinner in nearby tapas restaurant. (What parents leave their three little children alone in the apartment in a foreign country while they are having fun with friends? As if that wasn't disturbing enough, they also gave the kids sleeping pills). The couch had been moved when the alarm over the alleged disappearance was raised. Someone discovered the body, concealed it, cleaned everything up and pushed the sofa to the window. So the only victim here is poor Maddie.

Of course you may be asking where the proof is. There was evidence found (blood on the floor behind the sofa, cadaver smell found by specially trained British dogs on her mother's trousers, in the closet and even in the car they rented 20 days after her disappearance) as well as there was an eye witness who saw her father carrying a child in the blanket in the direction towards the beach. Despite the evidence, McCanns are still denying the truth and are pretending they still search for their daughter!

Why?

That's the easiest, but for people with common sense and empathy also the sickest thing. McCanns are both doctors and it would ruin their career to confess that they neglected their own child(ren), moreover they doped them with sleeping pills. In Britain there are really high charges for neglecting a child. And the third and the worst reason may be money, why not use their dead daughter as

a cash cow? Do these people have some feelings?

This, of course, is a very brief summary of the matter and I'm not asking you to believe me. You can read about the investigation in more detail on the blog of Gonçalo Amaral (goncaloamaraltruthofthelie.blogspot.sk) who was sued by McCanns for trying to tell people the truth.

Only hope is left for Gonçalo that one day world will see the truth and the justice will be done for the poor little girl.

RIP Maddie

Source:
goncaloamaraltruthofthelie.blogspot.sk

Streť generácií - streť názorov

text:

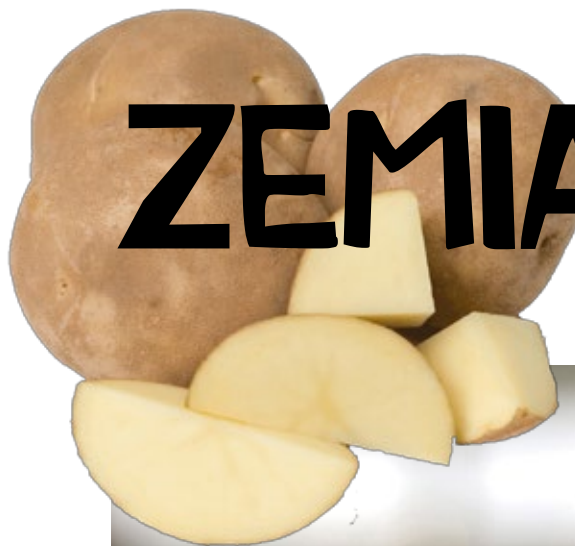
Kate S.

Téma denne otáčaná z rôznych uhlov pohľadu. Téma, ktorá je vďačná a ponúka široký záber na vyjadrenie názorov. Názorov tých či oných. A dnes sa máme baviť práve o tom, či niekedy tieto synchronizujú, a ak áno, kedy sa to deje. Z množstva článkov, výpovedí, televízie či od samotných opýtaných som čerpala informácie, ktoré sú opäť vyjadrením názorov na vďačnú tému.

Odvolávajúc sa na všetky názorové rozdiely v jednotlivých obdobiach sa občas natíska otázka, prečo sme schopní jednu vec ponímať inak, a to tým - čím vyšší počet rokov máme na životnom konte. Zaujímavé je, že v momentálnom období je každý presvedčený, že má na vec najtriezvejší pohľad, jednak preto, že je mladý, perspektívny, rýchly a študovaný. Má tým pádom širšie spektrum uplatnenia sa a dostatok priestoru na vyjadrenie svojich názorov. Dokáže sa tým pádom ľahšie obhájiť a veci sa zastať. Na druhej strane stoja životné skúsenosti, tým pádom s menším rizikom výskytu opakovaných chýb. Kým „oni“ sa učia - druhá strana produkuje. Čas je neúprosný, doba je rýchla. Dnes si štiepime atómy doma na tanieri - rady a odporúčania zostávajú vypočuté a vzápätí zabudnuté, alebo sa nás nedotýkajú. Preto ak zistíme, že o generáciu staršie kolegyně v práci zaujmú ostrú kritiku voči sociálnym sieťam, pretože to podľa nich znižuje komunikáciu v tomto prípade medzi rodičom a školou - nečudujme sa. Do ich sveta to nepatrí, spoliehajú sa na svoj prejav a iné formy komunikácie prijímajú iba ťažko. Nepomáha v tomto prípade žiadne

z objektívnych vysvetlení, sumár kladov a zohľadnenie negatív. Doba je rýchla. Asi už rýchlejšia ako operačný systém ľudského mozgu. Kto ale chce, prispôsobí sa. Poznám situácie, kedy sú názory zhodné a rozdiely nevnímané.

Stále je ešte niečo medzi nebom a zemou. Skutočnosti, ktoré ľudstvo denne stretávajú - ako katastrofy a všetko tomu podobné. Vtedy to ľudský mozog prepína na jednu vlnu a smútok dokážeme zdieľať rovnako. Je tu matka a jej dieťa. Dieťa vyjadrujúce svoju myšlienku a čakajúce na záujem a uznanie. Vtedy to mozog opäť dáva do roviny rovnakého záujmu. Matku nezaujímam, ako vyzerá na ulici jej mimika, keď sa pokúša rozosmiať svoje dieťa. Úplne bezprostredne sa posúva na jeho úroveň a radosť z úsmevu zdieľa rovnako. Ja by som to s rozdielnosťou postojov a názorov nevidela tak problémovo. Každú skutočnosť, ktorá sa mi vo forme informácie dostáva od druhej strany, dokážem posúdiť a zariadiť sa podľa vlastného uváženia. Do úvahy beriem človeka, jednoduchšie je, ak ho poznám, teda viem, v akej kvalite mi informáciu podáva. Nevadí mi vek. Tínedžerkou som už bola a to nasledujúce obdobie hádam zvládnem pri zdravom rozume a rýchlom tempe.

ZEMIAKOLANDIA

text:
Karol Horniček

Keďže toto vydanie nášho (Vášho) časopisu je venované stretu generácií, rozhodol som sa i ja prispieť svojou lyžicou.

Vetu: „ Za mojich čias to bolo inak“ počujeme celkom často. Väčšinou je to z úst našich rodičov, prarodičov či iných -ov, ktorých názory považujeme niekedy až za predpotopné. Opäť sa tak potvrdzuje stará známa pravda, že všetko sa mení a neustále vyvíja.

Naozaj všetko. Či už ide o názory, postoje ľudí alebo technológiu. Často sme konfrontovaní vetou: „Ja som nemal také možnosti.“ Naši starí rodičia sú presvedčení, že zmeníme svet. Veď vďaka všetkým tým mobilom, počítačom, možnostiam máme všetko, o čom si v ich časoch nedovolil snívať ani ten najväčší vizionár.

Keď sa nad tým tak zamyslím, naozaj je toho už len málo, čo nemôžeme. Človek už bol

vo vesmíre, voľným pádom sme prekonalí rýchlosť vzduchu a cestovať na opačný koniec sveta nikdy nebolo ľahšie.

No i tak mi to nedá a niekedy si nie som istý, či všetka tá technika naozaj bezpodmienečne zabezpečuje lepší život. Áno, sme mobilnejší, technicky vyspelejší, ale robí nás to lepšími? Zoberme si také stretnutia s kamarátmi. Dohodneme sa na piatok večer a dovedy dostaneme (v tom lepšom prípade) 20 správ, že sa a) stretnutie odkladá; b) že polovica ľudí napokon nepríde, alebo c) že každý bude „trošku meškať“.

Áno, sme mobilnejší, no to nám vedomosti nezaručí. Len možnosť rýchlejšie sa k nim dostať.

Vďaka technológii toho vskutku veľa vieme – no sú tu aj veci, o ktorých ani len netušíme.

VEDELI STE, ŽE:

- Prvá protialkoholická záchytná stanica bola v bývalom Česko-Slovensku?
- Ľudský hlas je prakticky nezničiteľný? Okrem ohňa ho nezlikviduje extrémny mráz, voda, vysokokorozívne chemikálie ani kyseliny.
- Oči majú rovnakú veľkosť od narodenia, zatiaľ čo nos a uši nikdy neprestanú rásť?
- V roku 1565 boli v Anglicku prvýkrát vyrobené ceruzky?
- Kobyla má malý bok. Ak túto vetu prečítate odzadu, získate tú istú vetu?
- Hlavná knižnica univerzity v Indiane klesne ročne o 2,5 cm, pretože, keď ju stavali inžinieri, nerátali s váhou kníh, ktoré budú v budove?
- K najvzácnejším fóbiám patrí barofóbia, ktorá podľa jedného zdroja predstavuje strach zo zemskej príťažlivosti, podľa iného strach zo zodpovednosti a podľa ďalšieho obavu z gravitácie?
- Istý Brit sa pred 5 rokmi rozhodol zmeniť svoj život a doslova ho predal na e-bayi. Ponúkol naozaj všetko. Svoj byt, prácu, svojich kamarátov, auto, motorku, a dokonca i padák. Dnes tvrdí, že nič lepšie vtedy nemohol urobiť.
- To, že zmrzlina patrí k najlepším pochúťkam, je všeobecne známe. To, že ju poznali už starovekí Rimania a Gréci, už menej. Hovorí sa dokonca, že rímski diktátori posielali otrokov do hôr po čerstvý sneh, ktorý následne ochucovali a podávali počas rozličných slávností.

O ČOM SA SPIEVA V PESNIČKÁCH, KTORÉ MOŽNO OZNAČIŤ AKO KLASIKU?

Máme pocit, že o svojich hudobných idoloch vieme naozaj všetko. Ich pesničky poznáme naspamäť a radi si nimi spríjemňujeme svoje voľné chvíle. Často si však ani neuvedomujeme, o čom to vlastne spievajú. Niektoré námety sú vcelku jasné. Umelci nimi vyjadrujú svoje pocity, emócie, vyrovnávajú sa s nejakou skutočnosťou, stratou alebo problémom, ktorý ich sužuje. Niekedy to vyjadria priamo, inokedy zašifrujú. Ja som sa rozhodol zamerať na pesničky, ktoré patria k tým najkultovejším. Čo predchádzalo ich vzniku?

foto: vam.ac.uk

ERIC CLAPTON – TEARS IN HEAVEN

Jedna z najlepších balád 20. storočia by možno ani nevznikla nebyť tragickej udalosti. Spevák sa takto vyspieval z bolesti zo smrti svojho dieťaťa. Jeho 4-ročný syn Conor vypadol z okna ich newyorského apartmánu. Išlo o 53. poschodie a umelec sa s touto stratou dlho nevedel zmieriť.

MADONNA – PAPA DON'T PREACH

Jeden z najznámejších Madonniných songov vznikol v 80. rokoch a vzbudil celkom nevídaný rozruch. Nahrávacie štúdio autora piesne malo veľké zrkadlové okná, kde sa študentky strednej školy zastavovali, aby si cestou do/zo školy napravili účesy a makeup. Autor si tak (nechcene) vypočul rozhovor dievčat, ktoré klebetili o tehotenst-

ve spolužiačky. Svoj nápad spracoval do pesničky, proti ktorej sa vzbúrili ženské organizácie, pretože podporovala tínedžerské tehotenstvá. Odporcovia potratov, na druhej strane, nemohli byť spokojnejší.

Nech už si každý utvoril názor, aký chcel, pesnička zaujala a Madonna opäť potvrdila svoju povest provokatérky.

DAVID BOWIE - HEROES

David Bowie vždy vedel, ako provokovať. Či už to bolo excentrickými kostýmami alebo svojou hudbou. Pesnička Heroes sa stala jednou z najdiskutovanejších v jeho kariére a na svoju dobu bola celkom odvážna. Bowie v nej ospevuje lásku dvoch Berlínčanov, ktorí boli rozdelení Berlínskym múrom.

MICHAEL JACKSON – BILLIE JEAN

Michael Jackson bol v časech svojej slávy na vrchole. Milovali ho všetci. Muži, ženy i deti. Niektorí fanúšikovia až priveľmi. Jedna z jeho početných fanyniek tvrdila, že Michael je otcom jedného z jej dvojčiat. Začala mu posilať listy, fotky, a keď spevák nereagoval, obdržal zbraň s listom, v ktorom stálo, aby obrátil zbraň proti sebe a žena urobí to isté spolu s „ich“ dieťaťom. Krátko nato bola hospitalizovaná na psychiatrii.

THE MAMAS & THE PAPAS – CALIFORNIA DREAMING

História tejto pesničky nie je až taká kontroverzná ako niektorí jej predchodcovia. Vznikla v zimných mesiacoch a autor v nej spieva o svojej túžbe po peknom počasí. Pesničku si možno pamätáte z filmu Forrest Gump, kde Forrest akurát v daždi píše list pre Jenny, zatiaľ čo ona opúšťa svoj domov, aby sa pridala k hnutiu hippies.

LUCIE – MEDVÍDEK

No nielen Američania vedia vzbudiť svojimi pesničkami pozornosť. Niečo podobné sa pred pár rokmi podarilo i českej skupine Lucie vďaka ich hitu Medvídek. Hoci to členovia kapely tvrdošijne odmietajú, mnohým neušlo, že pesnička hovorí o drogách, ba dokonca o ich pašovaní.

foto: Tatiana Danišovičová

PRÁRŇA PRÍLOHA

VENOVANÉ NATÁLIÍ

text:
Michal Stríž

desať nocí
ma zobúdzať pes
ktorý dnes ráno zdochol

večerná hudba
pelikány
fregaty v riečnom prúde

modlivka
vo sne som cez okno
videl púšť

v izbe
takmer žiadny tieň
človeka

strnádka
sedí na chodníku
po ktorom nekráčam

ten pes
na druhej strane cesty
vyje na ustupujúcu noc

drozd
čaká na dômyselné
ticho noci

tento letný
orgován
sabotuje zimu

Zelený hodinový had
odpočítava pokrivené sekundy
našej večnosti
stekajúce
po nežných santalových rukách
vábiacej prázdnoty.
modrý kormorán
čaká.

Noc valí svoje
veštecké balvany
po nábrežiach tieňa
kruté more sa vzpína kdesi v dialke

Lesný epitaf
Smrť
čistý spánok
tvoje krídla sú priesvitné
vo chvíľach, keď sa
vznášaš
nad moriami
mojich detstiev,
nad lesom tváří
neprítomných,
nad slovami
veľkého tajomstva,
nad neistotou
všetkého.

Minca vyhodaná do bezodna
z okna na siedmom poschodí
sa usmieva.

Z POKOLENIA

text:
Beáta Magátová

Z pokolenia

Strieborné vlasy skláňajú sa k tebe.
Postielka sa ti stáva menšou.
Kostnaté ruky berú ťa do náručia.
Láskavo privinú ťa k sebe.

Studnica múdrosti zahľadí sa ti do tváre.
Vráskavá tvár. Zrobené telo.
Múdrošť uložená v jej útroboch.
Stará mama odovzdať ti chce svoje herbáre.

Strieborné vlasy vejú jej vo vetre.
Postielku ti už nie je treba.
Pri prechádzke po lese rozpráva ti.
Naučí ťa všetky kvetné registre.

Studnica všetkej pravdy a lásky.
Odovzdá ti svoje trávniče.
Z pokolenia na pokolenie.
Košík upliesť z liesky.

Strieborné vlasy meluzínou hrajú.
Vokoličky nedajú sa starkej pliesť.
Boľavé nohy nemôžu ju viac niesť.
Stále však teplé dlane pohladenie dajú.

Prenecháva mi všetky poklady veku.
Vraj nasledovať mám jej um.
Studňa nevydá viac vody nám.
Starká vydala sa na cestu ďalekú.

Ja prevzala som múdrosti herbára.
Odovzdávam ich svojim dietkam dnes.
Tradícia sa s realitou stretáva.
Staroba do mladosti opäť sfára.

(pozn.: vokoličky = vrkôčiky)

Stretnutie generácií

Všetko skúšaš, chceš.
V mladosti nie sú starosti.
Stará mama vám uberá radosti.
Poučuje, pokúša, veď to ty vieš.

Zábava, párty, vyhodenie z kopýtka.
Zakázané ovocie sladučko chutí.
Cítiš sa ako nedotknutý.
Zapálené lýtka.

No odrazu sa všetko zmení.
Vyrastieš z detských liet.
Pozrieš sa cez priezor roliet.
Ten pocit, že si ako rozlomený.

Všetky rady naberajú svoj význam.
Každá bunka sa v tebe búri.
V noci sa ti oko nezažmúri.
Premýšľaš a púšťaš si dokola ten záznam.

Odvážne činy menia smer.
Moment, keď prichádza generačný stret.
S dospelákmi v jednom hráš kabaret.
Pomer. Zmier. Jeden tanier.

Konečne máš pocit, že patíš k nim.
Hrdosť, pýcha a ruže trpezlivé.
Všetky generácie sú opäť znášateľné.
Až kým sa k tebe dieťa nenakloní.

Zabudnuté detské časy.
Opäť rozlomenie, stretnutie generácie.
Veľdiela zmenené na ilustrácie.
Toto nie je koniec koncov. Medzičasy.

PUTO

text:
Martina Meriančová

Puto

Chcel by si vedieť
ako krásne vyzeráš
keď spíš
ako voňajú ti vlasy
a aký odzbrojujúci úsmev
máš

chcem rozprávať ti všetko
čo po nociach ma trápi
chcem zaspávať ti v náručí
a cítiť tvoje teplo
na mojej koži

a tak len čakám
kedy tento svet bude patriť
nám
a všetko čo budeme vlastniť
budú naše srdcia
ktoré nám budú patriť
a my budeme vedieť
že sme putom spútaní

stratené sú duše
ktoré lásku nemajú
a silu hľadať ju
strácajú
srdce vyberie si samo
svoju chýbajúcu časť
aby mohlo snívať
krásny sen

učíš ma poznávať svet
už viem
že nie je len čiernobiely
hladiš mi do očí
utieraš mi slzy
a ja po stý krát počujem
hlas
čo vraví:
„verím v nás“

a tak len čakám
kedy tento svet bude patriť
nám
a všetko čo budeme vlastniť
budú naše srdcia
ktoré nám budú patriť
a my budeme vedieť
že sme putom spútaní

Raz.

Raz ostaneme väzňami
vo svojom vlastnom tele
a vtedy budeme vedieť
že naša chvíľa sa kráti.

Raz a naposledy
naše životy budú spútane
a my budeme vedieť
že to je silnejšie ako my.

Raz si povieme,
že zostaneme navždy.

A raz.

.raz nás pohltí nekončiaca
tma
a my budeme vedieť
že nič nie je večné

Keby bolo keby

Keby
sme si mohli v živote
vyberať
všetko by bolo inak
Keby
sme všetko to dobré
dostali na striebornom
podnose
nemuseli by sme sa trápiť
Keby
sme mohli žiť život
druhýkrát
neurobili by sme tie isté
chyby
A keby ľudia
v našich životoch
boli lepší
charakternejší
ochotnejší
nemuseli by sme si želať
nový
krajší život.

NEPREBUDENÝ

text:
Lapajko

Keď sa do perinky motám
je to vždy len môj sen
hudba naša tam je v notách
budím sa v chladný deň

Sychravý upršaný tmavý
taký je ten môj deň
veľmi chcem ten prekrásny sen
kde vravíš mi drahý

Horieť láskou bez plameňa
oči Esmeraldy
kvitnúci strom bez koreňa
to je ten Boh pravdy

Dnes už spinkám bez perinky
spím no nebudím sa
v srdci dávne šťastné chvíľky
k tebe kde túlim sa

Možno sa zas opäť vzbudiť
realitou blúdiť
noty nechať všetky nemé
srdce to ranené.

Možno že sa nezobudiť
vieš nechať zahojiť
počkať až na tvoje ruky
skončia moje muky

Tie tvoje sladučké tóny
tej nebeskej hudby
čo zo srdiečka ti vyjdú
veď dvaja ľahšie idú

Preto príď a priviň ho k sebe
viď bez slz plače
láskaj si ho nežne
cít chce zas putovať k tebe.

CHODEC NEBEŽÍ

text:
Veronika Planková

Bežal chodec – Chodec nebeží.
Teraz však krokom kráčal bez státia,
zničil reťaz na semafóroch. Nesvieti –
- žiari, leTÍ, SKÁČE a ako deti uteká bez
rozmyslu.

Chodec nevie, že beží.

To iba budúcnosť ho doháňa a naháňa
strach
mĺkvej povahe. *Pozoruje.*
. *dychčí.* Obloha padá a drží sa
na tenkej šnúre Damoklovho meča
a srdce bije. *Rýchlo,* ako bežec,
na ktorého sa chce zmeniť!
(*Je vôbec chodcom, keď sa tak ťažko učí?*)
. *Stĺp.* Vymaniť sa z betónových koreňov
je priamka s koncom v začiatku,
nemožná hranica.

No beží.
BežŽÍ!
Beží. Áno, cíti kyslík.

KŇAZ

text:

Veronika Žáková

Zastal pod schodmi kostola. Cítil sa odporne a zavrhnutiahodne už len z toho, že sa naň díva. Znechutený sám sebou premýšľal, či ak vojde dnu, nenakazí zlom a hriechom túto majestátnu stavbu. Chrám Boží by bol pošpinený jeho vinou, jeho čiernou dušou. Nakoniec spravil krok. Rozhodol sa, že sa pokúsi očistiť a kajať pred Bohom, ktorého sklamal. Vykročil po mramorových schodoch a otvoril dubové dvere. Ovanul ho chlad. Nedáľeko od neho boli kamenné misky so svätenou vodou pre prichádzajúcich. Vyhol sa im ako čert krížu. Neodvážil sa ani pozrieť na oltár, okamžite zamieril ku spovednici. Zastal pred ňou a zaváhal. Už sa chcel otočiť a ujsť pred strachom z Božieho hnevu, no v poslednej chvíli sa premohol a odhodlal vojsť do spovednice. Drevo zavízgalo. Zatvoril dvere, kľakol si s tvárou sklonenou oproti kňazovi na druhej strane, zopál dlane k sebe a prepletol si prsty ako pri modlitbe.

„Čo ťa trápi, synak?“ spýtal sa kňaz.

„Otče, zhrešil som,“ odpovedal muž.

„Boh ti odpustí, ak sa budeš kajať. Čím si sa previnil?“

Nastalo ticho. Muž premýšľal nad tým, čo spáchal. Ak to povie, kňaz to môže oznámiť na políciu a jeho zavrú do väzenia. Nechcel ísť do väzby, nie, keď to nebola jeho chyba, čo spôsobila situáciu, v ktorej sa nachádza.

„Otče, čo vám poviem, udržíte v tajnosti a nikomu nepoviete? Ste viazaný predsa prísahou mlčanlivosti, nie?“ spýtal sa muž.

„Áno, synak, to, čo mi povieš, neopustí priesťory spovednice, ale Boh to bude vedieť, on vidí a počuje všetko,“ odvetil kňaz.

„Otče, zabil som,“ hlesol muž a rozvzlykal sa. Skryl si hlavu do dlaní a pomedzi prsty sa mu predierali slzy.

„Koho si zabil a prečo si to urobil?“ spýtal sa kňaz a znervóznel. Mal pred sebou vraha. Začal sa báť, že nakoniec možno zabije aj jeho, ak sa teraz priznal.

„Svoju ženu, otče. Podviedla ma! Spala

s iným! Zabil som ju sekerou. Nemohol som sa na ňu pozrieť,“ priznal sa k činu pomedzi vzlykmi.

„Spáchal si ťažký hriech. Nestačí, keď sa budeš len kajať. Nestačí ti modliť sa za spásu svojej duše. Musíš sa odovzdať do rúk spravodlivosti.“

„Ale ja nechcem ísť do väzenia, otče! Bojím sa! Viem, že je to hriech, ale čo ak Boh viedol moju ruku, aby ju potrestal?!“

„Boh by nikdy svoje dieťa nenaviedol na taký zločin. Ak sa nepriznáš, jediné, čoho sa musíš báť, je Boží hnev. Za tento hriech ťa stihne krutý trest, ak to neurobiš,“ odvetil kňaz a v ruke pevne zvieral mobil. Bol pripravený vytočiť 112. Mal strach. Obrovský strach o svoj život.

„Budem tak očistený pred Bohom?“ spýtal sa muž a utieral si slzy.

„Áno, budeš, ale musíš sa priznať sám,“ odpovedal kňaz.

„Dobre, otče, ďakujem Vám,“ povedal muž, vstal a vyšiel zo spovednice.

Kňaz sa pritlačil ku stene a dúfal, že naozaj odíde. Mužove kroky sa začali vzdalovať od spovednice. Kňaz si vydýchol a pomaly pootvoril dvere, aby muža videl aspoň odzadu. Zazrel krátke čierne vlasy, čiernu košeľu a modré rifle. Zatvoril dvere spovednice a vytočil číslo.

Muž vyšiel z dverí kostola. Zastal. Pozrel smerom k oblohe. Dnes bol krásny slnečný deň. Na oblohe ani mráčika, slnečné lúče boli príjemne teplé. Muž pozrel dolu na mramorové schody. Chvíľu tam stál a neprítomne hľadel pred seba. Vtom sa otočil a vošiel naspäť do kostola. Keď zatváral dvere, uvidel pred sebou, ako v uličke smerom k oltáru kráča kňaz. Zrazu zastal a nehýbal sa. Muž vykročil smerom k nemu. Kňaz sa otočil a stuhol. Muž prišiel až k nemu. Padol pred ním na kolená.

„Ja nemôžem, otče!“ riekol a pustil sa do plaču.

Kňaz sa nezmohol na slovo. Desilo ho, že vrah je pri ňom tak blízko.

„Synak, musíš. Ak sa priznáš, len tak ti Boh a tvoja žena odpustia,“ povedal kňaz nevediac, čo si počať.

„Moja žena?! Ale veď tá išla do pekla! Podviedla ma!“ rozkričal sa muž. Zdvihol hlavu a nahnevane pozrel na kňaza.

„Ale ty si ju zabil. Nedal si jej čas, aby svoj hriech oľutovala. Neviedla ťa Božia ruka, ale hnev,“ povedal kňaz a modlil sa, aby vrahovi pred ním nenapadlo, že zabije ešte niekoho, a tým niekým bude práve on.

Vtom sa dvere kostola otvorili a vošli dvaja strážcovia zákona. Muž sa obzrel za seba. Keď ich uvidel, srdce sa mu rozbúšilo, dych sa zrýchlil a v hlave nastal zmätok a panika.

„Ale veď vy to nikomu nesmiete povedať!“ vykričol muž a rýchlo sa postavil.

Policajti vytiahli zbrane a namierili ich na muža.

„Nehýb sa a daj ruky tak, aby sme ich videli!“

zakričal jeden z nich.

„Sľúbili ste to!“ vykričol znova muž a vrhol sa vystretými rukami na kňaza. Zdrapil ho za krk. Kňaz spadol na chrbát a muž na neho. Jeho stisk okolo kňazovho krku len silnel a zúrivosť v ňom rástla. Kňazova tvár začala červenať.

Policajti okamžite pribehli a snažili sa muža okamžite odtrhnúť od kňaza. Dali mu ruky za chrbát, odtiahli ho, pritlačili k zemi a nasadili putá.

„Ďakujeme, otče. Chytili ste vraha. Práve sme tú ženu našli,“ povedal jeden z policajtov.

Postavili muža na nohy a tlačili ho pred sebou v putách von z kostola.

„Porušil si sľub, ktorý si dal Bohu! Aj ty si hriešnik!“ skríkol naposledy muž smerom ku kňazovi. Potom ho už policajti vystrčili von dvermi z chrámu Božieho.

Katedra Anglistiky a Amerikanistiky,
3.r. Bc.

príbeh na pokračovanie

EVA

text:
kate S.

Šero prezrádzalo, že sa blíži k ránu. Vlhká hlina sa lepila na kolesá vozov, ktoré ťahané tak unavenými zvieratami, sa už iba ťažko pohýnali vpred. „Příř“, zaznel hlas vpredu „tu si oddýchneme“. Celá kolóna naraz zastala. Z vozov, starých, rokmi a vetrami dokmášaných, sa sem tam ozýval ston či plač detí. Títo ľudia nepoznali domov, boli im cudzie akékoľvek podoby príbytkov, putovali, aby našli to, čo ich predkovia hľadali a nenašli, a preto sa oddávali modlitbám a bezhriechne dúfali v lepšiu budúcnosť – takú dobrú, že vlastne ani nik z nich nechápal, čo v živote ešte možno viac očakávať. Schádzajúci sa v každodenných bohoslužbách stavali po ceste modly. U týchto bôžikov nechávali aj to posledné, čo im bola mama Zem dožičila. Celá posádka mala asi tristo mužov, o čosi menej žien a nikto presne nevedel, koľko detí. Tie sa rodili bez bujarých osláv a plienok, bez privítania a slz radosti. Boli na svete, lebo to jednoducho tak prišlo, tak

malo byť a nikto tomu neprikladal nijaký vzácny význam. Narodili sa preto, aby - ak pri všetkej úcte prežili to všetko trmácanie sa vo vozoch, častý hlad a zimu - znovu prijali ten istý osud ako tí, čo ich splodili. Inak ich mŕtve jednoducho vyhodili z voza za spevu a mrmlania akejsi spleti melódií a nakrmili tými sivobelasými nehybnými schránkami nedočkavú zver. A tuto kdesi, voľakde v lese iste nie za zvláštnych okolností, keď hlavný pohonič zastavil kolónu, narodilo sa malé po mliečku prahnúce dievčatko. Vzduch páchol akosi nezvyčajne po síre, hmla bola taká hustá, že bolo ťažké vidieť si pred nos, a vtedy prišli na ktorúsi pôrodnú krčú. Ako to už po tých stonoch príde, aj ono sa pýtalo na tento svet plný bolesti a slz. Nevítali ju s radosťou, možno že by aj boli, ale narodiť sa mala do chvíle, kedy by nebolo bývalo treba stáť kdesi uprostred lesa a trpnuť, či odkiaľsi nezaútočí svorka vlkov. Ale ona bola iná. Už ako dieťa vedela toho o živote viac ako jej

matka a aj ako vôbec kmeň celý. Jej oči prezrádzali neveľa, zver od nej bočila a ľudia mali strach stretnúť sa s jej pohľadom. A hádam to bolo hneď po narodení tohto stvorenia - čosi sa stalo. Postupne utíchal hrkot starých vozov, prestávali byť počuť mrmľajúce ženy, zanikli modlitby. Z ciest sa navždy stratili bôžikovia ponúkajúci pohľad na celý svet očami týchto prazvláštnych ľudí.

Cesta sa kľukatila pomedzi staré stromy a vek aleje, popri ktorej rástli, už prezrádzal zopár desiatok rokov. Jesenné lístie sa hromadilo pod kolesami auta a zopárkrát sa pod miernym vetrikom zodvihlo a sadalo na predné sklo. Zhrdzavená a nachýlená tabuľa oznamovala, že práve vošiel do dediny. Auto zastavilo pred domom, ktorý kedy si býval hádam aj pekný, ale po rokoch sa aj na ňom podpísala ťažoba rokov, veterné smršte a letné ostré slnko. Derek vystúpil a vdychoval plnými dúškami vôňu vlhkej kôry a zeme. Pomaly kládol ruku na vchodovú bránku, nepritlačil veľa, so škripotom sa pootvorila. Po úzkom chodníku prišiel k dverám. Staré olúpané veraje prezrádzali potrebu nového náteru. Zľahka zaklopal na ich presklený svetlík. Odpoveď neprišla. „Je tu niekto?“ Znovu zaklopal. „Tými dverami už roky nikto nechodí.“ Derek sa strhol. V rohu záhrady stála postava. „Čo tu chcete? Dom nie je na predaj.“ „Prepáčte“, vyslovil. „Nechcem kupovať dom, vlastne chcem sa iba spýtať...“ „Aha, ale stará pani zaspala. A ja nič neviem, povedala som to už aj tým pred Vami.“ „Predo mnou? Hľadal tu ešte niekto slečnu Betrovú?“ „Neviem, koho myslíte, ale ja nemôžem len tak kadekomu podávať informácie a ako hovorím, stará pani zaspala a rušiť ju nebudeme.“

„Nechcem Vás nijako rušiť ani znepokojovať. Neprišiel som nič zisťovať, chcem sa iba spýtať na obraz.“ „Na obraz? Žiaden nepredávame.“ Yeny, postava z kríkov, sa stratila. Chodila z neďalekej dediny dva - trikrát do týždňa pozrieť pani Evelin. Priniesla jej najnutnejšie potraviny, oprané odevy - trochu vyvetrala priestory, vypravovala nepozvané návštevy a hundrajúc sa zase ticho vzdialila. Už ju to nebavilo, dlhé roky sa o túto starú pani starala, nevedela pritom o nej nič zaujímavé, iba snádť to, že prišla po rokoch odniekiaľ z východu, stratila manžela aj deti, a keďže tu mala dom, utiahla sa doň a bola

by sa hádam skoro aj smrti dočkala, keby sa v Yeny nepohlo svedomie a nezačala k nej chodiť. A tak si tieto dve na seba zvykli. Pani Evelin nikdy nič nehovorila, iba mlčky a pohľadom dávala najavo svoju vďaku a Yeny sa nikdy na nič nepýtala. Okrem zriedkavých návštev ohľadne kúpy domu či zvedavých policajtov, ktorí raz zisťovali to či ono, nebolo u Evelin nijakých návštev, čiže vrznutie bráničky a príchod Dereka Yeny rozladili. Derek však pobehol a o pár desiatok metrov stál Yeny za chrptom a nenútene opakoval svoju požiadavku, rozprávať sa s pani Evelin. Yeny, beztak prekvapená záujmom o starú pani a akýsi obraz, zostávala neoblomná. „Musím sa s ňou rozprávať, ide o dôležitú vec. Potrebujeme vedieť veľa vecí, je jediná, kto mi ich môže povedať.“ Yeny si ticho vzdychla. „Mladý muž, cením si Vašu zaniatenosť, mali by ste ale asi najprv vedieť, že stará pani nerozpráva. So svetom nekomunikuje. Viem o nej iba to, čo som sa dozvedela v dedine od ľudí, ale aj tých už je menej, keďže sú väčšinou po smrti.“ Derek ustrnul. Myšlienka, že je tak blízko a teraz by mal odísť, ho úplne miatla. „Musím ju vidieť. Prešiel som kopec kilometrov a teraz mám odísť? Dovoľte sa mi tu aspoň ubytovať, prídem, keď to bude vhodné.“ V hlase tohto muža bolo cítiť sklamanie miešajúce sa so smútkom a akousi prehrou.

„Dám Vám adresu motela, je tuto kúsok pri hlavnej ceste. Chodím sem každý tretí deň, vždy o deviatej ráno. Pani raňajkuje o desiatej. Buďte tu. Neviem prečo, zdá sa mi, že potrebujete pomoc.“ Derek poďakoval Yeny, stisol jej jemne ruku, vzal lístok s adresou a už o chvíľu sa jeho auto stratilo v aleji plnej starých stromov, ktoré zhadzovali zo seba posledné lístie a svoju nahotu ukrývali pod rúskom jemnej hmly, ktorá sa stlala nad úbočím. Nevediac, tá žena, prečo by mala pomôcť tomuto mladíkovi, zdalo sa jej, že ho už kdesi videla. Chvíľu tam tak postávala a premýšľala. Vtom sa vychytila a s výkrikom vbehla do domu.

Lúče slnka osvetľovali hotelovú izbu. Eva sa pomaly prebúdzala. Oči nechávala zatvorené a mimovoľne rukou pohladila Zorana. Prikrývka zašuchotala. Eva otvorila oči. Uprene sa na ňu díval. „Si hladná? Objednám raňajky.“ Eva prikývla. Opäť sa pono-

mila do myšlienok, spätne sa vracala do času niekoľko hodín späť. Čo chcela, to má. Momentálny stav jej duše ale nijakú spokojnosť neukazoval. Znova a znova sa snažila nejak posledné zážitky zladit', aby jej nevadil ich konečný výsledok, ale namiesto uspokojenia sa jej vnucoval iba pocit sklamaní. Potichu vstala a začala sa obliekať. Cez poodchýlené dvere videla Zorana sediaceho v kresle. Cez svoje nahé telo mal prehodenú deku, nohy vyložené na pohovke. Telefonoval. Jeho gestikulácia prezrádzala, že ide o dôležitú vec. Eva, nespokojná s momentálnymi udalosťami, jeho prístupom, by bola chcela, aby bol teraz pri nej. Ved' sa spolu milovali, prežili čosi intímne. Nechcela ho vidieť, ako telefonuje. To, čo si priala, bolo, aby jej šepkal nežné slová, tichučko jej klamal a robil svet krajším. V žalúdku cítila záchvevy, ruky sa jej začínali triasť. Pristúpila k Zoranovi. Prekvapene na ňu pozrel. „Prečo si oblečená? Ešte máme čas.“ „Potrebujem vaňu a lieky, necítim sa dobre.“ „Dobre, zlatko, objednal som raňajky, dám ich priniesť k tebe do izby, ok?“ Mlčky prikývla. Nič nebolo dobré. Takto si to nepredstavovala. Bola si istá, že táto záležitosť by mohla pokračovať, keby boli spolu a tvorili pár a tvárili sa šťastne. Ale nefungovalo to. Zoranovo odhalené telo v nej nevzbudzovalo žiadostivosť, nič nemohlo pokračovať. Pocítila jeho pery na svojich. „Nesnívaj, princezná, zavolám Ti, keď sa ohlási kadernička. A chcela si rozhovor s tou dablérkou. Príde o jednej.“

Iná hladina, iný uhol pohľadu. Eva, ponorená do príjemnej vody, kreslila palcom na lesklej vani penové krúžky. „Je to manažér, všetko vybaví. Jedna noc predsa nič neznamená. A chceli to obaja. Život pôjde ďalej. Všetky moderné ženy v jej pozícii robia toto isté. Kliše, odhalené tajomstvá a otvorený život. Prístupný každému.“ Nina chrľila tieto frázy, akoby celý život ani nič iné nerobila. „Ako dobre, že ju mám. Ale čo bude ďalej? Bez nej a liekov to nezvládnem“.

– „Čo chceš od Ivany? Tej dablérky? Zoran hovoril, že si posadnutá sa s ňou stretnúť kvôli nejakému maliarovi, či čo?“

Tabletky spoľahlivo účinkovali a Eve dodali silu, ktorú potrebovala.

– „Áno, tá. Včera som ju videla na výstave. Rozprávala sa s človekom. S niekým, kto mi čosi pripomína. Nedokážem si ale vybaviť,

kde som ho stretla. Muselo to byť dávno. Tie jeho oči. Ten pohľad. Nedokážem sa toho zbaviť. Ivana mi musí povedať, kto to bol. Rozprávala sa s ním.“

– „Eva, Ivana sa včera okrem neho rozprávala aj so stovkou iných. Nechcem, aby si bola sklamaná, ak Ti nedokáže dnes povedať, kto to bol. Ľudia prichádzajú a odchádzajú. Stretla si v živote množstvo ľudí. Nemôžeš hneď spájať jeden pohľad s niečím dôležitým. Minulosť je za tebou. Zmierila si sa so skutočnosťou. Dostali sme sa z toho. Nejdeme sa vracat' niekam, kde sme boli a čo nás skoro zahubilo.“

– „Ale toto je iné, Nina. Cítim, že kdesi je čosi nevy povedané, že som na niečo zabudla, tie jeho oči. Nebol to obyčajný stret pohľadov. Musím zistiť, kto to je, a potom tomu dám pokoj. Sľubujem. Nechcem sa už nikde vrátiť. Som vyliečená a v pohode. Nič mi nehrozí. S minulosťou som vysporiadaná. Neboj sa.“ Nina si vložila hlavu do dlaní. Priveľmi živo mala v pamäti zrutého človeka, čakajúceho na vlastnú smrť. Osobu zmietanú v křčoch, sužujúcu sa predstavami a obrazmi niečoho, čo nevidel a nechápal nikto okrem nej. Eva prekonala dlhú cestu, aby našla samu seba. Vzďala sa svojej minulosti v prospech budúcnosti. Ninine spomienky zabľúdili niekoľko rokov dozadu. Priveľmi dobre vedela, aké ťažké bolo Evu dostať späť do života. Viac – menej to všetci považovali za nemysliteľné, aby sa z pomätenej stal opäť plnohodnotný človek. Eva dokázala vystúpiť zo svojho tieňa a stala sa niekým. Nina ale dnes cítila nebezpečenstvo. Bolo tu niečo, čo ju vystríhalo a pripravovalo na okamih, kedy sa bude treba znovu postaviť a byť v strehu. Dnes sa však na to necítila. Svoju blízkú budúcnosť mala už v predstavách uloženú úplne inak. Nesmie dopustiť, aby sa Eva dostala k niečomu, čo by ju priviedlo k premýšľaniu a pátraniu nad minulosťou. Aj ona chce žiť. Má na to právo.

Potichu zatvorila dvere na kúpeľni. Vyťukala jemnou rukou telefónne číslo. Zoran o chvíľu zdvihol. Nič nevysvetľovala, iba si do mobilu uložila číslo na Ivanu.